

Gemeente Oudewater

RAADSVOORSTEL

15R.00369

Gemeente Woerden

15R.00369

Indiener: college van burgemeester en wethouders

Datum: 4 augustus 2015

Portefeuillehouder(s): wethouder L.W. Vermeij

Portefeuille(s): Ruimte

Contactpersoon: H. van den Ende

Tel.nr.: 8525

E-mailadres: ende.h@woerden.nl

Onderwerp: Actualisatie archeologiebeleid

De raad besluit:

1. tot actualisering van het archeologiebeleid middels de bijgevoegde nota 'Actualisatie archeologiebeleid gemeente Oudewater d.d. 9 februari 2015' en door het vaststellen van de bijgevoegde 'Archeologische beleidskaart gemeente Oudewater' onder gelijktijdige intrekking van de 'Waarden en verwachtingenkaart' (kaart 9) en de 'Maatregelenkaart' (kaart 10) zoals vastgesteld op 17 maart 2011;
2. de protocollen voor archeologisch vooronderzoek vast te stellen;
3. het bedrag voor de excessieve onderzoekskosten van € 10.000 ten laste te laten komen van de Algemene Reserve;
4. vast te stellen de bijgevoegde 'Verordening subsidie excessieve onderzoekskosten archeologie Oudewater 2015'.

Inleiding:

Op 10 juli 2014 heeft de gemeenteraad van Oudewater de evaluatie van het archeologiebeleid behandeld. Op basis daarvan heeft de raad besloten:

1. versoepelingen door te voeren door actualisering van de archeologische beleidskaart. Een actualisering van de beleidskaart na 4 jaar resulteerde ook al uit het archeologie-beleid, zoals vastgesteld op 17 maart 2011.
2. onderzoeksprotocollen op te stellen
3. een regeling voor toevalsvondsten en excessieve onderzoekskosten op te stellen
4. overige aanbevelingen uit de Evaluatie van het Archeologiebeleid over te nemen, met uitzondering van vaststelling van gemeentelijke archeologische monumenten.

Op basis van dit raadsbesluit is het archeologiebeleid geactualiseerd. De inzage van het beleid is breed gecommuniceerd. De beleidsstukken hebben ter inzage gelegen van 15 april tot en met 1 juli 2015. Op de inloopmiddag en -avond zijn 7 bezoekers geweest. Het beleid is drie keer digitaal opgevraagd. Daarnaast was het analoog in te zien op het stadskantoor in Oudewater. Er zijn geen zienswijzen op binnengekomen.

Beleidskaart:

In het najaar van 2014 zijn verschillende aspecten van de beleidskaart onderzocht. Twee onderdelen hebben een belangrijke rol gekregen bij het doorvoeren van de door de raad gewenste versoepeling:

1. *Versmalling van de zones met een hoge archeologische verwachtingswaarde rondom historische boerderijlinten.*

De vraag naar deze versmalling, en daarmee een beperking van het aantal keren dat archeologisch onderzoek geëist wordt, is naar voren gekomen in het traject rondom de evaluatie van het archeologiebeleid. In een gesprek met LTO-Noord is duidelijk geworden dat agrariërs de meeste problemen ervaren met eisen vanuit archeologie op de historische boerderijlinten.¹ In het raadsforum van 28 januari 2014 is vanuit LTO-Noord, afdeling Zuid-West Utrecht, aangegeven dat de historische boerderijlinten te breed zijn. Door dhr. Van den Hoogen, gemeenteraadslid voor de Onafhankelijken, is voorgesteld om een onderscheid te maken tussen de oude boerderijen, en het achterliggend deel van het huidige erf. Naar aanleiding hiervan is onderzocht of de breedte van boerderijlinten teruggebracht kan worden naar 60-70 m.

Uitgebreid onderzoek naar aanleiding hiervan heeft aangetoond dat de verwachte diepte van erven aan de hand van archeologische, historisch-geografische en historische bronnen doorgaans kleiner is dan 60 m. In de nieuwe beleidskaart is de breedte van de boerderijlinten daarom teruggebracht van 80-130 m tot 60 m.

2. *Verwerking van de nieuwste inzichten over de aan- of afwezigheid van archeologische resten en geologische ondergrond.*

Op basis hiervan konden de verwachtingen binnen het grondgebied van Oudewater "per saldo" worden teruggeschroefd. Relatief veel gebieden binnen de gemeente hebben een lagere verwachtingswaarde gekregen, terwijl een beperkter aantal gebieden op basis van archeologische waarnemingen of nieuwe geologische inzichten een hogere verwachtingswaarde hebben gekregen. Het voorstel is afgestemd met de medewerker monumentenzorg en diverse lokale deskundigen op het gebied van de Oudewaterse geschiedenis, archeologie en historische geografie. Daarnaast is het ambtelijk besproken en goedgekeurd vanuit de provincie Utrecht.

Naast deze twee onderdelen geldt ook een verwachtingswaarde in gronden die onder water liggen, en in een enkel geval op basis van resten uit de Tweede Wereldoorlog. Ook zijn enkele fouten en omissies in de kaart uit 2011 hersteld. Omdat de kaart veel specifieker is dan de eerdere beleidskaart is het beleid in de meeste gevallen versoepeld, en op enkele specifieke punten strikter geworden. De belangrijkste wijzigingen zijn op kaart weergegeven, zie fig. 1 van het rapport *Actualisatie archeologiebeleid 2015*.

Onderzoeksprotocollen

Een ander middel om het beleid te versoepelen vormen de onderzoeksprotocollen. Ze stellen niet alleen een vaste methodiek van onderzoek vast waardoor de stap van toetsing van het plan van aanpak voor booronderzoek kan worden overgeslagen, maar bepalen ook of - en zo ja in welke gevallen - afgezien kan worden van de stap van bureauonderzoek. Hierdoor worden kosten en doorlooptijden van archeologisch onderzoek beperkt. Behalve voor ingezetenen van Oudewater betekent dit ook voor de gemeente een beperking van de regeldruk door een afname van te toetsen plannen van aanpak en bureau-onderzoeken.

Regeling

Om uitzonderlijke gevallen zoveel mogelijk uit te sluiten is een beperkte subsidieregeling opgesteld voor excessieve onderzoekskosten en toevalsvondsten. Op basis van eerdere besluitvorming door de raad d.d. 10 juli 2014 wordt een proef voorgesteld voor twee jaar (€ 5.000 per jaar). Belangrijke elementen van de voorgestelde regeling zijn:

- de subsidie is ook open gesteld voor (agrarische) bedrijven;
- ook vooronderzoek (bureau- en booronderzoek) kan in aanmerking komen voor subsidieverstrekking. Per project kan slechts eenmalig een subsidie verstrekt worden;
- in geval van toevalsvondsten, kan (een deel van) het budget hiervoor gebruikt worden. Hierdoor wordt het subsidieplafond verlaagd;

¹ Ende, H. van den, 2014: *Evaluatie archeologie-beleid Gemeente Oudewater*, Odru-Erfgoedrapport 19, Zeist.

- subsidies worden alleen verstrekt als de onderzoekskosten meer dan 4% van de totale projectkosten bedragen;
- het besluit op de aanvraag is voorlopig. Binnen 2 jaar na afronding van het archeologisch onderzoek levert de aanvrager bij de gemeente een schriftelijke verantwoording in van de besteding van de subsidie, inclusief het onderzoeksrapport. Hierop stelt het college de definitieve hoogte van de subsidie vast. In de tussentijd is het mogelijk om een voorschot aan te vragen.

Wijzigingen

Na de periode dat het beleid ter inzage gelegen heeft, is op basis van advies van de jurist een wijziging aangebracht in de regeling voor excessieve onderzoekskosten. Toegevoegd is de wettelijke basis voor het verlenen van een voorschot (art. 6.3).

De bevoegdheid van de raad komt voort uit de volgende wet- en/of regelgeving:

Monumentenwet 1988, art. 38 tot en met 43.

Beoogd effect:

1. Per saldo voor aanvragers van een omgevingsvergunning minder verplichtingen in het kader van archeologie;
2. Een verdere beperking van kosten voor de vergunningsaanvrager door in bepaalde gevallen bureauonderzoek niet verplicht te stellen;
3. Een beperking van excessieve kosten voor vergunningsaanvragers en een objectieve beoordeling van de tegemoetkoming;
4. Een verdere beperking van de doorlooptijd door een vaste methodiek van onderzoek te hanteren;
5. Gericht onderzoek door een betere aansluiting van de nieuwe archeologische beleidskaart op de archeologische praktijk;
6. De mogelijkheid om onderzoek te verrichten bij toevalsvondsten;
7. Een actuele beleidskaart, die gelijk loopt met de kennis over de archeologie van Oudewater

Los van het al bestaande budget voor opstellen van een parapluplan (dat het juridisch kader vormt van de nieuwe beleidskaart) en voor de excessieve onderzoekskosten en toevalsvondsten, zijn hier geen kosten mee gemoeid.

Argumenten:

1.1 Vaststelling van de beleidskaart geeft uitvoering aan het raadsbesluit van 10 juli 2014.

*1.2 De nieuwe beleidskaart biedt per saldo een soepeler archeologiebeleid.
Zie ook fig. 1 van het rapport Actualisatie archeologiebeleid 2015.*

1.3 De nieuwe beleidskaart voldoet aan de eisen die de provincie Utrecht aan gemeentelijk archeologiebeleid stelt.

2.1 Vaststelling van de onderzoeksprotocollen geeft uitvoering aan het raadsbesluit van 10 juli 2014.

2.2 De onderzoeksprotocollen zorgen voor minder regeldruk, beperking van doorlooptijden en beperking van onderzoekskosten.

Doordat het plan van aanpak voor booronderzoek niet meer getoetst hoeft te worden, wordt de regeldruk verminderd voor zowel aanvrager als gemeente en wordt de doorlooptijd van het archeologisch onderzoek beperkt. Het staat de aanvrager overigens vrij om een plan van aanpak met afwijkende methode aan de gemeente voor te leggen. Door het schrappen van de verplichting om bureauonderzoek uit te voeren in bepaalde gevallen, worden doorlooptijden en kosten van onderzoek voor de aanvrager beperkt.

2.3 Het hanteren van onderzoeksprotocollen maakt het vergelijken van verschillende offertes voor archeologisch onderzoek voor de aanvrager eenvoudiger.

Omdat de offertes uitgaan van dezelfde onderzoeksmethode, zijn deze beter vergelijkbaar.

2.4 De onderzoeksprotocollen zijn opgesteld en onderbouwd door een archeoloog conform landelijke richtlijnen.

3.1 De raad heeft al besloten dit budget beschikbaar te stellen.

Voorgesteld wordt om het bedrag voor de verordening ten laste te laten komen van de Algemene Reserve.

4.1 Vaststelling van de regeling geeft uitvoering aan het raadsbesluit van 10 juli 2014.

4.2 De regeling maakt een objectieve beoordeling van het recht op subsidie mogelijk.

4.3 De regeling schept duidelijkheid voor de aanvrager in de wijze van aanvraag, beoordeling en afhandeling van de subsidieaanvraag.

4.4 In tegenstelling tot veel vergelijkbare regelingen, staat deze regeling ook open voor bedrijven.

4.5 De regeling houdt ook rekening met bekostiging van onderzoek van toevalsvondsten.

4.6 Door te vragen om een verantwoording achteraf is rekening gehouden met een wijziging van onderzoekskosten gedurende het onderzoek en is tevens enige sturing mogelijk op de uitvoering.

Indien de kosten wijzigen of het onderzoek zelfs niet uitgevoerd wordt, is bijstelling van de subsidie mogelijk. Daarnaast kan de gemeente op deze wijze ook subsidie onthouden aan onderzoeken die niet volgens het bij aanvraag aangeleverde programma van eisen zijn uitgevoerd. De termijn van 2 jaar voor de verantwoording is gebaseerd op de wettelijke termijn, waarbinnen archeologisch onderzoek gerapporteerd dient te worden.

Kanttekeningen:

1.1 Als gevolg van het uitgevoerd onderzoek, wordt voor beperkte gebieden een strikter beleid voorgesteld.

De delen waar versoepeling plaatsvindt zijn echter veel groter.

2.1 In plaats van het vervallen bureauonderzoek voert de gemeente een beoordeling uit.

De tijd die dit kost wordt teruggewonnen doordat geen toetsing van het bureauonderzoek en plan van aanpak nodig is.

4.1 In de voorgestelde regeling wordt niet gekeken naar draagkracht of type aanvrager (particulier of bedrijf). Als gevolg hiervan kan het zijn dat een draagkrachtige particulier of een bedrijf met economisch voordeel uit de ontwikkeling subsidie ontvangt, ten koste van een niet-draagkrachtige aanvrager die zijn aanvraag pas later dat jaar indient.

4.2 Het beschikbaar stellen van een deel van het budget voor onderzoek van toevalsvondsten resulteert erin dat minder budget beschikbaar blijft voor bijdragen aan excessieve kosten.

De regeling gaat er vanuit dat eventuele uitgaven aan onderzoek met betrekking tot toevalsvondsten uit het budget voor de bijdragen aan excessieve kosten wordt bekostigd. Het subsidieplafond wordt dus verlaagd met de omvang van de eventuele uitgaven voor toevalsvondsten.

4.3 De vraag om een verantwoording achteraf kost de aanvrager en de gemeente meer tijd.

Toch lijkt dit onoverkomelijk. De gemeente reageert op de aanvraag met een beschikking, en op de verantwoording met een vaststelling van de subsidie. Door te vragen om een verantwoording achteraf heeft de aanvrager vooraf zekerheid over de vraag of subsidie verstrekt wordt door middel van een beschikking, en kan de gemeente achteraf toetsen of het onderzoek (volgens de afgesproken richtlijnen) is uitgevoerd (bij de vaststelling). (In de praktijk worden aanvragen na bureauonderzoek regelmatig gewijzigd om veldonderzoek te kunnen voorkomen.) Daarnaast kan rekening gehouden worden met een wijziging van de onderzoekskosten.

Financiën:

Op 10 juli 2014 besloot de raad om "in te stemmen met het beschikbaar stellen van een budget van in totaal maximaal € 10.000 voor eventuele bijdragen bij excessieve onderzoekskosten en toevalsvondsten in 2014 en 2015, en het college opdracht te geven om hiervoor een eenvoudige regeling op te stellen."

De regeling treft u aan bij dit voorstel.

Omdat de raad al heeft besloten dit budget beschikbaar te stellen wordt dit niet opnieuw voorgesteld. Voorgesteld wordt om het bedrag ten laste te laten komen van de Algemene Reserve.

Omdat de regeling in 2014 nog niet gereed was, zullen de middelen niet voor 2014 en 2015 worden aangewend, maar voor maximaal 2 jaar na ingangsdatum van de regeling (dus voor een gedeelte van 2015, voor 2016 en voor een gedeelte van 2017).

Uitvoering:

De nieuwe beleidskaart vormt na vaststelling door de gemeenteraad input bij de ontwikkeling van nieuwe bestemmingsplannen. Afhankelijk van het stadium waarin de planvorming verkeert, wordt bezien of de beleidskaart al kan worden meegenomen bij de bestemmingsplannen die op dit moment in ontwikkeling zijn.

Daarnaast wordt kort na vaststelling gestart met de ontwikkeling van een parapluplan ter vervanging van de archeologische voorschriften in de (overige) bestemmingsplannen.

De regeling en de onderzoeksprotocollen gaan in zodra deze bekend gemaakt zijn. De bekendmaking vindt plaats via het digitaal gemeenteblad.

De regeling zal lopende het tweede jaar na ingangsdatum geëvalueerd worden. Bij positieve resultaten zal aan de gemeenteraad voorgesteld worden de regeling te continueren. De werking van de regeling wordt tijdens de looptijd gemonitord; indien nodig wordt binnen de looptijd geadviseerd over eventuele wijzigingen. Indien besloten wordt de regeling niet te continueren, kan de regeling door de raad ingetrokken worden.

Communicatie:

Na vaststelling is het nieuwe beleid te raadplegen via de gemeentelijke website. De vaststelling van het nieuwe beleid wordt gecommuniceerd door middel van een persbericht aan onder meer de lokale en regionale nieuwsbladen.

Samenhang met eerdere besluitvorming:

De archeologische beleidskaart wordt juridisch verankerd in de bestemmingsplannen van de gemeente Oudewater. Ook vormt de kaart een belangrijk onderdeel van/ input voor de op te stellen cultuurhistorische waardenkaart.

Bijlagen:

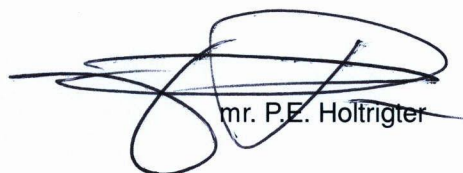
1. Archeologische beleidskaart 2015 gemeente Oudewater, corsanr. 15i.00813
2. Actualisatie archeologiebeleid 2015, Gemeente Oudewater, corsanr. 15i.00814
3. Verordening subsidie excessieve archeologische onderzoekskosten en toevalsvondsten Oudewater 2015, corsanr. 15i.00815

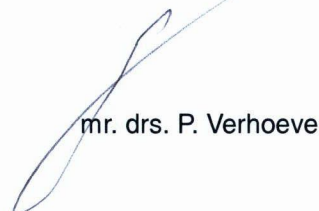
De indiener: college van burgemeester en wethouders

De secretaris

De burgemeester

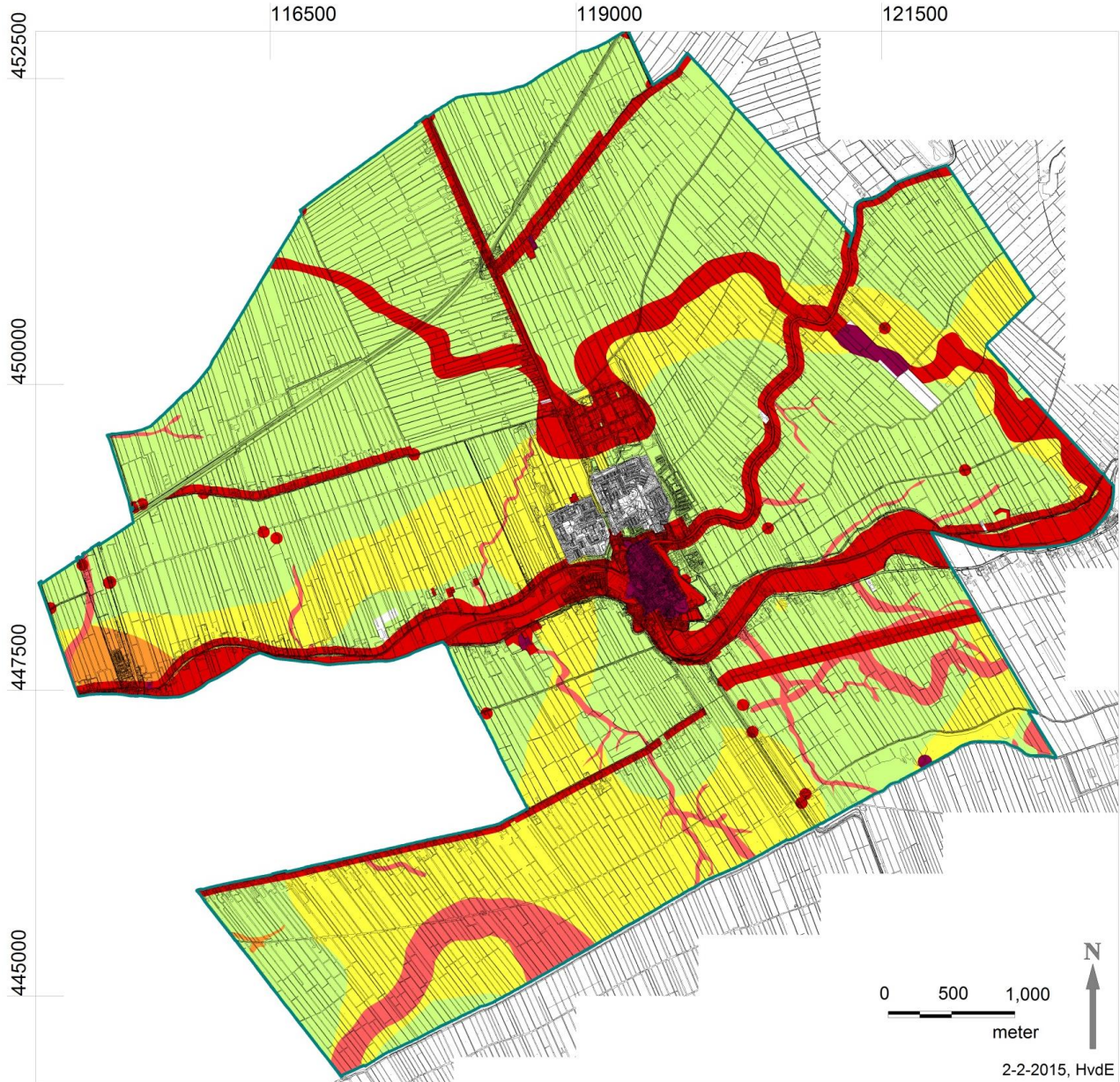
Mr. P.E. Holtrijter

Mr. drs. P. Verhoeve

Archeologische beleidskaart gemeente Oudewater

■ archeologische waarde
vrijgesteld tot 50 m² en 30 cm onder maaiveld

■ hoge archeologische verwachtingswaarde
vrijgesteld tot 200 m² en 30 cm onder maaiveld

■ middelhoge archeologische verwachtingswaarde 1
vrijgesteld tot 2500 m² en 30 cm onder maaiveld

■ middelhoge archeologische verwachtingswaarde 2
vrijgesteld tot 2500 m² en 2 m onder maaiveld

■ middelhoge archeologische verwachtingswaarde 3
vrijgesteld tot 2500 m² en 4 m onder maaiveld

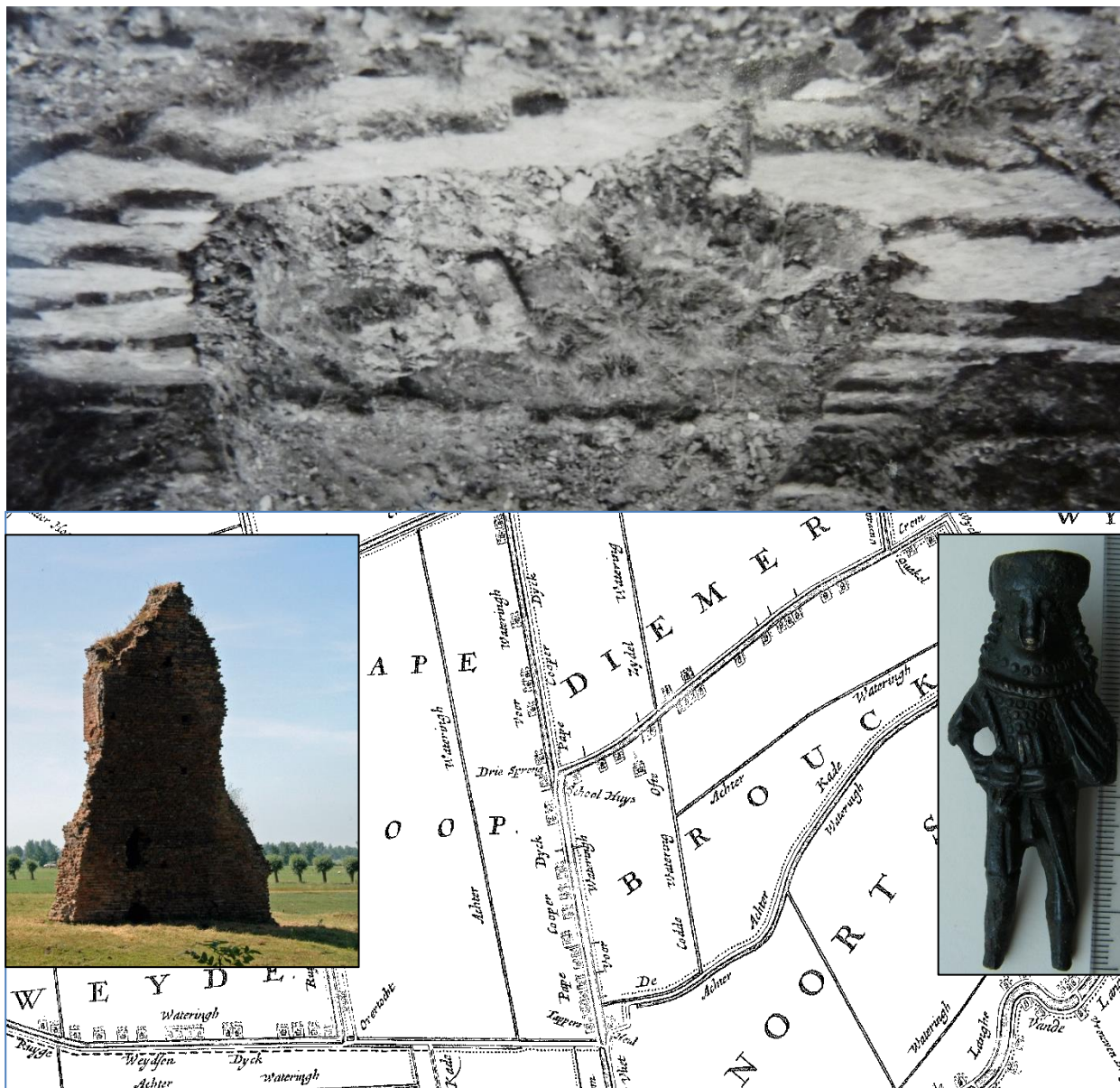
■ lage archeologische verwachtingswaarde
vrijgesteld tot 10.000 m² en 30 cm onder maaiveld

□ geen verwachting
geen onderzoeksplicht

Actualisatie archeologiebeleid 2015

Gemeente Oudewater

Hester van den Ende

9-2-2015

INHOUDSOPGAVE

Deel 1	Wijzigingen in het archeologiebeleid	3
Deel 2	Onderzoek voor de actualisatie van de archeologische beleidskaart	13
	1. Onderzoek naar de breedte van historische boerderijlinten	14
	2. Verwerking van resultaten van uitgevoerd archeologisch onderzoek	27
	3. Archeologische waarnemingen	33
	4. Inventarisatie van resten uit de Tweede Wereldoorlog	35
	5. Verwachting op water	39
	6. Geologie	46
	7. Correctie van fouten en omissies	54
Deel 3	Protocollen voor archeologisch vooronderzoek	61
Bijlage 1	Archeologische waarnemingen in Oudewater	70

Deel 1

Wijzigingen in het archeologiebeleid

Aanleiding

Op 10 juli 2014 heeft de gemeenteraad van Oudewater de evaluatie van het archeologie-beleid behandeld. Op basis daarvan heeft de raad besloten:

1. versoepelingen doorvoeren door actualisering van de archeologische beleidskaart. Een actualisering van de beleidskaart na 4 jaar resulteerde ook al uit het archeologie-beleid, zoals vastgesteld op 17 maart 2011.
2. onderzoeksprotocollen op te stellen
3. een regeling voor toevondsten en excessieve onderzoekskosten op te stellen
4. overige aanbevelingen uit de Evaluatie van het Archeologiebeleid over te nemen, met uitzondering van vaststelling van gemeentelijke archeologische monumenten.

Proces

In het najaar van 2014 heeft een onderzoek naar verschillende aspecten van de beleidskaart plaatsgevonden, waaronder ook een mogelijke versmalling van zones met een hoge archeologische verwachtingswaarde. De vraag naar deze versmalling, en daarmee een beperking van het aantal keren dat archeologisch onderzoek geëist wordt, resulteert uit een informele vergadering van afgevaardigden van de gemeenteraad d.d. 26 juni 2014 en gesprekken met agrariërs namens LTO-Noord. In een gesprek met dhr. De Vor van LTO-Noord is duidelijk geworden dat agrariërs de meeste problemen ervaren met eisen vanuit archeologie op de historische boerderijlinten.¹ In het raadsforum van 28 januari 2014 is door dhr. Bongers, bestuurslid van LTO-Noord, afdeling Zuid-West Utrecht, aangegeven dat de historische boerderijlinten te breed zijn. Door dhr. Van den Hoogen, gemeenteraadslid voor de Onafhankelijken, is voorgesteld om een onderscheid te maken tussen de oude boerderijen, en het achterliggend deel van het huidig erf. Naar aanleiding hiervan is aangeboden om te onderzoeken of de breedte van boerderijlinten teruggebracht kan worden naar 60-70 m. In een uitgebreid onderzoek wordt de verwachte diepte van erven bepaald aan de hand van archeologische, historisch-geografische en historische bronnen. De verwachte diepte is doorgaans kleiner dan 60 m, waarmee de breedte van de boerderijlinten onderbouwd teruggebracht kan worden tot 60 m.

Aanvullend hierop is (conform het raadsbesluit uit 2011 en 2014) een volledige actualisatie van de kaart verricht, waarbij de nieuwste inzichten in de kaart zijn verwerkt met betrekking tot aan- of afwezigheid van archeologische resten (archeologische waarnemingen en onderzoeken) en de geologische ondergrond (die mede bepalend is voor de archeologische verwachting). Hieronder wordt een voorstel gedaan voor wijziging van de archeologische beleidskaart. Het voorstel is afgestemd met de medewerker monumentenzorg en diverse lokale deskundigen op het gebied van de Oudewaterse geschiedenis, archeologie en historische geografie. Het voorstel is goedgekeurd door de provincie Utrecht.

Deel twee van dit rapport dient als archeologische onderbouwing van dit voorstel.

---

¹ Ende, H. van den, 2014: *Evaluatie archeologie-beleid Gemeente Oudewater*, Odru-Erfgoedrapport 19, Zeist.

Voorstel

1. wijziging archeologische beleidskaart

Het voorstel bevat zowel voorstellen voor de wijziging van archeologische zones als voorstellen voor de geldende ondergrenzen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorgestelde aanpassingen:

Deelonderzoek	Voorgestelde wijziging
1. breedte boerderijlinten	<ul style="list-style-type: none"> • terugbrengen breedte van 80-130 m tot 60 m met uitzondering van vijf boerderijlocaties • wijzigen van de onderzoeksgrens op een lage verwachtingswaarde van alleen bij MER-plichtige projecten naar 10.000 m²
2. uitgevoerd onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • terugbrengen van de verwachting van de onderzochte gebieden, en in sommige gevallen aangrenzende niet-onderzochte gebieden, zoals voorgesteld in tabel 2 (in deel 2 Onderzoek, deelonderzoek 2) van de onderbouwing • terugbrengen van de middelhoge verwachting in een straal van 0,5 km van Hoenkoopse Buurtweg 11a tot een lage verwachting • handhaven middelhoge verwachting ter plaatse van Touwfabriek en Enkele Wiericke • opwaarderen van de verwachtingswaarde tot archeologische waarde ter plaatse van de vindplaats bij Zuid-Linschoterzandweg 34, terugbrengen van de verwachting ter plaatse van de andere delen van het perceel
3. waarnemingen	<ul style="list-style-type: none"> • opnemen van twee recente vindplaatsen als terrein met hoge archeologische waarde.
4. tweede wereldoorlog	<ul style="list-style-type: none"> • kleine uitbreiding hoge archeologische verwachtingswaarde ter plaatse van vliegtuig Barbara Mary
5. water	<ul style="list-style-type: none"> • opnemen van een archeologische verwachting op water:<ol style="list-style-type: none"> 1. water grenzend aan een archeologische waarde krijgt een archeologische waarde (ingrepen vrijgesteld tot 50 m²) 2. water grenzend aan een hoge verwachtingswaarde krijgt een hoge verwachtingswaarde (ingrepen vrijgesteld tot 200 m²) 3. water grenzend aan een middelhoge verwachtingswaarde krijgt een middelhoge verwachtingswaarde (ingrepen vrijgesteld tot 2500 m²) 4. water grenzend aan een lage verwachtingswaarde krijgt een lage verwachtingswaarde (alle ingrepen vrijgesteld tot 10.000 m², zoals voorgesteld in deelonderzoek 1) • opnemen van enkele elementen op een middelhoge of lage

	verwachtingswaarde met een hoge archeologische verwachtingswaarde met een straal van 30 m.
6. geologie	<ul style="list-style-type: none"> • aanpassen van de ligging van de stroomgordels met hoge en middelhoge verwachting n.a.v. de recente inzichten van Cohen en Stouthamer 2012. Netto zijn deze zones ongeveer even groot als op de beleidskaart van 2011. • opwaarderen van de omgeving van Willeskop 123 tot een middelhoge verwachtingswaarde • onderscheid maken in zones met een middelhoge verwachtingswaarde met diepte-ondergrens 30 cm, 2 m en 4 m
7. correcties	<ul style="list-style-type: none"> • opnemen van het gebied direct ten zuiden van Huis te Vliet met een hoge archeologische verwachtingswaarde; handhaving van de hoge archeologische verwachtingswaarde van het lint direct ten noorden van Huis te Vliet. • wijzigen van de begrenzingen van de binnenstad zoals voorgesteld. • opnemen van het boerderijlint aan de Willeskopse Tiendwegwetering en drie fragmenten van boerderijlinten ten noorden van de binnenstad van Oudewater en ten westen van Hekendorp en verlengen met ca. 20 percelen van het boerderijlint aan de Diemerbroek. • aanpassen van de ligging van de molens in Hekendorp. • opnemen van een bekende vindplaats als terrein met hoge archeologische waarde.

Tabel 1. Voorgestelde wijzigingen naar aanleiding van het onderzoek.

2. onderzoeksprotocollen voor archeologisch vooronderzoek

Op basis van bovengenoemd besluit van de gemeenteraad zijn zes onderzoeksprotocollen opgesteld. Deze richten zich op de wijze van uitvoering van het archeologisch vooronderzoek, bureau- en verkennend/karterend booronderzoek en zijn gebaseerd op de landelijke richtlijn, zoals vastgelegd in de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek van de SIKB (Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer). Eventuele vervolgstappen, zoals proefsleuvenonderzoek en opgraving, zijn afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek. In de methodiek van deze vervolgonderzoeken voorzien de protocollen niet. De voorgestelde onderzoeksprotocollen zijn niet bindend. Indien een ontwikkelaar wil afwijken van de voorgestelde aanpak, kan alsnog het plan van aanpak voor het onderzoek ter toetsing aan de gemeente worden voorgelegd.

Om de belangrijkste overwegingen te begrijpen, waarop de onderzoeksprotocollen gebaseerd zijn, worden hier kort de meest gangbare onderzoeksvormen toegelicht. Het doel van een bureauonderzoek is om meer informatie over het plangebied te verzamelen, waardoor de verwachting kan worden aangescherpt of in sommige gevallen (reeds bestaande grote, aantoonbare verstoringen) het plangebied kan worden vrijgegeven. Op basis van de specifieke verwachting (de verwachte datering van

archeologische resten, maar ook het complextypen, zoals boerderijen, kerken, begravingen, etc.) wordt vervolgens de boormethode bepaald. Daarbij richt verkennend booronderzoek zich op bestaande verstoringen en op de geologische ondergrond (met name de aanwezigheid van stroomgordels van rivieren, en daarmee hoge, droge en bewoonbare gronden) en richt karterend booronderzoek zich op "archeologische indicatoren", dat wil zeggen: concrete aanwijzingen voor een vindplaats.

Doel van de onderzoeksprotocollen is enerzijds een vaste methodiek van onderzoek, waardoor de stap van toetsing van het plan van aanpak voor booronderzoek kan worden overgeslagen, anderzijds om te bepalen of - en zo ja in welke gevallen - afgezien kan worden van de stap van bureauonderzoek. Hierdoor worden kosten en doorlooptijden van archeologisch onderzoek beperkt, en ook voor de gemeente betekent dit een beperking van de regeldruk door een afname van te toetsen plannen van aanpak en bureau-onderzoeken. Hierbij zag de raad ook mogelijkheden in het voorstel van de provincie Utrecht, om de gemeente-archeoloog van Oudewater een rol te geven in het vooronderzoek. Met dit als uitgangspunt wordt voorgesteld om op een middelhoge verwachtingswaarde 2 en 3 (de diepere stroomgordels, onderzoeksprotocol 4) en op een lage verwachtingswaarde (onderzoeksplichtig bij grote ingrepen, onderzoeksprotocol 6) geen bureauonderzoek uit te voeren. Bureauonderzoek op deze locaties zal waarschijnlijk weinig nieuwe informatie aan het licht brengen, die van invloed is op de verwachting. Daarbij zal in het geval van de middelhoge verwachtingswaarde 2 en 3 ook zelden sprake zijn van reeds verstoorte plangebieden (vanwege de diepte van verwachte archeologische lagen) en bij de lage verwachtingswaarde zal het zelden voorkomen dat het hele plangebied al verstoord is (vanwege de omvang van de ingrepen waarvoor onderzoek nodig is). Vrijgave op basis van bureauonderzoek alleen is dus in deze gebieden niet aan de orde. Hoewel de ontwikkelaar geen bureauonderzoek hoeft uit te voeren, wordt wel voorgesteld dat de gemeente-archeoloog enkele bronnen onderzoekt, die relevante informatie kunnen bevatten.

Bij de terreinen van archeologische waarde, waar de aanwezigheid van archeologische resten vaststaat, is bureauonderzoek daarentegen zeer waardevol en van groot belang voor het vervolg. Om die reden wordt voorgesteld pas na het bureauonderzoek de beste vervolgmethode te bepalen voor het onderzochte plangebied (zie onderzoeksprotocol 1).

In het geval van verwachting van historische boerderijlinten in het veen, wordt voorgesteld om af te zien van een verkennend booronderzoek, aangezien de geologische ondergrond (aanwezigheid stroomgordels) niet van belang is voor de verwachting (zie onderzoeksprotocol 2). Ook in het geval van de lage verwachtingswaarde is de geologische ondergrond niet bepalend (onderzoeksprotocol 6) en wordt voorgesteld direct karterend te boren.

Tot slot wordt voor de locaties met een vroege prehistorische verwachting een dichter boorgrid voorgesteld dan voor de locaties met een latere verwachting (vanaf bronstijd tot aan nu). Dit volgt geheel de landelijke richtlijn van de SIKB, die dit voorschrijft.

3. regeling voor archeologische toevalsvondsten en excessieve onderzoekskosten

Op 10 juli 2014 besloot de gemeenteraad van Oudewater naar aanleiding van de evaluatie van het archeologiebeleid om een beknopte regeling voor toevalsvondsten en excessieve onderzoekskosten op te stellen en hiervoor € 10.000 beschikbaar te stellen. Het doel was een proef voor twee jaar (€ 5.000 per jaar). Met de verwachte vaststelling van de regeling in het eerste kwartaal van 2015, wordt voorgesteld om de regeling te laten lopen over de jaren 2015 en 2016.

Belangrijke elementen van de voorgestelde regeling zijn:

- in tegenstelling tot de meeste vergelijkbare regelingen bij andere gemeentes, die alleen voor particulieren gelden, is de subsidie ook open gesteld voor (agrarische) bedrijven.
- in tegenstelling tot vergelijkbare regelingen bij andere gemeentes, kan ook vooronderzoek (bureau- en booronderzoek) in aanmerking komen voor subsidieverstrekking. Per project kan slechts eenmalig subsidie verstrekt worden.
- in geval van toevalsvondsten, kan (een deel van) het budget hiervoor gebruikt worden. Hierdoor wordt het subsidieplafond verlaagd.
- subsidies worden in principe alleen verstrekt indien de onderzoekskosten meer dan 4% van de totale projectkosten bedragen. Bij de evaluatie van het archeologiebeleid in 2013-2014 is gebleken dat onderzoekskosten tot ca. 2% van de totale projectkosten gangbaar zijn. Het doel van deze regeling is om uitschieters naar boven te ondervangen. Om die reden is gekozen voor het percentage van minimaal 4% van de projectkosten. Naar verwachting zal gemiddeld 1 project per jaar hierboven komen. Het zal veelal gaan om kleine projecten waar een vindplaats is aangetroffen. In die gevallen biedt het voorgenomen budget van in totaal € 10.000 voor twee jaar een aanzienlijke verlichting van de onderzoeksplicht. Desondanks kan niet uitgesloten worden dat het budget ontoereikend is, in geval van grotere projecten (met hogere onderzoekskosten) of in geval van meer dan twee aanvragen per jaar.
- de subsidie bedraagt nooit meer dan 50% van de onderzoekskosten met een maximum van 50% van het subsidieplafond. Op deze wijze kan meer dan één aanvrager per jaar gebruik maken van de subsidieregeling.
- een van de criteria is dat onderzoek alleen gesubsidieerd wordt als dit niet door planaanpassing te vermijden of verder te beperken is. Dit wordt door de gemeente getoetst.
- het besluit op de aanvraag is voorlopig. Binnen 2 jaar na afronding van het archeologisch onderzoek levert de aanvrager bij de gemeente een schriftelijke verantwoording in van de besteding van de subsidie, inclusief het onderzoeksrapport. Hierop stelt het college de definitieve hoogte van de subsidie vast. Deze kan afwijken op basis van de definitieve kosten of indien het onderzoek niet conform het aangeleverde plan van aanpak of programma van eisen is uitgevoerd. In de tussentijd is het mogelijk om een voorschot aan te vragen.

De regeling zal na anderhalf jaar geëvalueerd worden. Bij positieve resultaten zal aan de gemeenteraad voorgesteld worden de regeling te continueren. De werking van de regeling wordt tijdens de looptijd gemonitord; indien nodig wordt binnen de looptijd geadviseerd over eventuele wijzigingen.

Toelichting voorstel en verwachte gevolgen

Bij het onderzoek ten behoeve van de historische boerderijlinten is gebruik gemaakt van alle beschikbare historische en archeologische gegevens binnen de regio, om aan de hand daarvan een uitspraak te doen over de zone waarin archeologische resten te verwachten zijn. Geconcludeerd wordt dat de archeologische resten, waaronder boerderij-erven en hennepakkers met bijbehorende schuren, zich doorgaans binnen 60 m uit de weg of watergang zullen bevinden. Dit betekent dat de bestaande linten teruggebracht kunnen worden van 80 tot 130 m naar 60 m, een aanzienlijke versmalling.

Als gevolg van de versmalling:

1. zullen naar verwachting ca. 20 % van de archeologische onderzoeken op agrarische bouwvlakken komen te vervallen, aangezien de gemeente in dat geval in 2 van de 10 bij de evaluatie van het archeologiebeleid onderzochte bouwvlakken geen onderzoek gevraagd had. Gezien de kleine aantallen, is bovengenoemd percentage een indicatie.
2. zullen door versmalling van de historische boerderijlinten delen van agrarische bouwvlakken een lage archeologische verwachting krijgen. In die gevallen kan de aanvrager van een omgevingsvergunning gemakkelijker dan voorheen besluiten om te bouwen buiten de hoge archeologische verwachtingswaarde. Hierdoor wordt het aantal keren dat archeologisch onderzoek nodig is verder beperkt.

Een kanttekening die hierbij geplaatst moet worden, is dat de oudste boerderijen zich mogelijk niet langs linten concentreerden. Ontginningsboerderijen lagen in sommige regio's verspreid in het land, als zogenaamde hoevenzwermen. Op basis van de bekende gegevens is geen uitspraak te doen over of dit ook in Oudewater het geval was. Om die reden wordt voorgesteld om de lage archeologische verwachtingswaarde in het vervolg een ondergrens van 10.000 m² en 30 cm diepte toe te kennen, in plaats van de huidige onderzoeksplicht alleen bij MER-plichtige projecten. Eventuele boerderijen uit de oudste fase kunnen op die wijze nog bij zeer grootschalige projecten worden opgespoord. Bij een dergelijk oppervlak gaat het in de praktijk om plannen van het waterschap (zoals het verbreden van sloten langs gehele percelen) of om nieuwbouw van hele wijken. Dit zal slechts eens in de paar jaar voorkomen. Ten opzichte van de eerdere werkwijze, kan op de lage archeologische verwachtingswaarde wel een versoepeling aangebracht worden, door het bureauonderzoek niet meer verplicht te stellen (zie onderzoeksprotocol 6).

Een andere belangrijke wijziging is de versoepeling in onderzochte gebieden (deelonderzoek 2). Hoewel regelmatig de onderzoeksplicht ook in aangrenzende niet-onderzochte delen versoepeld kan worden, en in het geval van Hoenkoopse Buurtweg 11a zelfs voor de bredere omgeving, blijft het effect van het voorstel in de meeste gevallen plaatselijk.

De overige aanpassingen in de beleidskaart zullen beperkte gevolgen hebben. Aan de Willeskopse Tiendwegwetering en ter plaatse van de gewijzigde loop van de stroomgordels bevindt zich slechts één bouwvlak (deelonderzoek 6 en 7).

Ook de toekenning van een archeologische verwachtingswaarde aan water zal niet ingrijpend zijn, aangezien de gangbare ingrepen in water nog steeds zonder vergunning worden uitgevoerd (deelonderzoek 5). Normaal onderhoud in de vorm van baggeren is zonder vergunning toegestaan, indien niet dieper dan eerder bereikte dieptes. Alleen het verdiepen of roeren van de waterbodem onder dat niveau is vergunningplichtig. Voor agrariërs zal deze maatregel naar verwachting zelden gevolgen hebben. Het verbreden van sloten is immers al vergunningsplichtig en van verdieping door agrariërs is zelden tot nooit sprake. Daarbij wordt voorgesteld om voor het dempen van sloten, nu vergunningsplichtig, geen aanlegvergunningsplicht meer te laten gelden. Er is onvoldoende aangetoond

dat het dempen van watergangen een negatief effect op archeologische resten heeft. Op deze wijze wordt ook hier enige versoepeling verkregen.

De voorgestelde wijziging van de begrenzingen van de binnenstad van Oudewater (deelonderzoek 7) betreft op bepaalde plekken een versoepeling, op andere een stricter regime. Netto zal dit weinig verschil maken met de huidige situatie in aantallen onderzoeken. Wel zijn de zones beter afgestemd op de archeologische verwachting.

Verder wordt op de middelhoge verwachtingswaarde voorgesteld om een onderscheid te maken naar de verwachte diepte van archeologische resten (deelonderzoek 6). Momenteel geldt in die gebieden een diepte-ondergrens van 1 m onder maaiveld. Ingrepren in de bodem zijn onderzoeksplichtig, indien zij dieper gaan dan 1 m onder maaiveld én over een oppervlak groter dan 2500 m² worden uitgevoerd. Door de middelhoge verwachting in drie delen te splitsen, namelijk 30 cm, 2 m en 4 m onder maaiveld, zijn meer ontwikkelingen mogelijk zonder archeologisch onderzoek uit te laten voeren. Door middel van maatwerk, is in het merendeel van de gevallen de huidige, gemiddelde diepte-ondergrens van 1 m onder maaiveld te verruimen naar 2 of 4 m onder maaiveld. Dit is goed te verantwoorden, gezien de resten zich in veel gevallen dieper dan 1 m onder maaiveld bevinden. Door de splitsing van de middelhoge verwachtingswaarde naar diepte van de te verwachten resten, sluit deze beter aan op de verwachte diepte. In ca. 20% van het gebied worden door dit voorstel de eisen stricter (ondergrens 30 cm onder maaiveld) vanwege een ondiepere ligging van te verwachten archeologische resten. Dit strictere regime zal slechts zelden gevolgen hebben; veel ingrepen die de ondergrens van 30 cm overschrijden, bedragen immers ook meer dan 1 m onder maaiveld. In ca. 80% van het gebied met een middelhoge verwachtingswaarde worden de eisen hiermee soepeler (ondergrens 2 m of 4 m onder maaiveld). In de praktijk betekent het, dat in deze gebieden alleen voor onderheide gebouwen onderzoek nodig kan zijn. Of onderzoek ook gevraagd zal worden, is in dat geval afhankelijk van het palenplan. Alle graafwerkzaamheden, zoals het graven van sloten, zijn in deze gebieden niet meer onderzoeksplichtig. Daarnaast wordt in de voorliggende onderzoeksprotocollen voorgesteld om in deze gebieden geen bureauonderzoek meer uit te voeren, waardoor ook de totale onderzoekskosten voor de aanvrager afnemen.

Tot slot kunnen vergunningsaanvragers met onderzoekskosten die zwaar op het project drukken (waar onderzoekskosten meer dan 4% bedragen van de totale projectkosten), een beroep doen op de regeling voor excessieve onderzoekskosten en toevalsvondsten. Dit zal op basis van de afgelopen jaren ongeveer een project per jaar bedragen.

Figuur 1: De belangrijkste verschillen tussen de beleidskaart uit 2011 en de beleidskaart uit 2015.²

Niet weergegeven is het verschil in onderzoeksplicht in water.

² De versoepeling op de middelhoge verwachtingswaarde is weergegeven aan de hand van de nieuwe kartering van de stroomgordels volgens Cohen 2012, omdat weergave van de gewijzigde stroomgordels en weergave van het soepeler en zwaarder regime daarop in één kaart het kaartbeeld onduidelijk zou maken. Door de nieuwe kartering en de verruiming op basis van het onderzoek van Hoenkoopse Buurtweg 11a, is het totale oppervlak van de middelhoge verwachtingswaarde op de beleidskaart van 2015 teruggelopen van 10,99 km² naar 10,62 km².

Deel 2

Onderzoek voor de actualisatie van de archeologische beleidskaart

1. Onderzoek naar de breedte van historische boerderijlinten

Inleiding

Het doel van dit deelonderzoek is een beperking, indien mogelijk, van de zones met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Het betreft daarbij specifiek de historische boerderijlinten.

In het kader van de vraag naar verruiming van het archeologie-beleid is gekeken naar de breedte van historische boerderijlinten in de gemeente Oudewater. De zones met een middelhoge en hoge archeologische verwachtingswaarde zijn onder te verdelen in:

1. stroomgordels van de Lange Linschoten, Hollandse IJssel en oudere rivierstelsels (zowel middelhoge als hoge verwachtingswaarde).
2. historische boerderijlinten, van waar uit het veengebied ontgonnen is in de Late Middeleeuwen (alleen hoge verwachtingswaarde). Dit betreft de zones langs de Papekopperstraatweg, Papekopperdijk, Diemberbroek, Ruigeweide, Hoenkoopse Buurtweg, Waardsedijk, Willeskop, Hekendorpse Buurt en Goudsestraatweg.

De archeologische beleidskaart van de gemeente Oudewater uit 2011 geeft geen onderbouwing voor de gekozen breedte van de historische boerderijlinten op de kaart. De breedte varieert van 80 tot 130 m vanuit de weg of watergang. Concrete aanwijzingen voor de omvang van de erven zijn er niet; in Oudewater zijn nog geen boerderijen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd opgegraven. Desondanks kan een inschatting gemaakt worden van het gebied, gemeten vanaf de weg of watergang, dat in gebruik was door het historisch boerenbedrijf. Diverse bronnen geven namelijk een indicatie van de diepte van historische erven en de activiteitenzone rondom de boerderijen in dit gebied.

Geraadpleegd zijn de kadastrale minuut uit 1811-1832, informatie over huisterpen in nabijgelegen gemeente Vlist in Archis (het archeologisch systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), historische kaarten en diverse historisch-geografische studies van deze omgeving en opgravingsrapporten uit de regio. Daarnaast is specifiek gekeken naar gegevens met betrekking tot de ligging van hennepakkers. Ondanks de regionale benadering, heeft het gegeven advies alleen betrekking op de gemeente Oudewater.

Resultaten

Ligging van boerderijen op historische kaarten vanaf de 17e eeuw

Sinds de late prehistorie woonde men op de hoger gelegen oevers van rivieren. Dit veranderde met de ontginning van het veen in de middeleeuwen, waarna mensen zich in de uitgestrekte veengebieden vestigden. De grote veenontginningen vonden met name plaats tussen 1000 en 1300 na Chr. De informatie die we hebben over de ligging van historische boerderijen, dateert uit veel later tijden.

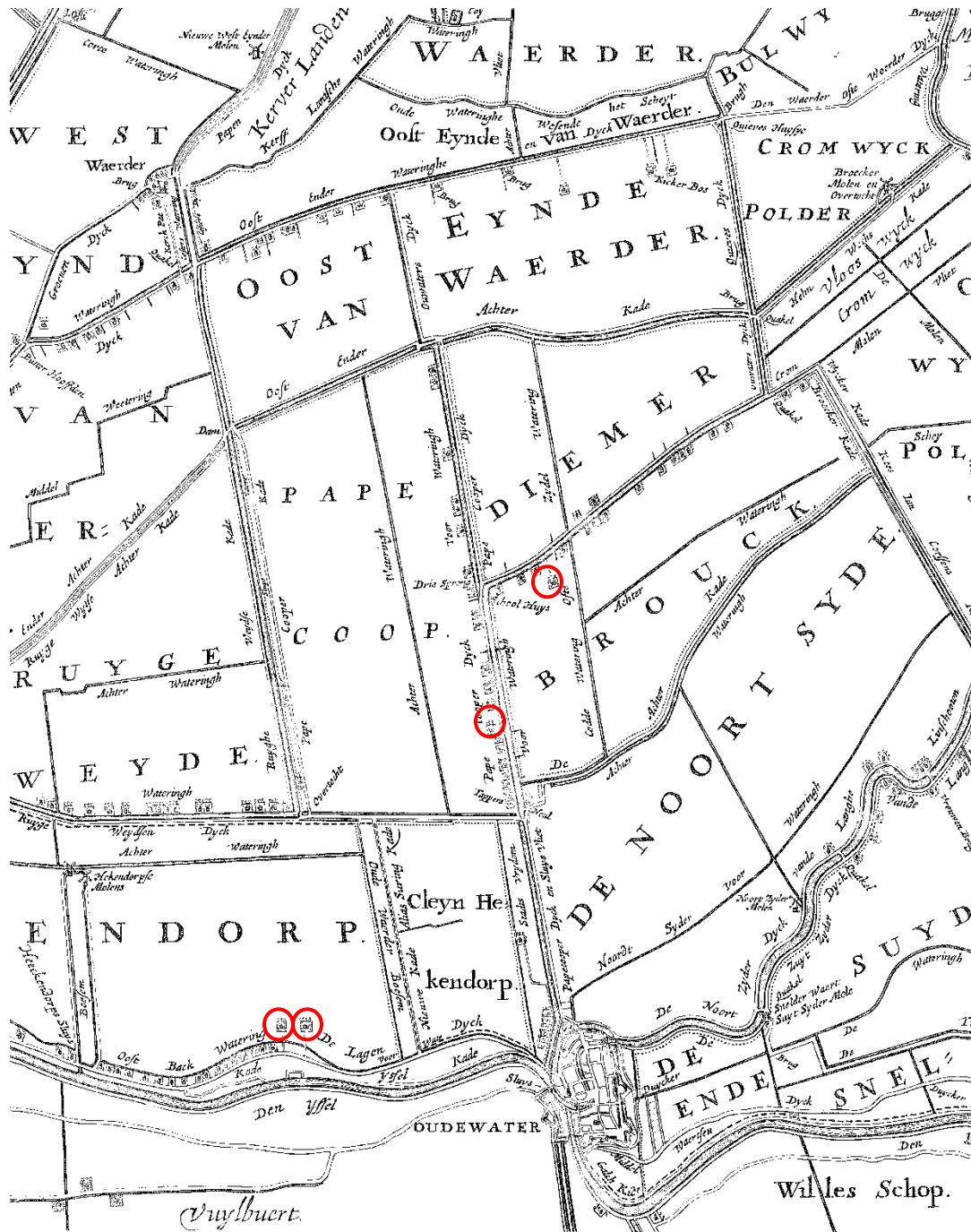
Vanaf de 17e eeuw staan afzonderlijke boerderijen op historische kaarten aangegeven. Hoewel hieruit niet af te leiden is op welke percelen precies boerderijen gestaan hebben - hiervoor zijn de kaarten te onnauwkeurig - geven de kaarten wel een goed beeld van de ligging van de boerderijlinten in het algemeen. Op basis van deze en latere kaarten zijn de historische boerderijlinten op de beleidskaart van Oudewater opgenomen. Vier boerderijen bevinden zich op 17e- en 18e-eeuwse kaarten buiten deze Buurt. Deze percelen zijn op de 19e-eeuwse kadastrale minuutkaart nog goed herkenbaar. Aan de Hekendorpse Buurt zijn echter drie boerderijen in het land gelegen, in plaats van de twee die aangegeven zijn op de 17e-eeuwse kaarten. Verder zijn in deze periode de linten, die momenteel op de beleidskaart langs de huidige Goudse Straatweg en Willeskop staan, zo goed als onbebouwd; in de periode daarvoor lagen hier echter wel boerderijen.³

De diepte van agrarische erven is uit deze vroege historische kaarten niet af te leiden.

De kadastrale minuutkaart uit 1811-1832 is de vroegste kaart van Oudewater, die de omvang van de erven weergeeft. Op deze kaart zijn erven met bebouwing zichtbaar. Ook boomgaarden, tuinen en bouwland staan hierop aangegeven. Het beeld is vergelijkbaar met de 17e-eeuwse kaarten. Ook hierop zijn verspreide boerderijen zichtbaar, gesitueerd langs boerderijlinten. We zien dat bijna alle erven met opstallen geheel binnen de zone van 60 m uit de weg vallen. Ook tuinen vallen bijna in alle gevallen binnen deze maat. Bouwland en boomgaarden vallen er deels buiten. Aangenomen wordt dat eerdere erven niet dieper waren dan de latere.

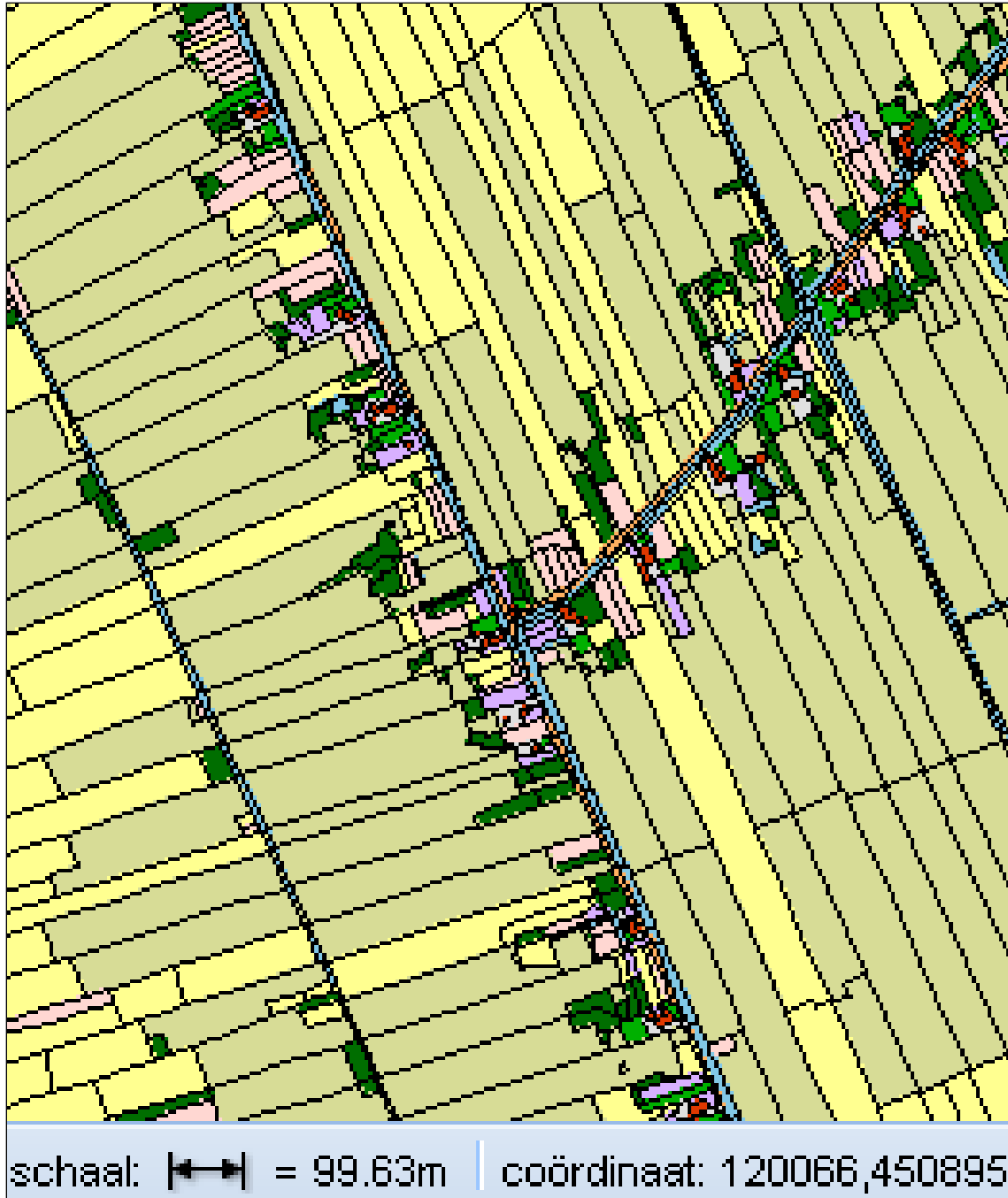
---

³ Blijdenstijn 2005, 210, 218.

Figuur 2: Detail van de kaart van de gebroeders Vingboons uit 1670. In de vier rode cirkels de boerderijen die buiten de linten gelegen zijn.

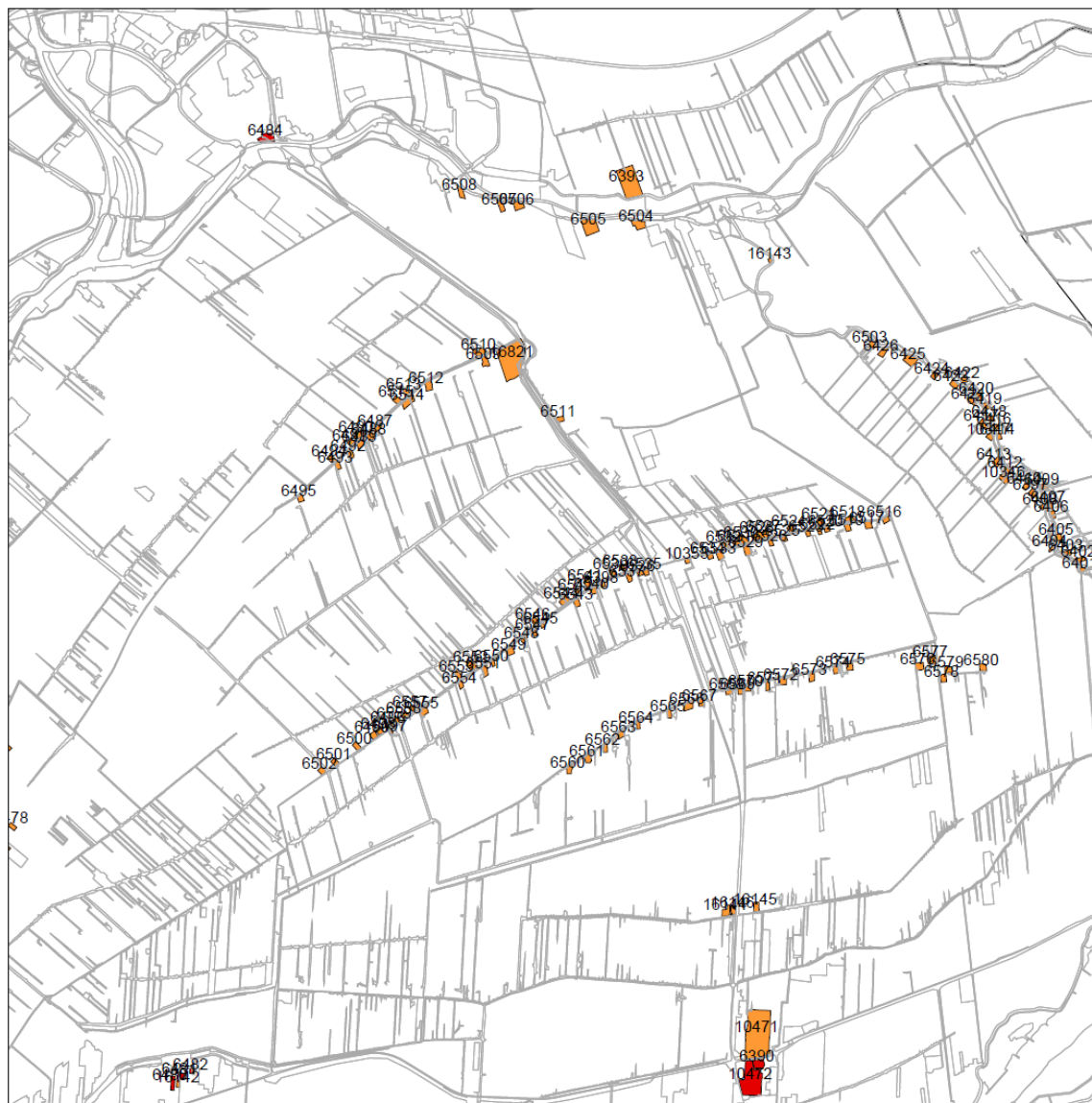

Figuur 3: Detail van de kadastrale minuutkaart, waarop de Papekopperstraatweg en Diemerbroek zichtbaar zijn. In grijs: erven, in rood: opstallen, in groen: boomgaarden, in donkergroen: bos, in paars: tuinen. Bron: www.hisgis.nl.

Afmetingen van historische boerderij-erven in Vlist

Aanvullend op deze informatie, is gekeken naar archeologische gegevens met betrekking tot de afmetingen van erven. In de gemeente Oudewater zijn geen historische boerderijen archeologisch onderzocht. In de aangrenzende gemeente Vlist zijn 17 historische boerderijplaatsen bekend. Deze zijn op een aangelegde verhoging in het landschap gelegen en worden om die reden huisterpen genoemd. De afmetingen van deze huisterpen variëren, maar de lengte en breedte bedraagt maximaal 55 m.⁴ Ook in dit geval blijven de erven dus binnen 60 m uit de weg of watergang.

Er is nog specifiek naar twee mogelijke uitzonderingen op dit beeld gekeken. Het betreft de ligging van oudere boerderijen en van hennepakkers.

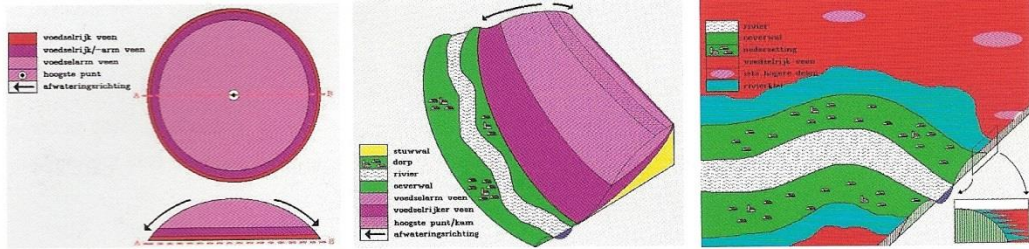
Oudere boerderijen, een afwijkende ligging?

Hoewel de boerderijerven sinds de 17e eeuw redelijk plaatsvast langs het ontginningslint liggen, zijn er aanwijzingen dat dit niet voor de oudste boerderijen geldt. Afhankelijk van de precieze bodemkundige situatie, lijken er verschillende bewoningspatronen te zijn. Een studie van cultuurhistorische waarden in de provincie Utrecht geeft aan dat bij de oudere ontginningen langs de rivieren de boerderijen op enige afstand van het water stonden.⁵ Op deze wijze hoefde de hogere oeverwal niet te worden doorgraven met sloten om het achterland te kunnen bereiken.

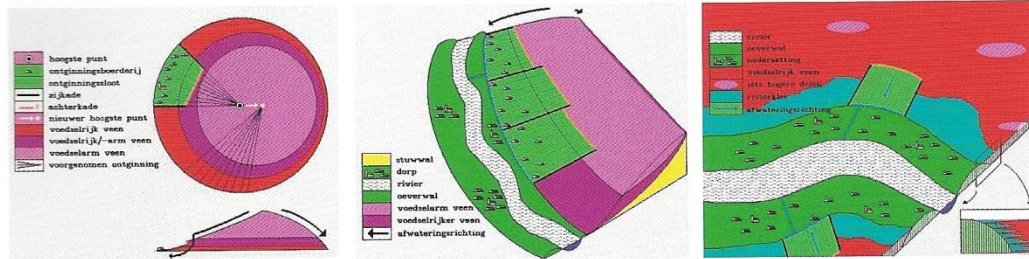
Een studie op basis van gegevens van Amsterdam en omgeving, stelt dat rond 1000 na Chr. de boerderijen nog verspreid - als hoevenzwermen - in het eerste ontginningsvlak liggen. Pas later concentreren ze zich langs de ontginningsassen. De boerderijen in dit model schuiven mee met de ontginningen - de bodem is in latere ontginningen namelijk minder gedaald, waardoor die gebieden op dat moment nog niet vernat zijn.

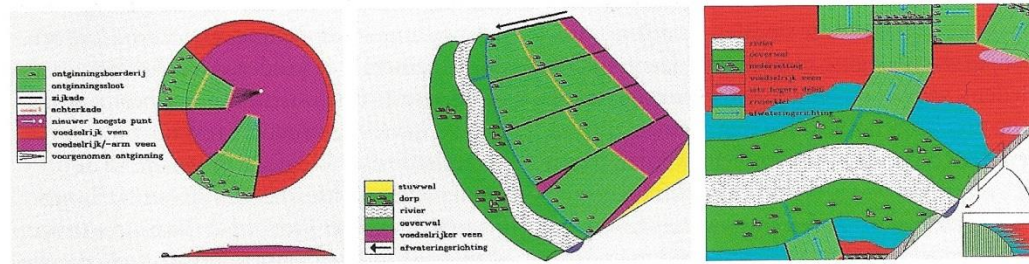
⁵ Blijdenstijn 2005, 162-163.

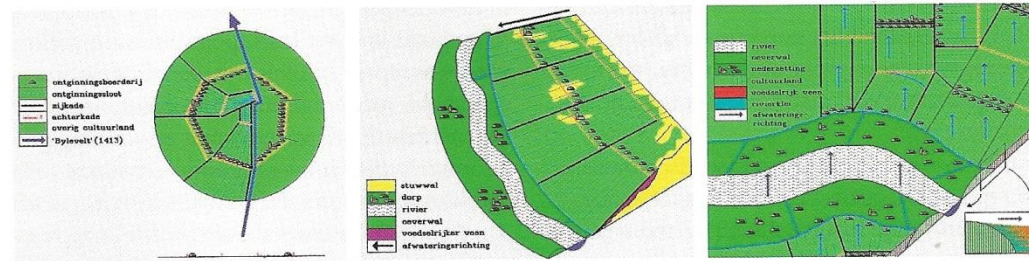
Sterk vereenvoudigde uitgangssituatie circa 800 na Chr.

Eerste ontginningsfase rond 1000 na Chr.

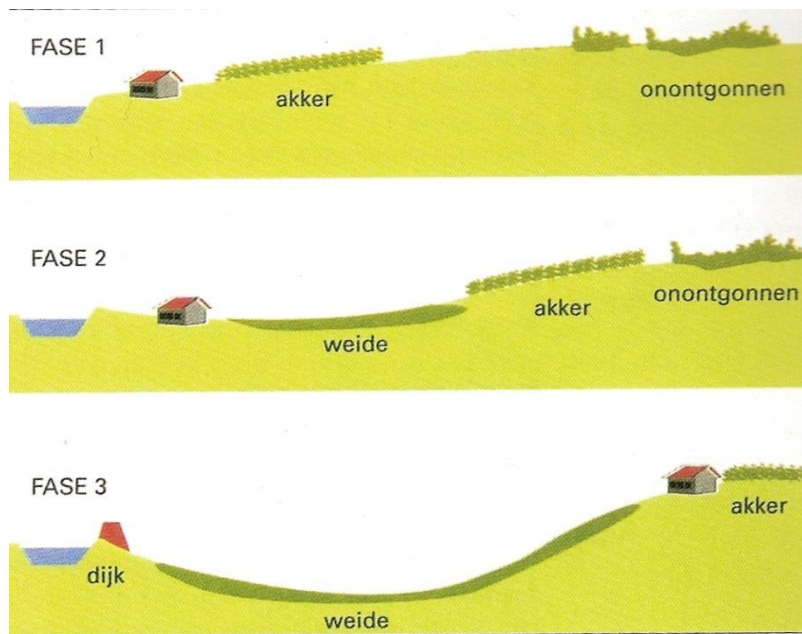

Derde ontginningsfase.

De ontginning voltooid, waarbij het reliëf in de veenkoepel is verdwenen en de veenrug is ingezakt.

Figuur 5: Ontwikkeling van de ligging van boerderijen ten opzichte van ontginningsassen door de tijd op een veenkoepel (links) en langs de oevers van een rivier (midden en rechts). Bron: Bont 2012, 24.

Figuur 6: De verplaatsing van boerderijen in afbeelding. Waar in fase 1 de boerderij nog op verschillende plekken in het landschap kan liggen zonder wateroverlast, is de bodemdaling in fase 3 zodanig dat gekozen wordt voor verplaatsing naar het net ontgonnen en nog relatief hooggelegen land. Bron: Visser 2007, 63. Verschil is wel dat de Hollandse IJssel in Oudewater in de twaalfde eeuw werd bedijkt, dus nog voor de ontginningen die deze dijk dan ook als uitgangspunt namen.⁶

Of dat model voor de omgeving van Oudewater ook toepasbaar is, is onduidelijk. De landschappelijke situatie is hier anders, de ontginningen zijn doorgaans later, en er zijn geen aanwijzingen voor hoevenzwermen.⁷ In het algemeen lijken dergelijke hoevenzwermen voor te komen waar zich relief in het veen bevond, op veenruggen en veenkoepels.⁸ Het veen in Oudewater betreft een veenvlakte.

Een korte inventarisatie van vroege boerderijen in veengebieden in de regio levert de volgende gegevens op:

- In de Oostpolder in Gouda is een 12e-eeuwse boerderij opgegraven, op een afstand van 200 m van de achterkade van de polder. Na twee tot drie decennia hoogte men de locatie op. Blijkbaar had men na korte tijd al last van vernatting. Desondanks was ook op dat moment nog sprake van een gemengd bedrijf, met zowel veeteelt als verbouw van emmertarwe en lijnzaad.⁹
- Twee boerderijen uit grofweg dezelfde periode aan de Gouderaksedijk bleken wel direct aan de dijk gesitueerd. Aangezien een van beide duidelijk de loop van de dijk volgt, dateert deze boerderij waarschijnlijk van na de bedijking, en behoort deze niet meer tot de vroegste ontginningsfase. Mogelijkerwijs was deze boerderij al verplaatst.¹⁰

⁶ Mededeling mevr. S. Visser en Blijdenstijn 2005, 218.

⁷ Mevr. S. Visser, historisch geografe, afgestudeerd op de omgeving van Reeuwijk (waaronder het westelijk deel van de gemeente Oudewater), mail. d.d. 1-12-2014.

⁸ lezing historisch geograaf dhr. C. de Bont, 19-1-2015.

⁹ Dasselaar 2009, 130 en Kok 1999.

¹⁰ Dasselaar 2009.

- In Abcoude zijn bewoningssporen opgegraven uit de tweede helft van de 10e tot de eerste helft van de 13e eeuw, ogenschijnlijk gelegen midden in de polder op aanzienlijke afstand van de ontginningsbasis, de oevers van de Angstel. Dit hoeft echter geen aanwijzing voor een hoevenzwerm te zijn. Doordat de bewoningssporen gelegen waren op de afzettingen van een crevasse (oeverwaldoorbraak) uit de Angstel, kan sprake zijn van een uitzonderlijke situatie binnen de polder. Overigens betreffen het geen boerderijen, maar bijgebouwen en mogelijk ook veldoventjes. De bijbehorende huizen waren naar verwachting wel op de oevers van de Angstel gelegen.¹¹
- In de Krimpenerwaard zijn resten van drie huisterpen opgegraven uit de periode 1125-1200 tot en met de eerste helft van de 13e eeuw. Een andere locatie bleek zeer verstoord en op twee andere plekken werd de concentratie van bewoningssporen buiten het onderzochte gebied verwacht. In alle gevallen was de bewoning binnen ca. 60-70 m van de Loet gesitueerd, die de achtergrens voor de ontginningen vanuit de Lek vormde. De afmetingen van de drie huisterpen bedroegen minimaal 40 bij 40 m. Er was sprake van verbrande kleilagen die geïnterpreteerd worden als verhoogde woonplaatsen. Op slechts een locatie zijn ook sporen aangetroffen. Interessant is dat er sporen van een houten palen en een kuil onder de ophoging aanwezig waren, een indicatie dat bodemdaling gaandeweg verhoging van het terrein nodig maakte.¹²

Hoewel de modellen rekening houden met verspreide boerderijen in de fase van ontginning, lijkt dit archeologisch gezien niet altijd het geval. De boerderij in de Oostpolder wijst echter uit dat er zeker gevallen zijn, waarin vroege boerderijen buiten een zone van 60 m uit de weg of watergang gelocaliseerd waren. Over de zone waarin rekening gehouden moet worden met dergelijke vroege boerderijen, is geen uitspraak te doen.

Hennepakkers

Een teelt die nu nog maar weinig zichtbaar is in Oudewater, maar die in de 16e tot 18e eeuw van groot belang was, is de hennep-teelt. De bast van de hennepplant werd gebruikt in de touwproductie. De opbrengsten van hennep waren zodanig hoog, dat gezegd kan worden dat de veeteelt eigenlijk ten dienste van hennepproductie stond. De mest werd namelijk gebruikt op de akker.

De hennep werd geproduceerd op door sloten en knotbomen omringde hennepakkertjes. De sloten (rootsloten) gebruikte men voor het rotten, het laten weken van hennepstengels. De akkers lagen vaak hoger dan het omliggende land door het opbrengen van mest en bagger uit de sloten. De hennep werd tegen slieten tussen de knotbomen te drogen gezet. Vervolgens werden de stengels gedroogd in ovens in een –vaak houten- schuur op de akker. Hierdoor kwamen de sterke vezels los van de houtige kern.¹³

Archeologische opgravingen van hennepakkers en de bijbehorende schuren zijn niet bekend, wel van losse greppels en/of kuilen waarin in eerder periodes hennep geroot is.¹⁴ Voor de afmetingen van de akkers zijn we dus afhankelijk van historische bronnen. Hoewel Blijdenstijn aangeeft dat deze in veel

---

¹¹ Bouma 2011.

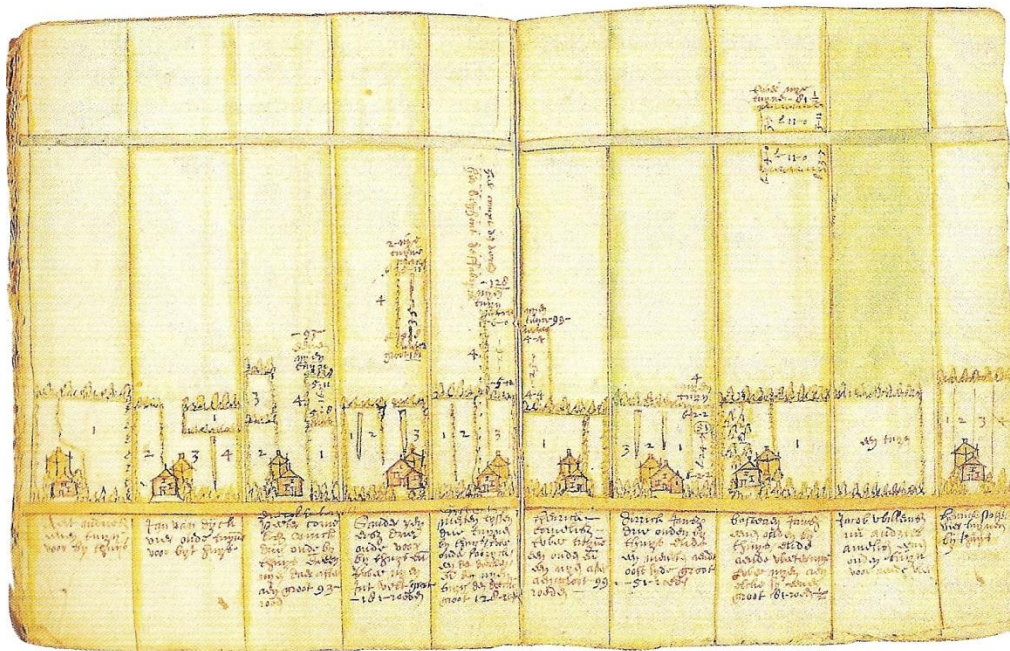
¹² Labiau 2007.

¹³ Leeuw, Van Meekeren, Schik, Steenberg en Sturkenboom (red.) 2008, 40-41 en 68.

¹⁴ Luksen-IJtsma 2009 en Bouma 2011.

gevallen achter de boerderijen gelegen waren¹⁵, blijkt bij bestudering van een kaartboek uit Lopik dat in het bezit is van het Utrechts Archief dat hennepcerceeltjes zowel direct aan de weg als achter de boerderij liggen. Dit wordt bevestigd door mevr. N. Stoppelenburg, die onderzoek deed naar het betreffende kaartboek. De hennepackers lagen vooraan de weg, dicht bij de stal, in verband met gebruik van de mest. Nieuwere hennepackers lagen nog wel eens verder van de weg; we zien in het kaartboek dan ook "nieuw" vermeld.¹⁶

Het kaartboek is vervaardigd in opdracht van het kapittel van Sint Marie in Utrecht met als doel het eigendom in kaart te brengen. Vaak gaat het om een vierkant terrein, soms nog doorsneden door sloten in de lengterichting, met afmetingen van doorgaans 45x45 tot 65x65 m.¹⁷ Soms bevindt zich binnen dit vierkant ook de boerderij. Op basis van dit kaartboek is de verwachting dat de akkers doorgaans binnen de 60 m uit de weg of watergang zullen liggen, een enkele uitzondering daar gelaten.

Figuur 7: Pagina uit het kaartboek van het kapittel van Sint Marie. Bron: Renes 2012, 50.

¹⁵ Blijdenstijn 2005, 164 en 224-5.

¹⁶ Mail d.d. 30-1-2015 van mevr. N. Stoppelenburg.

¹⁷ Het kaartboek is in te zien via:

<http://www.hetutrechtsarchief.nl/collectie/archiefbank/archieftoegangen/zoekresultaat?mivast=39&miadt=39&mizig=210&miview=inv2&milang=nl&micols=1&mires=0&micode=221&mip2=752>. De percelen zijn vaak vierkant, soms door enkele sloten in de lengterichting doorsneden. De vierkanten meten tussen de 150 en 300 roede. De Rijnlandse roede was 14,19 m². De afmetingen van de akkers waren dus grofweg 45x45 m tot 65x65 m. Visser 2007, 63 spreekt echter van beperktere afmetingen van ca. 30x40 m.

Conclusie en aanbevelingen

Geconcludeerd kan worden dat de weergave op de gemeentelijke beleidskaart van historische boerderijlinten met een hoge archeologische verwachtingswaarde inderdaad ruim is.

De archeologische beleidskaarten van omliggende gemeentes geven geen onderbouwing voor de gekozen breedte van de historische boerderijlinten. De breedte bedraagt doorgaans meer dan 100 m. Alleen de gemeente Gouda hanteert een smallere zone, namelijk 50 m gemeten vanaf het midden van de ontginningsweg. De beleidskaart geeft aan dat voor deze breedte is gekozen, omdat de boerderijen en schuren meestal niet dieper zijn dan enkele tientallen meters.¹⁸ Voor eventueel verspreid liggende vroege (ontginnings)boerderijen is een praktische oplossing gevonden: binnen de zone van 50 tot 150 m is geen onderzoek verplicht, maar bezoekt de gemeentelijk archeoloog ontgravingen voor het verrichten van een archeologische waarneming.

Aanbevolen wordt om de breedte van boerderijlinten in Oudewater terug te brengen tot 60 m uit de weg. Naar verwachting zullen hierbij slechts zelden archeologische waarden verstoord worden. Over de verwachte ligging van de oudste boerderijen in de veengebieden is geen uitspraak te doen. Deze kunnen zich (deels) buiten de boerderijlinten bevinden. Dit is echter momenteel ook al het geval. Een breedte van boerderijlinten die ook de boerderij zoals opgegraven in Gouda omvat, zou neerkomen op circa 200-250 m. En ook in dat geval kunnen zich volgens het model van Bont nog boerderijen buiten deze zone bevinden. Een dergelijke breedte, met de bijkomende eisen aan ruimtelijke ontwikkelingen, weegt niet op tegen de verwachte opbrengst (een beperkt aantal vroege boerderijen). Geadviseerd wordt om de genoemde 60 m aan te houden, met uitzondering van de vijf bovengenoemde boerderijen aan Diemerbroek, Papekopperstraatweg en Hekendorpse Buurt, waar het lint breder is.

Om toch af en toe te kunnen toetsen of in de uitgestrekte veengebieden archeologische resten aanwezig zijn - en met name de zo voor dit gebied typerende ontginningsboerderijen - wordt geadviseerd om in de gebieden met een lage verwachtingswaarde onderzoek te laten uitvoeren vanaf 10.000 m² en 30 cm diepte. In de praktijk zal dit bij een dergelijke ondergrens met name het verbreden van sloten betreffen. Daarnaast wordt geadviseerd om alert te zijn bij ontwikkelingen in de voorste (dus vroegste) ontginningsblokken, waar sprake kan zijn van hoevenzwermen, en daar de gemeentelijk archeoloog of een amateurarcheoloog een waarneming te laten verrichten bij ontgravingen.

---

¹⁸ Groenendijk 2011, 38-39.

Figuur 8: Het boerderijlint aan de Papekopperstraatweg op de beleidskaart van 2011.

Figuur 9: Het boerderijlint aan de Papekopperstraatweg bij versmalling tot 60 m (indicatief). Zichtbaar is dat van een aanzienlijk deel van de bouwvlakken (zwart omljnd) nu delen buiten de hoge archeologische verwachtingswaarde vallen.

Literatuur:

Archis II, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Berch, J. Rz. van den, 1607: *Chaertboeck van de hennipwerven die gheleegen sijn in Loopick ende Cappel*.

Blijdenstijn, R., 2005: *Tastbare Tijd, Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*, Utrecht.

Bont, C. de, 2012: Middeleeuws veen en middeleeuwse veenboeren, in: *Historisch Geografisch Tijdschrift*, 30^e jaargang, 1, 15-26.

Bouma, N., 2011: *N210 tussen Nederlek en Bergambacht: Laat-middeleeuwse selnerings- of huisplaatsen? Een Archeologische Opgraving*, ADC Rapport 2400, Amersfoort.

Dasselaar, M. van, 2009: Twee 'vergeten' laatmiddeleeuwse vindplaatsen, in: *Tidings* 2009, 129-131.

Ende, H. van den, 2014: *Evaluatie archeologie-beleid Gemeente Oudewater*, Odru-Erfgoedrapport 19, Zeist.

Feis, B.R., 1980: Vijf eeuwen touwfabricage in Oudewater, in: *Heemtijdinghen* 16 nr. 1, maart 1980, 1-10.

Groenendijk, M.J., 2011: *Archeologische Basiskaart Gouda*, Gouda.

Kok, R., 1999: *wonen op het veen, archeologisch en ecologisch onderzoek van een twaalfde eeuwse boerderij in de Oostpolder te Gouda*, Gouda.

Labiau, G., 2007: *N210 tussen Nederlek en Bergambacht: Laat-middeleeuwse selnerings- of huisplaatsen? Een Archeologische Opgraving*, ADC Rapport 935, Amersfoort.

Leeuw, K. de, K. van Meekeren, W. Schik, F. Steenbergen en C. Sturkenboom (red.), 2008: *Linten in de leegte*, Montfoort.

Luksen-IJtsma, A., 2009: *Oudenrijneweg, Archeologisch onderzoek van een inheems-Romeinse nederzetting uit de eerste eeuw na Chr. en een vlasrootcomplex uit de twaalfde eeuw na Chr in De Meern, gemeente Utrecht*, Basisrapport Archeologie 25, Utrecht.

Renes, H. 2012: *Veenweiden. Om de toekomst van een historisch landschap*, in: *Historisch Geografisch Tijdschrift*, 30^e jaargang, 1, 47-65.

Stoppelenburg, N., 2001: *De hennepwerven van Lopik*, in: *Tijdschrift Oud-Utrecht*, juni 2001, 68-71.

Visser, S., 2007: *Het Reeuwijkse Land, De landschapsgeschiedenis van een 'merkwaardig' gebied*, Zutphen.

2. Verwerking van resultaten van uitgevoerd archeologisch onderzoek

Doel en methode

Het doel van dit deelonderzoek was het aanscherpen van de archeologische verwachtingswaarde. Hiervoor zijn alle archeologische veldonderzoeken in het buitengebied bekeken.¹⁹ Hierbij zijn steeds twee vragen gesteld:

1. Dient de verwachting in het plangebied te worden aangepast, en zo ja, wat wordt de nieuwe verwachting?
2. Dient op basis hiervan ook de verwachting van de omgeving van het plangebied aangepast te worden?

Het uitgangspunt was dat in veel gevallen de verwachting omlaag gebracht kon worden.

Resultaat

Met uitzondering van drie locaties konden de verwachtingen in alle plangebieden omlaag gebracht worden, met als resultaat dat in al die gevallen bij toekomstige ingrepen geen of aanzienlijk minder stricte eisen worden gesteld. Tabel 2 geeft een overzicht van alle onderzoeken, de oude en nieuwe waarde op de beleidskaart, en een verantwoording van de waarde en de begrenzing.

In drie gevallen werd de verwachtingswaarde niet (geheel) omlaaggebracht:

- Bij het onderzoek langs de Enkele Wiericke werden dieper gelegen lagen met een middelhoge verwachtingswaarde niet verstoord en zijn deze om die reden niet onderzocht; de verwachtingswaarde bleef gehandhaafd.
- Bij de Touwfabriek bleek onderzoek van dieper gelegen lagen met een middelhoge verwachtingswaarde zodanig gecompliceerd, dat afgezien is van verder onderzoek; de verwachtingswaarde bleef gehandhaafd.
- Bij de Zuid-Linschoterzandweg 34 is de (middel)hoge verwachtingswaarde deels veranderd in "geen verwachting". Het andere deel, waar een prehistorische vindplaats gelegen is, en de direct omgeving daarvan kreeg nu een archeologische waarde.

Afhankelijk van de details van het uitgevoerde onderzoek, is gekozen voor een verschillende verwachtingswaarde:

1. In gevallen waar alle lagen waarin archeologische resten verwacht werden onderzocht zijn en aangetoond is dat die niet aanwezig waren, valt het plangebied in de categorie "geen verwachting".

---

¹⁹ Voor de binnenstad is dat niet gedaan, deels omdat hier geen sprake is van een verwachtingswaarde (de aanwezigheid van archeologische resten staat vast) en deels omdat er in de stad voor gekozen wordt om bij opgravingen alleen de lagen die verstoord worden (de bovenste) te onderzoeken. Met gebruikmaking van een archeologie-vriendelijk heipalenplan, blijven de onderste (vaak middeleeuwse en oudere) lagen in de bodem behouden. Na uitvoering van het onderzoek kan het plangebied dus niet zonder meer vrijgegeven worden voor alle toekomstige ingrepen, aangezien nog resten aanwezig (kunnen) zijn.

2. In sommige gevallen is vanuit kostenbesparend oogpunt ervoor gekozen alleen die lagen te onderzoeken, die verstoord zouden worden door het voorgenomen (bouw)plan. Waar sprake is van dieper gelegen lagen met een archeologische verwachting, die niet zijn onderzocht, kreeg het gebied de toekenning "middelhoge verwachting".

3. In een enkel geval wees een onderzoek uit dat de rivieroever, waarop archeologische resten verwacht werden, plaatselijk te nat geweest zijn voor bewoning. In dat geval is ook de verwachtingswaarde in een straal van 0,5 km omlaag gebracht, aangezien de omstandigheden in de directe omgeving gelijk geweest zullen zijn. Hierbij werden hoge verwachtingswaarden in de omgeving wel gehandhaafd, aangezien die niet gebaseerd zijn op de bewoonbaarheid van oeverwallen, maar op de middeleeuwse veenontginningen.

4. In een enkel geval was een deel van een erf onderzocht. Dit bleek verstoord. Het gehele verharde deel van het erf kreeg als gevolg hiervan de toekenning "geen verwachting", aangezien aannemelijk was dat hier dezelfde situatie gold.

adres	oude waarde	nieuwe waarde	reden	verantwoording begrenzing
Willeskop 123	hoge verwachtingswaarde	middelhoge verwachtingswaarde	geen aanwijzingen vindplaats in bovengrond, nog wel mogelijk op dieper aangetroffen afzettingen	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Willeskop 109	hoge verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	het onderzochte deel en het niet-onderzochte achterland, want als aan het voorste deel van het perceel geen bewoning plaatsvond, geldt dat ook waarschijnlijk voor het deel daarachter
Hoenkoopse Buurtweg 11a	hoge verwachtingswaarde	lage verwachting	alle aangetroffen oeverwallen waren te nat voor bewoning	lage verwachting in onderzoeksgebied; middelhoge verwachting op betreffende stroomgordel in straal van 0,5 km veranderen in lage verwachting; hoge verwachting in omgeving handhaven
Hoenkoopse Buurtweg 39	hoge verwachtingswaarde	middelhoge verwachtingswaarde	bovengrond is verstoord, in diepere ondergrond kunnen nog wel resten aanwezig zijn (niet onderzocht)	de verstoring door puinverharding zal naar verwachting onder de gehele erfverharding aanwezig zijn; om die reden is ook buiten het onderzochte deel de verwachting teruggebracht
Hoenkoopse buurtweg 55a	hoge/middelhoge	middelhoge verwachtingswaarde	oevers Benschop stroomgordel zijn niet	volgt begrenzing onderzoeksgebied

	verwachtingswaarde	arde	onderzocht door diepe ligging	
Hoenkoopse buurtweg 75	hoge/middelhog e verwachtingswaarde	middelhoge verwachtingswaarde	oevers Benschop stroomgordel zijn niet onderzocht door diepe ligging	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Touwfabriek	middelhoge verwachtingswaarde	geen verandering	oevers Oudewater stroomgordel zijn niet onderzocht door diepe ligging	geen verandering
Hekendorpse Buurt 21	hoge verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Hekendorpse Buurt 55	hoge verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	het onderzochte deel inclusief achterland, want als aan het voorste deel van het perceel geen bewoning plaatsvond, geldt dat ook waarschijnlijk voor het deel daarachter
Enkele Wiericke	middelhoge verwachtingswaarde	geen wijziging	diep gelegen afzettingen van Oudewater en Benschop niet onderzocht, werden niet verstoord	geen verandering
Waardsedijk 44	hoge en lage verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	volgt begrenzing onderzoeksgebied tot aan Waardsedijk (het is aannemelijk dat op het beperkte deel aan de voorzijde van het onderzoeksgebied geen resten aanwezig zullen zijn)
Noord-Linschoterzandweg 23	hoge verwachtingswaarde	middelhoge verwachtingswaarde	geen aanwijzingen voor vindplaats op oeverafzettingen Lange Linschoten, in diepere ondergrond kunnen nog wel resten aanwezig zijn (niet onderzocht)	volgt begrenzing onderzoeksgebied, inclusief het aangrenzende deel van dit perceel. Gezien het ontbreken van aanwijzingen voor een vindplaats wordt aannemelijk geacht dat die daar ook niet aanwezig zijn; dit geldt niet voor de voorzijde van het perceel.
Noord-Linschoterzandweg 35	hoge verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	volgt begrenzing onderzoeksgebied met achterland, want als aan het voorste deel van het perceel

				geen bewoning plaatsvond, geldt dat waarschijnlijk ook voor het deel daarachter.
Zuid-Linschoter-zandweg 34	hoge en middelhoge verwachtingswaarde	deels archeologische waarde, deels geen verwachting	binnen deel perceel aanwijzingen voor prehistorische vindplaats; rest is vrijgegeven	volgt grenzen zoals geadviseerd in onderzoeksrapport; aan weerszijde van het perceel kreeg een gebied binnen 100 m van de vastgestelde vindplaats een archeologische waarde
Inlaat Hekendorp ²⁰	hoge en middelhoge verwachtingswaarde	middelhoge verwachting	in diepere ondergrond kunnen nog wel resten op Benschop stroomgordel aanwezig zijn (niet onderzocht)	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Ruige Weide 4	hoge en lage verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Papekopperstraat weg 52	hoge en lage verwachtingswaarde	lage verwachting	komgrond, geen oeverwallen aanwezig	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Wilgenweg tussen 15 en 19	hoge verwachtingswaarde	middelhoge verwachtingswaarde	oeverafzettingen Blokland-Snelrewaard te nat voor bewoning, in diepere ondergrond kunnen nog wel resten aanwezig zijn (niet onderzocht)	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Tappersheul	hoge verwachtingswaarde	geen verwachting	geen aanwijzingen voor vindplaats bij karterend booronderzoek	volgt begrenzing onderzoeksgebied
Populierenweg 14	hoge verwachtingswaarde	lage verwachting	oeverafzettingen waren niet aanwezig	volgt begrenzing onderzoeksgebied
hoek Lijnbaan en J.J. Vierbergenweg	middelhoge verwachtingswaarde	lage verwachting	omstandigheden te nat voor bewoning; aanwezigheid oeverafzettingen onduidelijk	volgt begrenzing onderzoeksgebied

Tabel 2: de nieuwe verwachtingswaarde van de onderzochte gebieden

²⁰ nog niet gepubliceerd.

Literatuur

- Beckers, I.S.J., 2012: *Hoenkoopse Buurtweg 39 te Hoenkoop, Een Bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek door middel van een Karterend Booronderzoek*, ADC Rapport 2901, Amersfoort.
- Boer, A. de, 2013: *Bureau voor Archeologie Rapport 2013.17, Noord Linschoterzandweg 23, Snelrewaard, gemeente Oudewater: een bureau- en booronderzoek*, Utrecht.
- Blom, J. en L. Nijdam, 2007: *Papekop Papekopperstraatweg 52, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC Rapport 928, Amersfoort.
- Brouwer, E.W., 2007: *Inventariserend veldonderzoek archeologie Tappersheul Papekop*, Assen.
- Buesink, A., 2013: *Gemeente Oudewater, Plangebied Wilgenweg tussen 15 en 19 te Oudewater, Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*, BAAC Rapport V-12.0407, Deventer.
- Coppens, C.F.H. en J. Sprangers, 2012: *Plangebied Zuid-Linschoterzandweg 34 te Snelrewaard, Gemeente Oudewater, Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende & karterende fase)*, RAAP Rapport 2553, Weesp.
- Coppens, C.F.H., 2012: *Plangebied Willeskop 123 in Oudewater, Gemeente Oudewater, Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase*, RAAP-Notitie 4366, Weesp.
- Engelse, R.F., 2011: *Archeologisch onderzoek aan de Hekendorpsebuurt 21 te Hekendorp (gemeente Oudewater). Inventariserend veldonderzoek met boringen*, Rapport A11-051-I, Capelle aan den IJssel.
- Haaring, L., 2010: *Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, Hoek Lijnbaan / J.J. Vierbergenweg, Oudewater, Gemeente Oudewater, B&G rapport 1013, Noordwijk*.
- Hanemaaijer, M., 2011: *Ruige Weide 4 te Oudewater, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek*, ADC Rapport 2528, Amersfoort.
- Hanemaaijer, M., 2012: *Hoenkoopse Buurtweg 75 te Oudewater, gemeente Oudewater, ADC Rapport 3002, Amersfoort*.
- Koekkelkoren, A.M.H.C. en S. Moerman, 2012: *Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, Touwfabriek Hekendorperweg 36, Oudewater gemeente Oudewater, IDDS Archeologie rapport 1393, Noordwijk*.
- Krol, T.N., 2013: *Archeologisch karterend booronderzoek Hekendorpse Buurt 55 te Hekendorp, gemeente Oudewater (UT)*, MUG-publicatie 2012-130, Leek.
- Nales, T., 2014: *Archeologisch booronderzoek (verkennend) Hoenkoopse Buurtweg 11A Oudewater, Gemeente Oudewater, Heiloo*.
- Oerlemans, R., 2013: *Archeologisch onderzoek Oostelijke boezemkade Enkele Wiericke, Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen*, Grontmij Archeologische Rapporten 1254, Houten.

Pape, H. en T. Nales, 2014: *Snelrewaard, Waardsedijk 44, Gemeente Oudewater (Utrecht), Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO; verkennende en karterende fase)*, Transect-rapport 462, Utrecht.

Rooij, J.A.G. van, 2012: *Populierenweg 2014 te Oudewater, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC Rapport 3513, Amersfoort.

Rooij, J.A.G. van, 2012: *Hoenkoopse Buurtweg 55a te Oudewater, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC Rapport 3280, Amersfoort.

Wink, K., 2011: *Plangebied Noord-Linschoterzandweg 35 te Snelrewaard, gemeente Oudewater; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase*, RAAP-notitie 3988, Weesp.

Wink, K., 2011: *Plangebied Willeskop 109, gemeente Oudewater; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase*, RAAP-notitie 4013, Weesp.

3. Archeologische waarnemingen

Inleiding

Het doel van de opname van de waarnemingen op de beleidskaart is enerzijds om weer te geven waar binnen de verwachtingszones al vondsten gedaan zijn, anderzijds het toegankelijk maken van archeologische gegevens, zodat deze geïntegreerd kunnen worden in toekomstig archeologisch onderzoek.

Vondsten die buiten archeologisch onderzoek om gedaan worden, worden geregistreerd in Archis, het landelijk archeologisch systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Ook worden oudere onderzoeken, waarvan de precieze begrenzingen moeilijk te achterhalen zijn, en soms bijzondere vondsten binnen recentere onderzoeken, als waarneming weergegeven. In dit deelonderzoek zijn met name oude waarnemingen achterhaald en gemeld bij Archis. Hiervoor is samengewerkt met de medewerker van het Meldpunt Archeologie van Landschap Erfgoed Utrecht, die de meldingen ingevoerd heeft. De meldingen betroffen documentatie van vondsten uit de Collectie Van der Lee (begin 20e eeuw)²¹ en oud onderzoek van Gouda, de archeologische werkgroep van Gouda.²² Daarnaast waren enkele waarnemingen in de Archeologische Kroniek van de Provincie Utrecht vermeld,²³ die niet in Archis stonden. Bij melding bleek met name de bepaling van de precieze locatie lastig. Door verschillende verwijzingen, bijvoorbeeld naar degene die in de tijd van de waarneming op de betreffende locatie woonde, kon dit voor het merendeel toch bepaald worden. Nieuw op de archeologische beleidskaart zijn ook recente waarnemingen door de amateurarcheoloog dhr. C. Haars.

Resultaten

Het aantal waarnemingen is sinds juni 2009 (peildatum voor de gegevens van de beleidskaart 2011) gestegen van 21 naar 34. Daarnaast zijn er nog 9 vondstmeldingen gedaan, die nog de officiële status tot waarneming zullen krijgen. In bijlage 1 worden alle waarnemingen en vondstmeldingen weergegeven.

Conclusies

Het aantal waarnemingen is aanzienlijk toegenomen. De nieuwe meldingen betreffen zowel recente waarnemingen, als recent geregistreerde, oudere waarnemingen. Op basis van de aanvullingen wordt voorgesteld om een vindplaats op te nemen op de beleidskaart. Het betreft een aangetroffen muur in Hekendorp, zeer waarschijnlijk onderdeel van een historische boerderij²⁴

De overige waarnemingen waar daadwerkelijk sprake is van een vindplaats (dus niet alleen losse vondsten), bevinden zich in een gebied met een hoge archeologische waarde, de binnenstad van Oudewater, of waren niet nauwkeurig genoeg te plaatsen.

---

²¹ Gegevens afkomstig van lokaal geschiedkundige mevr. N. Stoppelenburg.

²² Gegevens afkomstig uit het depot van Gouda, met dank aan dhr. M. Groenendijk, gemeente Gouda.

²³ Kok, Kok en Vogelzang 2004.

²⁴ waarneming 426133.

Literatuur

Archis II.

Kok, D., R. Kok en F. Vogelzang, 2004: *Archeologische Kroniek provincie Utrecht 2002-2003*, Stichting Publicaties Oud Utrecht, Utrecht.

4. Inventarisatie van resten uit de Tweede Wereldoorlog

Inleiding

De afgelopen jaren is de aandacht voor materiele resten uit de Tweede Wereldoorlog toegenomen. Inmiddels is het gangbaar om bij het opstellen van archeologisch beleid rekening te houden met resten van oorlogshandelingen. Het doel van dit deelonderzoek is dan ook een inventarisatie van resten die onlosmakelijk samenhangen met deze periode uit de Nederlandse geschiedenis. Het betreft daarbij niet de gangbare bewoningsresten uit deze periode, maar uitsluitend sporen die typerend zijn voor deze specifieke periode. Het zal veelal gaan om de nalatenschap van militaire activiteiten.

Voor de inventarisatie zijn een groot aantal websites op het gebied van de Tweede Wereldoorlog en de website van het streekarchief geraadpleegd. Daarnaast is gebruik gemaakt van de uitgebreide geschiedkundige kennis van inwoners van Oudewater.

Resultaten

Uit de verschillende bronnen komen locaties naar voren met oorlogsresten uit de periode 1940-1945:

In Oudewater zijn twee vliegtuigen neergestort. Op 9 april 1943 om 23.45 uur is bij de Lange Linschoten direct ten oosten van de binnenstad van Oudewater een vliegtuig van de Engelse Royal Air Force (RAF) neergeschoten van het type Lancaster III ED502.²⁵ Het vliegtuig was genaamd Barbara Mary²⁶ en keerde net terug van een bombardement op Duisburg.²⁷ De zeven inzittenden zijn omgekomen en in Oudewater begraven.²⁸ Wrakstukken werden tot in de verre omgeving teruggevonden.²⁹ Het is onbekend in hoeverre het vliegtuig geruimd is. Zwaardere onderdelen kunnen diep in de bodem weggezakt zijn. Een ooggetuige heeft aangegeven dat de motoren nog in de bodem liggen, aangezien de Duitsers deze niet geborgen kregen.³⁰ De romp en een vleugel zijn neergestort ten noorden van de Lange Linschoten, mogelijk op een locatie die nu al een hoge archeologische verwachtingswaarde heeft.³¹ De hoge verwachtingswaarde is hier iets uitgebreid. De andere vleugel is ten zuiden van de Lange Linschoten terechtgekomen.³² Deze locatie had al een hoge verwachtingswaarde.

---

²⁵ <http://www.verliesregister.studiegroepvluchtoorlog.nl/zoek-t-nummer.php?SGLO=T2184>.

²⁶ <http://rhcijnstreek.nl/bronnen/foto-s-en-kaarten/zoeken/detail?q=oudewater+1943&year-start=&year-end=&page=12>

²⁷ <http://rhcijnstreek.nl/bronnen/foto-s-en-kaarten/zoeken/detail?q=oudewater+1943&year-start=&year-end=&page=12>

²⁸ <http://www.verliesregister.studiegroepvluchtoorlog.nl/zoek-t-nummer.php?SGLO=T2184>, <http://rhcijnstreek.nl/bronnen/foto-s-en-kaarten/zoeken/detail?q=tweede+wereldoorlog&page=32> en <http://rhcijnstreek.nl/bronnen/foto-s-en-kaarten/zoeken/detail?q=oudewater+1943&year-start=&year-end=&page=13>.

²⁹ <http://rhcijnstreek.nl/bronnen/foto-s-en-kaarten/zoeken/detail?q=oudewater+1943&year-start=&year-end=&page=12>

³⁰ Email dhr. IJff, 20-11-2014.

³¹ Dit zou zijn geweest in de boomgaard van boerderij De Wilde Boer, mondelinge mededeling van wethouder B. Vermeij op basis van verklaringen van zijn oma's.

³² Email dhr. IJff, 20-11-2014.

Figuur 10: Op de ochtend van 9 april is een foto gemaakt van het vliegtuig en de bemanning van de Barbara Mary. Bron: RHC Rijnstreek en Lopikerwaard.

Op 26 juni 1943 om 02.37 is bij Hekendorp een vliegtuig van RAF neergeschoten van het type Wellington X HF589. Drie inzittenden zijn omgekomen, twee overleefden de crash.³³ In een dagboek uit die tijd staat vermeld: *“In Hekendorp bij Verwey op de dijk is een vliegtuig neergestort. Het geheel schijnt een paar meter diep onder de grond te zitten. Van welke nationaliteit? Niemand mag naderbij.”*³⁴

Het betreffende adres, Hekendorp 119, is in de jaren '70 omgenummerd tot Hekendorpse Buurt 65. Het vliegtuig is in de sloot tussen de weg en de boerderij terechtgekomen. De sloot is inmiddels gedempt.³⁵ Onbekend is of er nog resten in de bodem aanwezig zijn; ook hier is het mogelijk dat de zwaardere delen diep weggezakt zijn. De locatie heeft op de beleidskaart van 2011 al een hoge archeologische verwachtingswaarde vanwege de ligging op een historisch boerderijlint.

In de nacht van 17 september 1944 reed een Duitse tank afkomstig vanaf het IJsselveere de gracht bij de Romeynbrug in. Twee soldaten wisten eruit te klimmen, twee verdronken.³⁶ De tank zal naderhand geruimd zijn. Alleen losse onderdelen en toebehoren kunnen in dat geval verwacht worden. De locatie ligt

³³ <http://www.verliesregister.studiegroepvluchtoorlog.nl/zoek-t-nummer.php?SGLO=T2608>

³⁴ Dagboek mevrouw. Van Vliet-Van Schie, in: Pollemans 2005, 27.

³⁵ Mail van dhr. L. Bos na gesprek met dhr. T. Pollemans. Hij sprak met de buurman, dhr. De Vor. De informatie m.b.t. de onnummering is afkomstig van mevrouw. J. van der Klis, Streekarchief RHC Rijnstreek en Lopikerwaard.

³⁶ Pollemans 2005, 33.

al in een gebied met een hoge archeologische waarde, namelijk de historische binnenstad van Oudewater.

Tot slot zijn resten van bommen en wapens terug te vinden. De spoorlijn bij Papekop is door geallieerde vliegtuigen gebombardeerd.³⁷ De dorpschool en naastgelegen woning zijn daarbij geraakt. Ook zijn in de haven ten westen van de machinefabriek op de huidige Westerwal en in de binnenstad bommen gevallen.³⁸ Daarnaast vonden droppings van wapens plaats in de omgeving van Ruige Weide 43, tevens een onderduikadres.³⁹ De droppings zwaaiden nogal eens af, zo wordt aangegeven dat ze ook ten noorden van het spoor terechtgekomen zijn. Amateurarcheoloog C. Haars heeft op diverse locaties munitie, lege hulzen en insignes gevonden.⁴⁰ Aangezien deze bommen en wapens niet exact te localiseren zijn en de informatiewaarde ervan beperkt is, worden deze locaties niet op de beleidskaart opgenomen.

Conclusies

In Oudewater zijn mogelijk op verschillende locaties nog resten uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig. Het betreft (delen van) twee Engelse vliegtuigen, mogelijk onderdelen van een Duitse tank en losse bommen en wapens. In de archeologische beleidskaart zijn geen wijzigingen nodig, los van een kleine uitbreiding ter plaatse van het neergestorte vliegtuig Barbara Mary. Verder zijn de resten of al beschermd door een hoge archeologische waarde of verwachtingswaarde die toegekend is aan resten uit andere periodes, of zijn deze resten zodanig lastig te localiseren, dat ze niet opgenomen kunnen worden.

Literatuur

Kok, R.S. en W.K. Vos (red.), 2013: *Archeologie van de Tweede Wereldoorlog*, Rapportage Archeologische Monumentenzorg 2011, Almere.

Kouwen, W. van, 2014: *Papekop, Van Cope tot Dorp*, s.l.

Pollemans, T., 2005: *Oudewater tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Oudewater.

Pollemans, T., 1996: *Een dorpschool verdween: geschiedenis van de School met den Bijbel te Papekop*, Oudewater.

Pollemans, T., 2007: *Een ereschuld, gedenkboek Oudewaterse oorlogsslachtoffers*, Oudewater.

Stoppelenburg, P. M., 2013: *De canon van Oudewater. Syllabus bij de cursus over de geschiedenis van Oudewater, oktober 2013*, s.l.

www.beeldbankwo2.nl

www.getuigenverhalen.nl

www.legermuseum.nl

www.nederlandsmiliteairerfgoed.nl

www.netwerkoorlogsbronnen.nl

www.niod.nl

---

³⁷ Kouwen 2014.

³⁸ Melding dhr. Van der Lee, in bezit van mevr. N. Stoppelenburg.

³⁹ Mondelinge mededeling van dhr. C. Haars, naar aanleiding van een gesprek met dhr. Van Vliet woonachtig te Ruige Weide 43.

⁴⁰ Mondelinge mededeling van dhr. C. Haars.

www.oorlogsbronnen.nl
www.rafluchtfoto.nl
www.rhcrijnstreek.nl
www.studiegroeppluchtoorlog.nl
www.tweedewereldoorlog.nl

5. Verwachting op water

Inleiding

Het doel van dit deelonderzoek is een verwachting te formuleren voor de aanwezigheid van archeologische resten in water. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de Hollandse IJssel, de Lange Linschoten, maar ook diverse weteringen en achterkades. Door ingrepen ter verdieping van deze wateren, kunnen archeologische resten verstoord worden. Ter bescherming van archeologische waarden adviseert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed om een verwachting voor archeologische resten in water te formuleren.⁴¹

Archeologische resten in water vallen uiteen in drie soorten:

1. "verdrongen vindplaatsen". Dit betreft de vindplaatsen die dateren van voordat de rivier hier stroomde of voordat de wetering gegraven werd. De vindplaatsen zijn als het ware doorsneden door het water.
2. toevalsvondsten in het water. Hiertoe behoren scheepsvondsten en voorwerpen die (intentioneel of per ongeluk) in het water gedeponeerd zijn. Intentionele deposities van voorwerpen in water kwamen in de prehistorie en Romeinse tijd met name voor op de kruising van rivieren. Deze worden in de archeologie vaak toegewezen aan een rituelen, men spreekt dan ook van "rituele deposities".
3. historische elementen die vanwege hun functie aan of in het water gelegen waren. Te denken valt aan bruggen en sluizen.

Verdrongen vindplaatsen voldoen qua ligging aan het verwachtingsmodel, dat voor de beleidskaart van 2011 is opgesteld. In water dat gelegen is aan een hoge verwachtingswaarde, zal vaker sprake zijn van verdrongen vindplaatsen dan in water dat gelegen is aan een middelhoge of zelfs lage verwachtingswaarde.

Toevalsvondsten zijn daarentegen veel lastiger te voorspellen, vanwege het toevallige karakter. In water met een archeologische waarde (de binnenstad van Oudewater en Huis te Vliet) zullen vaker losse vondsten aanwezig zijn. Daarnaast heeft de kruising van de Hollandse IJssel en de Lange Linschoten een hogere verwachting. Ook deze valt binnen de al bestaande hoge (verwachtings)waarde van de binnenstad van Oudewater.

De categorie van historische elementen als bruggen en sluizen, is zeer goed te voorspellen aan de hand van historische kaarten. Het is op deze categorie de inventarisatie in dit hoofdstuk zich met name zal richten. Naast enkele andere bronnen zijn de volgende historische kaarten geraadpleegd voor de stad Oudewater:

- De kaart van Jacob van Deventer uit 1560
- De Plattegrond van ontwerp ter verbetering van vestingwerken uit 1600
- De kaart van Blaeu uit 1632

---

⁴¹ Houkes 2014.

- De kaart van Riegel uit 1691
- Een kaart van onbekende maker uit 1698
- De kaart van Du Ry de Champdoré uit 1701-1715
- De Plattegrond van de fortificatiewerken met stratennet van Oudewater, met omliggend terrein uit 1723
- De plattegrond van Boitet uit 1746
- De kaart van Tirion uit 1749
- La ville d'Oudewater uit 1800
- De kadastrale minuutkaart uit 1811-1832

De volgende historische kaarten zijn geraadpleegd voor het buitengebied:

- Kaarten uit 1475-1500, 1500-1525, 1523, 1552, 1673 en 1790 van onbekende makers.⁴²
- De kaart van Vingboons uit 1670
- De kaart van M. Bolstra uit 1747
- De kaart van I. Tirion uit 1755

Resultaten

Het kaartbeeld van de binnenstad is grotendeels gebaseerd op de kaarten van Jacob van Deventer uit 1560, de kaart van Blaeu uit 1632, de kaart van Oudewater uit de *Atlas met tekeningen van Hollandse vestingen* uit 1698, de kaart van Boitet uit 1746 en de kaart van Tirion uit 1749. Op basis van de weergegeven elementen is onderstaande kaart samengesteld.

De elementen betreffen grotendeels bruggen en landbruggen (onderdeel van de verdedigingswerken). In veel gevallen lagen deze over grachten die deel uitmaakten van de stadsverdedigingswerken. Het merendeel van deze grachten is inmiddels gedempt. Daarnaast staan op de kaart van Boitet een sluis en een stenen beer specifiek genoemd. Een stenen beer is een gemetselde dam in een vestinggracht, die het water in de stadsgracht scheidde van het water in de Hollandse IJssel. Historische bronnen vermelden tot slot twee scheepswerven aan de Hollandse IJssel.⁴³

Ook in het buitengebied zijn veel historische elementen in en aan water zichtbaar. Dit geldt met name voor de kaart van de gebroeders Vingboons uit 1670, de kaart van de polders Langeweide en Ruigeweide en omliggend gebied uit 1673 en de kaarten van Kuyper uit de periode 1865-1870.

Op deze kaarten zien we bruggen en kwakels (hoge voetgangersbruggetjes waar schepen onderdoor konden varen) aangegeven, alsmede dammen, duikers, sluisen, een voetveer en een overtocht. Op deze kaart is tot slot ook het kanon aangegeven, dat volgens de mondelinge bronnen in de Hollandse IJssel ligt en daar bij de belegering van Oudewater door de Spanjaarden (1575) terecht zou zijn gekomen.⁴⁴ Of dit daadwerkelijk het geval is geweest, is niet na te gaan door bureauonderzoek.

⁴² Maartens 2011.

⁴³ Verelst 2004 en <http://www.geschiedkundigeverenigingoudewater.nl/water>.

⁴⁴ Mondelinge mededeling lokale schipper aan dhr. C. Haars, amateurarcheoloog te Oudewater. Blijkbaar was de locatie bij verschillende schippers bekend, aangezien de bodem van de schepen langs het vermeende kanon schuurde. Tevens mondelinge mededeling dhr. J. den Butter aan dhr. L. Bos, beleidsmedewerker monumenten te Oudewater.

Conclusie

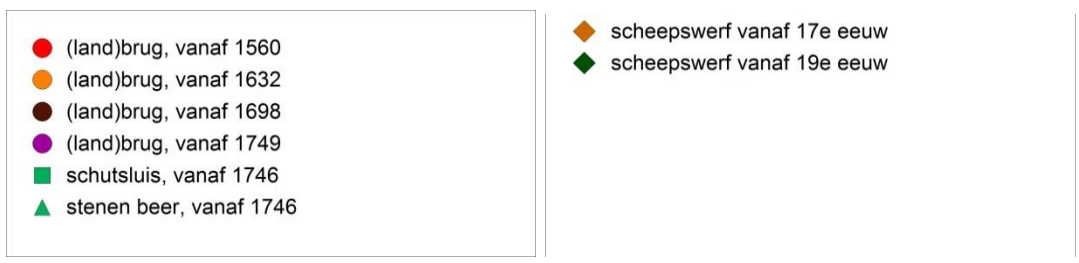
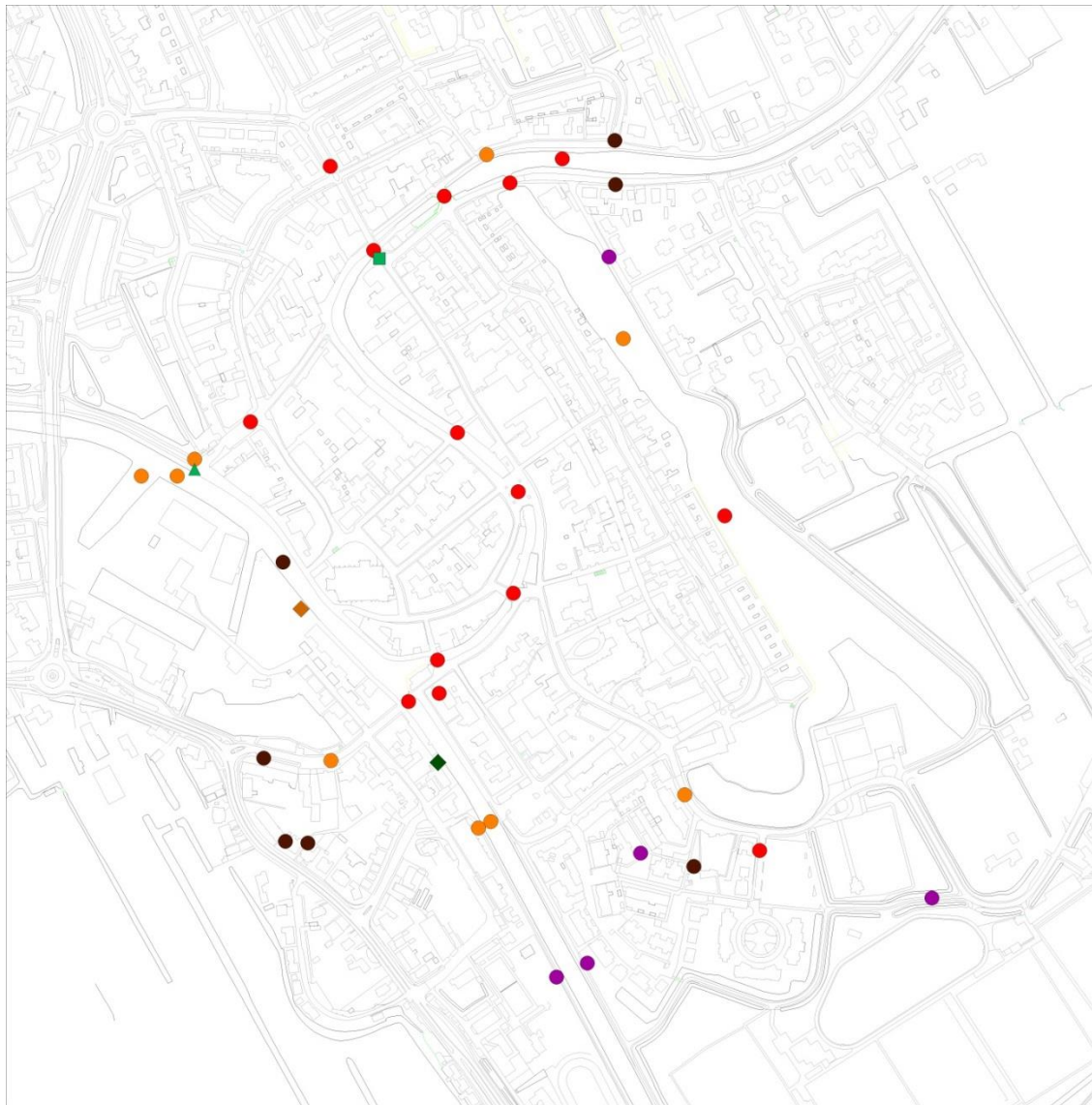
De archeologische verwachting van water kan in geval van verdrinken vindplaatsen gelijk gesteld worden aan de archeologische verwachting van de omgeving, inclusief de daarbij geldende oppervlakte-ondergrens. Dit betekent dat:

- water grenzend aan een archeologische waarde zelf ook een archeologische waarde krijgt (ingrepen vrijgesteld tot 50 m²)
- water grenzend aan een hoge verwachtingswaarde een hoge verwachtingswaarde (ingrepen vrijgesteld tot 200 m²)
- water grenzend aan een middelhoge verwachtingswaarde een middelhoge verwachtingswaarde (ingrepen vrijgesteld tot 2500 m²)
- water grenzend aan een lage verwachtingswaarde een lage verwachtingswaarde (alle ingrepen vrijgesteld tot 10.000 m², zoals voorgesteld in deelonderzoek 1)

Voor toevalsvondsten, waarvan een hogere dichtheid in de binnenstad en Huis te Vliet verwacht wordt, kan eveneens gesteld worden dat water grenzend aan een archeologische waarde zelf ook een archeologische waarde dient te krijgen.

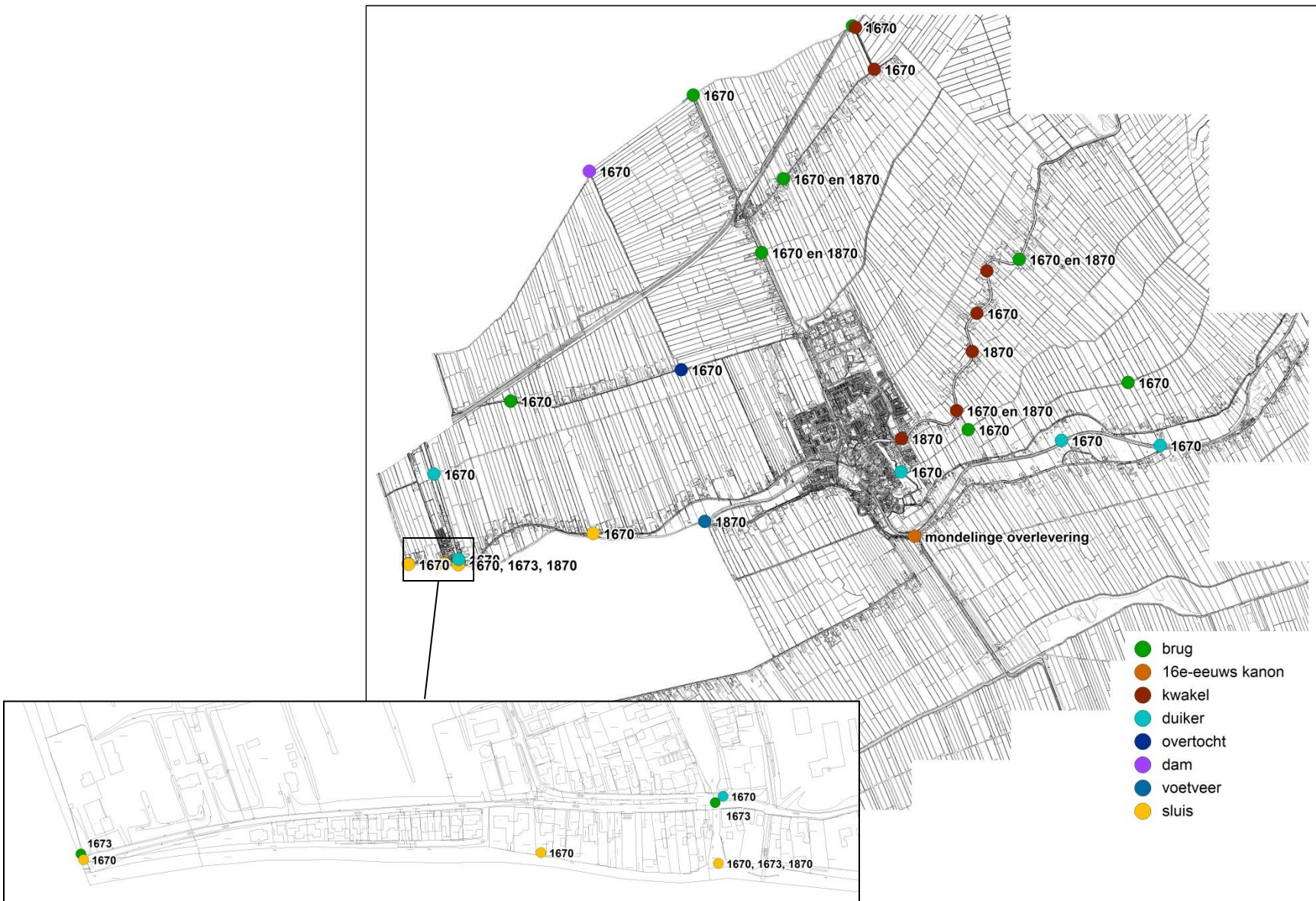
Voor wat betreft de historische elementen, blijken deze al grotendeels in een hoge (verwachtings)waarde te vallen. Gezien de hoge archeologische waarde en hoge archeologische verwachtingswaarde die de binnenstad al heeft, wordt voorgesteld om geen aanpassingen te doen naar aanleiding van de op historische kaarten aanwezige bruggen, landbruggen, sluis en stenen beer. De hierboven weergegeven kaart, waarop deze elementen zijn aangegeven, dient dan ook met name ter signalering bij archeologisch veldwerk en andere graafwerkzaamheden. Ook in het buitengebied heeft de opgestelde kaart grotendeels een signalerende functie, aangezien de omgeving van rivieren en weteringen al een hoge verwachtingswaarde heeft. Enkele elementen op een middelhoge of lage verwachtingswaarde krijgen een hoge archeologische verwachtingswaarde met een straal van 50 m.

De toekenning van een verwachtingswaarde aan water betekent niet dat hiermee alle ingrepen in water vergunningplichtig worden. Alleen het verdiepen of roeren van de waterbodem is vergunningplichtig. Normaal onderhoud in de vorm van baggeren is zonder vergunning toegestaan, indien niet dieper dan eerder bereikte dieptes.

*Figuur 11: Historische elementen, die vanwege hun functie in of aan het water gelegen waren, in de binnenstad van Oudewater. Het genoemde jaartal geeft het vroegste voorkomen op een historische kaart aan.*⁴⁵

⁴⁵ Mevr. N. Stoppelenburg geeft aan dat zich voor 1575 ook al een scheepswerf in Oudewater bevond. In de belastinglijsten staat een scheepmaker genoemd. De locatie van de scheepswerf is onbekend. Mail d.d. 30-1-2015.

Figuur 12: Historische elementen, die vanwege hun functie in of aan het water gelegen waren, in het buitengebied van Oudewater. Het genoemde jaartal geeft de datering van de historische kaart aan waarop het zichtbaar is.

Literatuur

Houkes, M.C. (red.), 2014: *Erfgoed, waterbodems en het bestemmingsplan*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

Maartens, K., 2011: *De Conste van Geometria, vijf eeuwen cartografie in het Land van Woerden*, Woerden.

Verelst, K.F.M., 2004: *Archeologisch onderzoek in het plangebied Westerwal te Oudewater*, ADC Rapport 299, Amersfoort.

6. Geologie

Inleiding

Het doel van dit deelonderzoek is een meer exacte bepaling van de ligging van stroomgordels van rivieren, waarmee de archeologische verwachting nauwkeuriger wordt. Hiervoor diende de recente geologische studie van Cohen en Stouthamer uit 2012 als basis. Deze studie van de Universiteit Utrecht geldt momenteel als standaardwerk voor de kartering van stroomgordels in het rivierengebied van Maas en Rijn. Het nieuwe kaartbeeld is vergeleken met de boorinformatie in het bezit van raadslid dhr. J. Broere m.b.t. geologisch onderzoek in de polder Hoenkoop⁴⁶ en met de uitgevoerde archeologische booronderzoeken.

De ligging van stroomgordels is van belang voor de archeologische verwachting. De kleiige afzettingen die de rivieren op de oevers achterlieten waren van oudsher de plekken in het landschap die hoog en droog genoeg waren voor bewoning. Verder van de rivier af werd alleen bij overstromingen klei afgezet. Dit noemen we de komklei. Ook oeverwaldoorbraken (crevasses) voerden materiaal mee, waardoor deze hoger in het landschap kwamen te liggen.

De oudere stroomgordels alsmede de crevasses kregen op de beleidskaart uit 2011 een middelhoge verwachting. Jongere stroomgordels kregen een hoge verwachting. Een deel van de oudere oeverwallen ligt zeer diep, onder het veen. Resten van bewoning uit de tijd dat deze oevers uitstaken boven het omliggende land, zullen eveneens diep liggen. Om deze reden is de gekozen diepte-ondergrens ruimer op een middelhoge verwachtingswaarde dan op een hoge. De oppervlakte-ondergrens is ruimer omdat Oudewater in de vroege periodes minder dicht bevolkt was. De trefkans op archeologische resten is dan ook minder hoog.

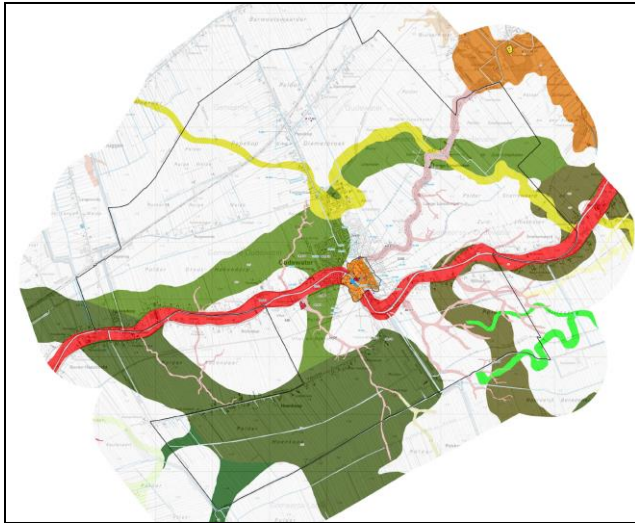
Resultaten

Door de studie van Cohen en Stouthamer uit 2012 is met name het zuidelijk deel van Oudewater gewijzigd. De stroomgordel van Willeskop heeft deels een andere loop gekregen. Daarnaast is het zuidwestelijk deel van de gemeente beter in kaart gebracht, waardoor enkele veranderingen zijn aangebracht in de toewijzing van afzettingen aan de verschillende stroomgordels. Aan de westgrens van Oudewater is een nieuwe crevasse uit de Hollandse IJssel ontdekt.

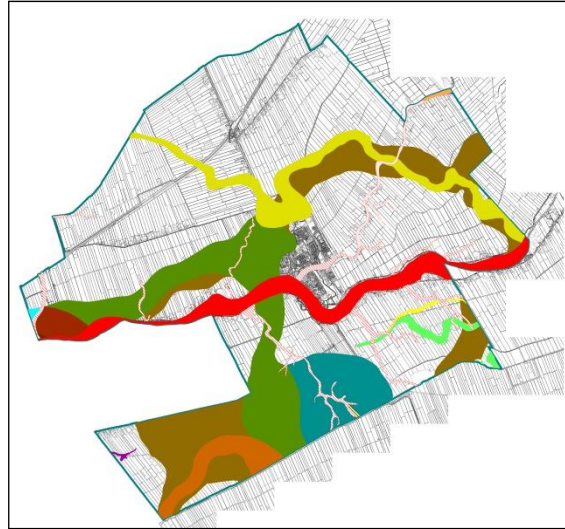
Tot slot is in deze studie ook een begin gemaakt met een overzicht van de oudste rivierlopen, in de eerste drie millennia na de laatste ijstijd (globaal 10.000-7000 jaar geleden). Deze bevinden zich in Oudewater alleen in het zuidelijk deel van de gemeente, grofweg ten zuiden van de huidige Hollandse IJssel. Gezien de grote diepte waarop deze liggen, zijn deze nagenoeg onbereikbaar voor archeologisch onderzoek. Alleen in bijzondere gevallen, zoals in geval van grootschalige zandwinning, is onderzoek van opgegraven vroege prehistorische voorwerpen haalbaar.

---

⁴⁶ Veldwerk door studenten omstreeks 1995-2000.

Figuur 13: Stroomgordels op Berendse en Stouthamer 2001

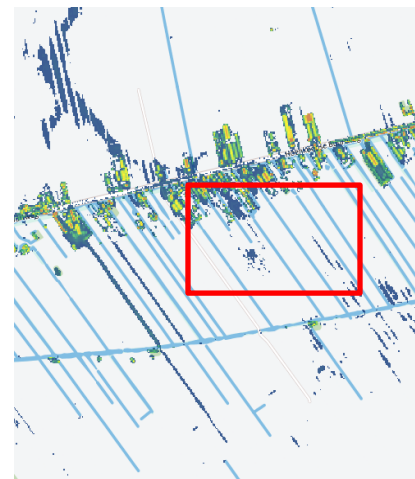

Figuur 14: Stroomgordels op Cohen en Stouthamer 2012

De kaart van Cohen en Stouthamer uit 2012 komt in grote lijnen overeen met de boorgegevens van dhr. Broere. Een afwijking is zichtbaar in een crevasse uit de Hollandse IJssel, die in het booronderzoek ten zuiden van de Hoenkoopse Buurtweg doorloopt. Dit beeld wordt bevestigd door het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland). Om deze reden wordt dit deel overgenomen op de beleidskaart.

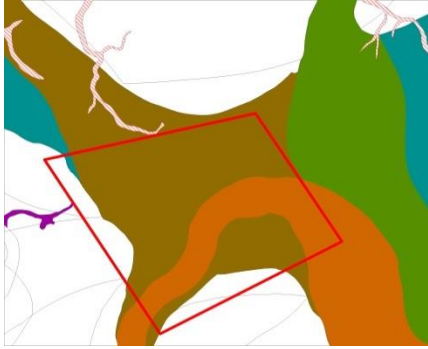

Figuur 15: De boorgegevens in het bezit van dhr. Broere. In de bovenste 5 m van de bodem zijn een crevasse en een stroomgordel aangetroffen.

Figuur 16: op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de crevasse ook ten zuiden van de Hoenkoopse Buurtweg zichtbaar.

*Figuur 17: De polder Hoenkoop op Cohen en Stouthamer 2012.
De crevasse is alleen ten noorden van de Hoenkoopse Buurtweg gekarteerd.*

De uitgevoerde archeologische booronderzoeken vullen het beeld van de bodem verder aan. In een aantal gevallen wijken de archeologische onderzoeken af van de beleidskaart uit 2011 of Cohen en Stouthamer 2012. De afwijkingen worden hieronder besproken:

- De oeverwallen van de Lange Linschoten waren wellicht aan de noordzijde breder dan op de beleidskaart van 2011 en Cohen en Stouthamer 2012, zo blijkt uit de onderzoeken bij Noord-Linschoterzandweg 23 en 35. Aangezien het slechts om twee onderzoeken gaat, is niet duidelijk of dit over de gehele noordoever geldt. De zone met hoge verwachtingswaarde is om deze redenen niet verbreed.
- De crevasse die ter plaatse van Ruige Weide 4 op beleidskaart uit 2011 staat bleek bij onderzoek afwezig, deze is inderdaad niet meer opgenomen op Cohen en Stouthamer 2012.
- Bij de Enkele Wiericke zijn oeverwallen aangeboord op 2,1-2,8 m -mv. De onderzoekers gingen er van uit dat het de stroomgordel van Benschop betrof. Deze wordt echter dieper verwacht. Op de kaart van Cohen en Stouthamer 2012 is hier ook een crevasse uit de Hollandse IJssel te zien. De ligging lijkt wel iets af te wijken van de boringen, desondanks is het mogelijk dat deze crevasse is aangeboord. De begrenzingen van Cohen en Stouthamer 2012 worden aangehouden.
- Bij Hoenkoopse Buurtweg 11a is op 4 m -mv een crevasse uit Benschopper Molenvliet aangetroffen. Op de kaart van Cohen en Stouthamer staat op deze locatie de stroomgordel van de Benschopper Molenvliet aangegeven, er is geen crevasse zichtbaar. Gezien de verwachting dat deze crevasse te nat voor bewoning was en onduidelijkheid over de begrenzing van de crevasse, wordt het kaartbeeld niet aangepast.
- Bij Willeskop 123 zijn onbekende geulafzettingen aangetroffen op een diepte van 2,7 m -mv, te diep om bij de Hollandse IJssel te horen. De afzettingen zijn op vergelijkbare diepte aangetroffen als de Willeskop stroomgordel (5800-4600 voor Chr.), maar deze ligt te ver weg om hieraan gerelateerd te zijn. De precieze loop van de crevasse is onduidelijk, daarom wordt ter indicatie een middelhoge verwachting in een straal van 50 m opgenomen.
- Bij Populierenweg 14 zijn niet de verwachte oeverafzettingen van de Blokland-Snelrewaard stroomgordel aangetroffen, wel komafzettingen tussen 2,2 en 5,0 m -mv. Dit is niet goed te verklaren. Aangezien het slechts een onderzoek met twee boringen betreft, wordt het kaartbeeld niet aangepast.
- Bij Hekendorpse Buurt 55 zijn in boring 4 oeverafzettingen aangetroffen op 4,2 m -mv, aanzienlijk zuidelijker dan de dichtstbijzijnde stroomgordel op die diepte, de Oudewater stroomgordel. Aangezien het maar om een enkele boring gaat, wordt het kaartbeeld niet aangepast.

Conclusies

Door het onderzoek van Cohen en Stouthamer 2012 is de loop van de stroomgordels preciezer bekend geworden. Hier zijn dan ook enkele aanpassingen in gedaan ten opzichte van de kaart van Berendse en Stouthamer die de geologische basis voor de beleidskaart uit 2011 vormde. Daarnaast zijn enkele nieuwe crevasses bekend. De archeologische onderzoeken vullen dit beeld aan. Gezien de zeer lokale aard van de onderzoeken kunnen deze slechts zelden bijdragen aan een betere begrenzing van de stroomgordels. Op basis van de boringen bij Willeskop 123 wordt het beeld van Cohen en Stouthamer 2012 aangevuld met een middelhoge verwachtingswaarde ter plaatse van de aangetroffen geulafzettingen.

De archeologische onderzoeken geven met name meer informatie over de diepteligging van de stroomgordels van Oudewater, Benschop en Blokland-Snelrewaard (zie tabel 3).

Om het beleid beter te laten aansluiten bij de diepteligging van de stroomgordels en om meer ontwikkelingen mogelijk te maken, wordt voorgesteld om de middelhoge verwachting in drie delen te splitsen. De crevasses en stroomgordels van Autena, Lopik, Zuid-Stuivenberg en Polsbroekerdam (nrs. 12, 100, 205 en 377) en de crevasses uit de Hollandse IJssel liggen dicht aan het oppervlak. Om deze reden worden ze tot slechts 30 cm onder maaiveld vrijgegeven. Voor de stroomgordels van Benschop en Haastrecht (nrs. 15 en 55) kan de diepte-ondergrens verruimd worden van 1 m naar 2 m onder maaiveld. De locatie Willeskop 123 valt eveneens in deze categorie. De diepere stroomgordels van Gouderak, Oudewater, Waddinveen, Willeskop en de Benschopper Molenvliet (nrs. 53, 137, 177, 187 en 380) kunnen zelfs tot 4 m onder maaiveld vrijgegeven. Dat betekent voor de laatste gebieden, dat in de praktijk alleen voor onderheide gebouwen nog archeologisch onderzoek nodig kan zijn. Alle graafwerkzaamheden, zoals het graven van sloten, zijn niet meer onderzoekspliktig.

Literatuur

Beckers, I.S.J., 2012: *Hoenkoopse Buurtweg 39 te Hoenkoop, Een Bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek door middel van een Karterend Booronderzoek*, ADC Rapport 2901, Amersfoort.

Berendsen, H.J.A. en E. Stouthamer, 2001: *Paleogeographic development of the Rhine - Meuse delta, The Netherlands*, Assen.

Boer, A. de, 2013: *Bureau voor Archeologie Rapport 2013.17, Noord Linschoterzandweg 23, Snelrewaard, gemeente Oudewater: een bureau- en booronderzoek*, Utrecht.

Blom, J. en L. Nijdam, 2007: *Papekop Papekopperstraatweg 52, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC Rapport 928, Amersfoort.

Brouwer, E.W., 2007: *Inventariserend veldonderzoek archeologie Tappersheul Papekop*, Assen.

Buesink, A., 2013: *Gemeente Oudewater, Plangebied Wilgenweg tussen 15 en 19 te Oudewater, Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*, BAAC Rapport V-12.0407, Deventer.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik en A.H. Geurts, 2012: *Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta / Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography*, Dept. Physical Geography, Utrecht University, Digital Dataset.

Coppens, C.F.H., 2012: *Plangebied Willeskop 123 in Oudewater, Gemeente Oudewater, Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase*, RAAP-Notitie 4366, Weesp.

Engelse, R.F., 2011: *Archeologisch onderzoek aan de Hekendorpsebuurt 21 te Hekendorp (gemeente Oudewater). Inventariserend veldonderzoek met boringen*, Rapport A11-051-I, Capelle aan den IJssel.

Hanemaaijer, M., 2011: *Ruige Weide 4 te Oudewater, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek*, ADC Rapport 2528, Amersfoort.

Hanemaaijer, M., 2012: *Hoenkoopse Buurtweg 75 te Oudewater, gemeente Oudewater*, ADC Rapport 3002, Amersfoort.

Koekkelkoren, A.M.H.C. en S. Moerman, 2012: *Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, Touwfabriek Hekendorperweg 36, Oudewater gemeente Oudewater*, IDDS Archeologie rapport 1393, Noordwijk.

Krol, T.N., 2013: *Archeologisch karterend booronderzoek Hekendorpse Buurt 55 te Hekendorp, gemeente Oudewater (UT)*, MUG-publicatie 2012-130, Leek.

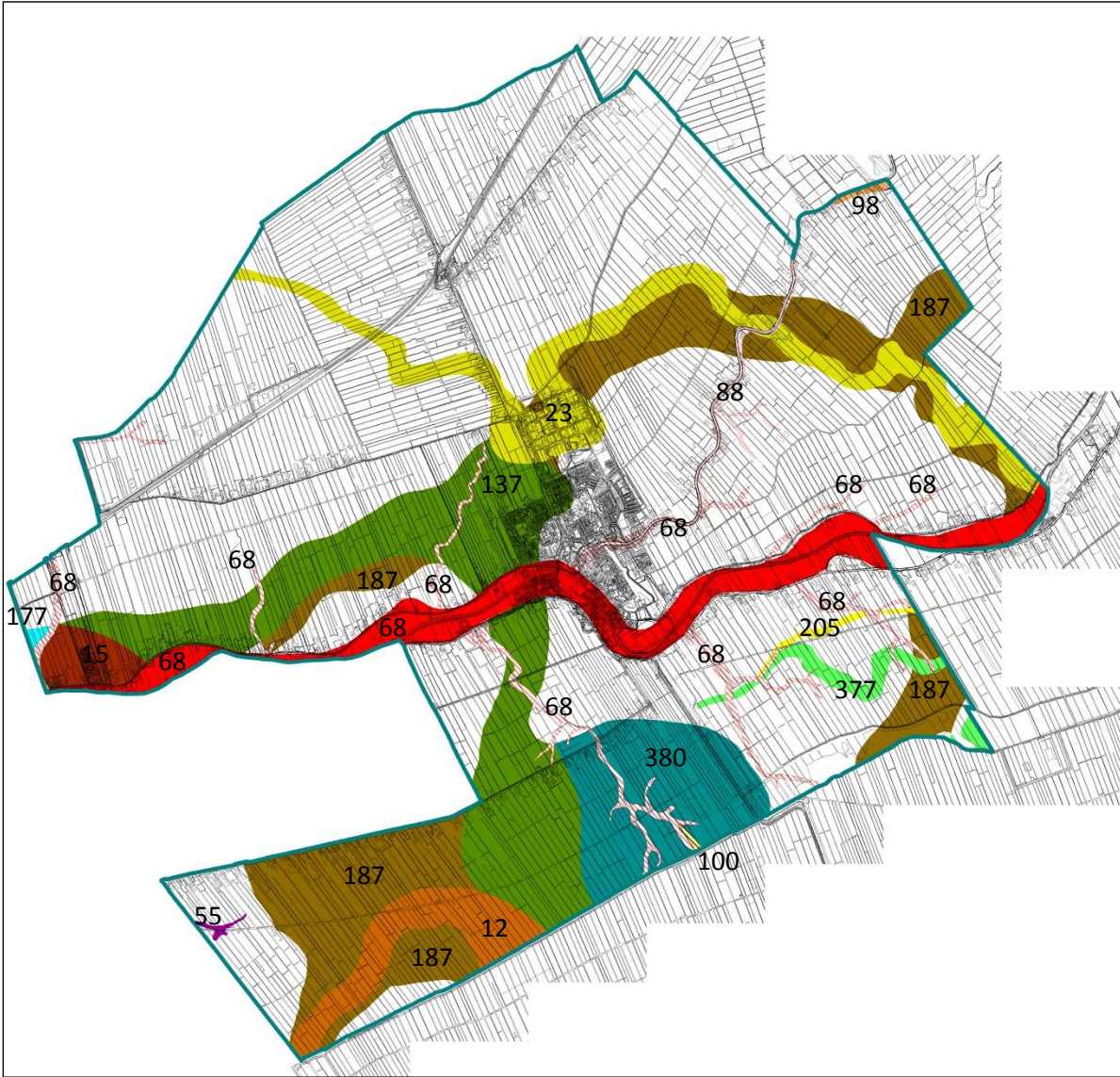
Nales, T., 2014: *Archeologisch booronderzoek (verkennend) Hoenkoopse Buurtweg 11A Oudewater, Gemeente Oudewater*, Heiloo.

Oerlemans, R., 2013: *Archeologisch onderzoek Oostelijke boezemkade Enkele Wiericke, Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen*, Grontmij Archeologische Rapporten 1254, Houten.

Rooij, J.A.G. van, 2012: *Populierenweg 14 te Oudewater, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC Rapport 3513, Amersfoort.

Rooij, J.A.G. van, 2012: *Hoenkoopse Buurtweg 55a te Oudewater, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC Rapport 3280, Amersfoort.

Wink, K., 2011: *Plangebied Noord-Linschoterzandweg 35 te Snelrewaard, gemeente Oudewater; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase*, RAAP-notitie 3988, Weesp.

nummer	stroomgordel	begindatering BP (Before Present)	einddatering BP	diepte top zand op basis van Cohen en Stouthamer 2012 (t.o.v. NAP)	diepte bij archeologisch onderzoek (t.o.v. maaiveld)
12	Autena	6110	5350	0,4 tot 0,1 m +NAP ⁴⁷	
15	Benschop	7600	5800	4.0 tot 7.0 m -NAP	
23	Blokland-Snelrewaard	4450	4115	1.3 tot 2.4 m -NAP	2.7 m -mv (Papekopperstraatweg 52), 2.1 m -mv (Tappersheul), 1.5 m -mv (Wilgenweg tussen 15 en 19, hier te nat voor bewoning)
53	Gouderak	8020	7100	6.5 tot 15.0 - NAP	
55	Haastrecht	4590	4250	4.4 tot 4.7 m -NAP	
68 ⁴⁸	Hollandse IJssel	1900	665	ca. 1.6 m +NAP	
88	Lange Linschoten	2400	1800	1.8 tot 0.0 m -NAP	
98	Linschoten	3960	1900	0.2 tot 1.0 m -NAP	
100	Lopik	4920	3920	ca. 1.4 m -NAP	
137	Oudewater	6950	5800	6.1 tot 6.6 m -NAP	oevers op 5.5-6.0 m -mv (Hekendorperweg 36), geul: 5.1-6.0 m -mv (Hekendorpse Buurt 21)

⁴⁷ Het ligt voor de hand dat deze stroomgordel in de laaggelegen omgeving van Oudewater lager t.o.v. NAP ligt.

⁴⁸ De crevasse uit de Hollandse IJssel die direct ten westen van Oudewater naar het zuiden loopt, staat op de 19e-eeuwse kaart van Kuyper als Kerkvliet.

177	Waddinxveen	6400	5800	6.5 tot 9.5 m -NAP	
187	Willeskop	6950	6300	4.0 tot 6. 4 m -NAP	tot 6 m -mv niet aanwezig (Hoenkoopse Buurtweg 75 en 55a)
205	Zuid-Stuivenberg	3800	3660	0.1 tot 0.2 m -NAP ⁴⁹	
377	Polsbroekerdam	4920	4450	onbekend ⁵⁰	
380	Benschopper Molenvliet	7600	7135	onbekend	oevers op 5.7 m -mv (Hoenkoopse Buurtweg 11a)

Figuur 18 en Tabel 3: Datering van de in Oudewater voorkomende stroomgordels

⁴⁹ Het ligt voor de hand dat deze stroomgordel in de laaggelegen omgeving van Oudewater lager t.o.v. NAP ligt.

⁵⁰ Cohen 2012 vermeldt 4.0 tot 5.0 +NAP, maar dit ligt in deze regio boven het maaiveld.

7. Correctie van fouten en omissies

Inleiding

Doel van dit deelonderzoek is de correctie van fouten en omissies in de beleidskaart van 2011, die bij gebruik in de afgelopen drie jaar ondervonden zijn. Dit betreft de weergave van de terreinen met een archeologische waarde (Huis te Vliet en de binnenstad van Oudewater), van enkele historische boerderijlinten, twee molens in Hekendorp en toevoeging van twee terreinen met archeologische resten als vindplaats.

Resultaten

Begrenzing archeologisch terrein Huis te Vliet

De noordelijke en westelijke begrenzing van het archeologisch terrein van Huis te Vliet betreffen de gracht om het kasteel. Booronderzoek ten westen van Huis te Vliet heeft uitgewezen dat daar inderdaad geen resten van het kasteel te verwachten zijn.⁵¹ Kooiman en Van Schaik geven echter aan dat de voorburcht ten zuiden van de nog staande delen van het kasteel gevonden moet worden.⁵² Op de AHN betreft dit een hoger gelegen gebied. Gezien de recente bebouwing, kan dit echter ook in de afgelopen decennia opgehoogd zijn. Belangrijk is de melding door Kooiman en Van Schaik dat bij de bouw van een veeschuur muurresten zijn aangetroffen. Om deze reden wordt voorgesteld het deel direct ten zuiden van het archeologisch terrein een hoge archeologische verwachtingswaarde toe te kennen. Vanwege de relatie met de nabijgelegen Kerkvliet, waaraan het kasteel zijn naam dankt, wordt voorgesteld de hoge archeologische verwachtingswaarde van het lint ter plaatse van het kasteel te handhaven.

Weergave binnenstad

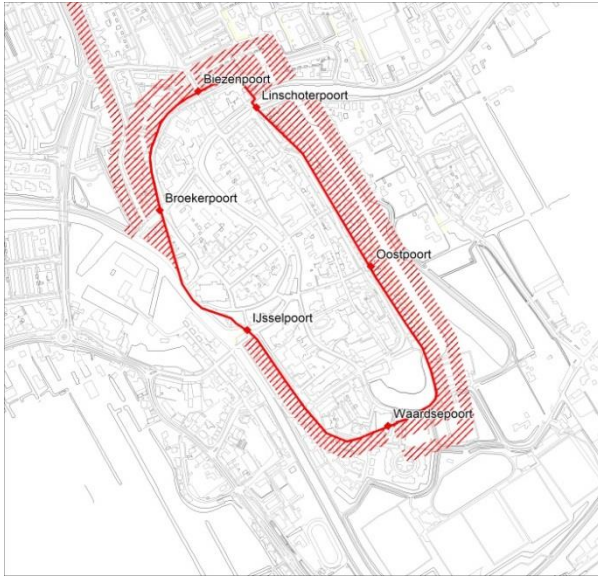
Een nieuwe studie van de stadsverdedigingswerken heeft meer licht geworpen op de begrenzing van de historische stad Oudewater.⁵³ Bij vergelijking blijkt dat het archeologisch terrein niet correct begrensd is. De werkelijke begrenzingen van de historische stad zijn aanzienlijk ruimer.

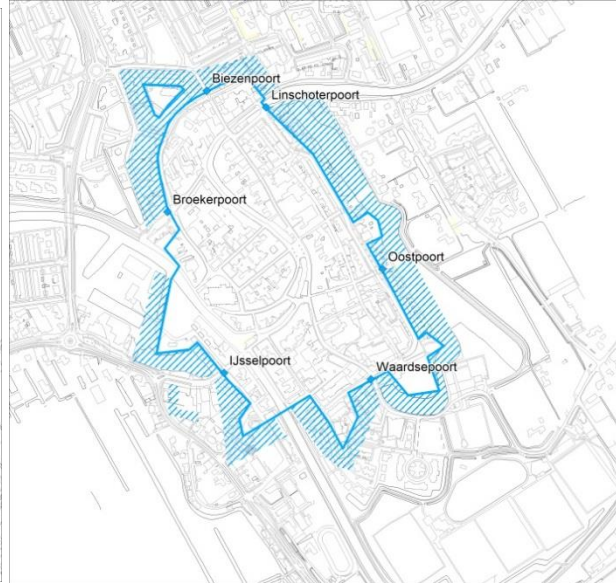
⁵¹ Alkemade et al. 2010.

⁵² Kooiman en Van Schaik 1993, Kooiman en Van Schaik 1995.

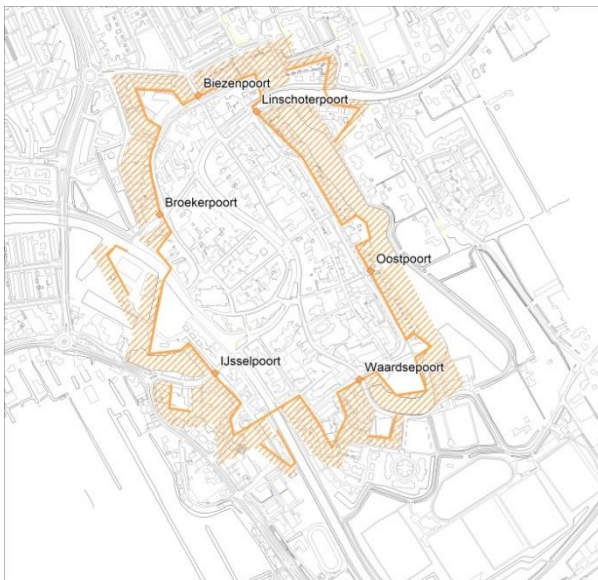
⁵³ Van den Ende 2014.

Fase 1: Middeleeuwen tot 1575.

Fase 2: 1575 tot 1672.

Fase 3: 1672 tot 1740.

Fase 4: 1740 en later.

Figuur 19: Ontwikkeling van de stadsverdedigingswerken van Oudewater in vier fases.⁵⁴

Als we kijken naar de ruimte binnen de verdedigingswerken, blijkt dat bij het huidige archeologische terrein een deel van de binnenruimte ontbreekt. Dit geldt met name aan de zuidzijde en heeft te maken met de bijzondere geschiedenis van de historische stad Oudewater. Waar de meeste steden gaandeweg uitbreiden, en de latere fases dus steeds ruimer zijn dan de oudere, is dat aan de zuidzijde van Oudewater niet het geval geweest. Zoals zichtbaar op de bovenstaande kaart van fase 1 en 2, is na de

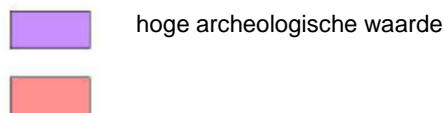
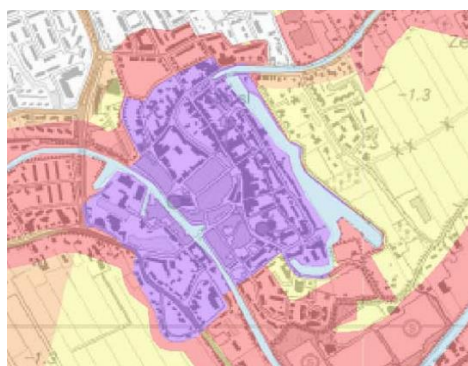
⁵⁴ Afbeeldingen: Van den Ende 2014.

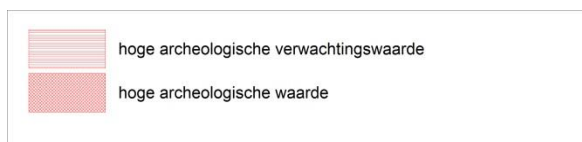
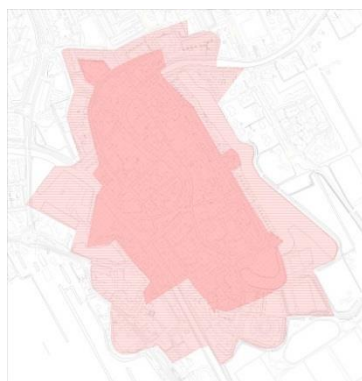
inname van Oudewater in 1575 door de Spanjaarden de stad aan de zuidzijde ingekrompen. De huidige begrenzing van het archeologisch terrein houdt geen rekening met de ruimere middeleeuwse grenzen van de stad.

Het voorstel is om het gebied dat in de verschillende periodes binnen de stadsverdedigingswerken gelegen was, te beschermen door middel van een archeologische waarde. Dit is het gebied dat vroeger bewoond was. Het uitgestrekte gebied waarin de aarden wallen en grachten van de 16e eeuwse en latere verdedigingswerken gelegen zijn, krijgt een hoge verwachtingswaarde. De middeleeuwse stadsmuur bevindt zich, met uitzondering van het westelijk deel van de stad, op de grens van beide gebieden. Dit betekent een uitbreiding van het gebied met hoge archeologische waarde in het zuiden van de stad, maar daarentegen een beperking in het westelijk deel van de stad.

Door het uitgebreide systeem van aarden wallen en grachten een archeologische verwachtingswaarde te geven, geldt hier een hogere ondergrens, namelijk 200 m² in plaats van de 50 m² die op een archeologische waarde geldt. Dit is te verantwoorden, aangezien de informatiewaarde van de verdedigingswerken minder hoog is. Het is doorgaans niet nodig om de verdedigingswerken vlakdekkend te onderzoeken, om een goed beeld te krijgen van de aanwezige resten. Bij historische binnenstadsbebouwing, kan een onderzoek met beperkte afmetingen echter wel zeer informatief zijn, vandaar de strictere ondergrens.

Figuur 20: Oudewater op de beleidskaart van 2011.

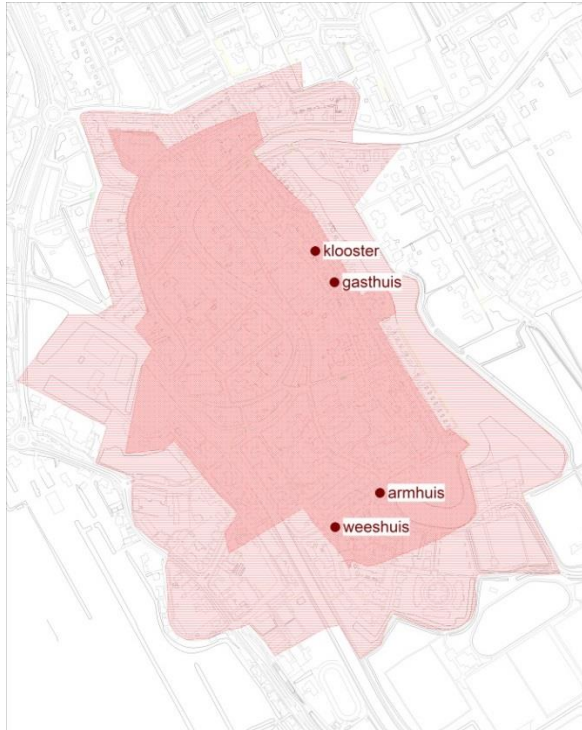

Figuur 21: Begrenzing van Oudewater zoals hier voorgesteld.

Bij bestudering van historische kaarten in het kader van de verwachting water zijn enkele gebouwen ontdekt, die niet op de beleidskaart van 2011 staan aangegeven (kaart 8, kern).⁵⁵ Als aanvulling op kaart 8 staan deze gebouwen hieronder aangegeven. Het betreft een klooster, een gasthuis, een armhuis en

⁵⁵ Kaart van Blaeu uit 1632, kaart van C. Meriam uit 1654 uit de topographia germaniae inferioris, kaart van Boitet uit 1746 en de kaart van Tirion van 1749.

een weeshuis⁵⁶. Deze kaart heeft slechts een signalerende werking; de gebouwen hebben geen andere waarde toegekend gekregen dan de omgeving.

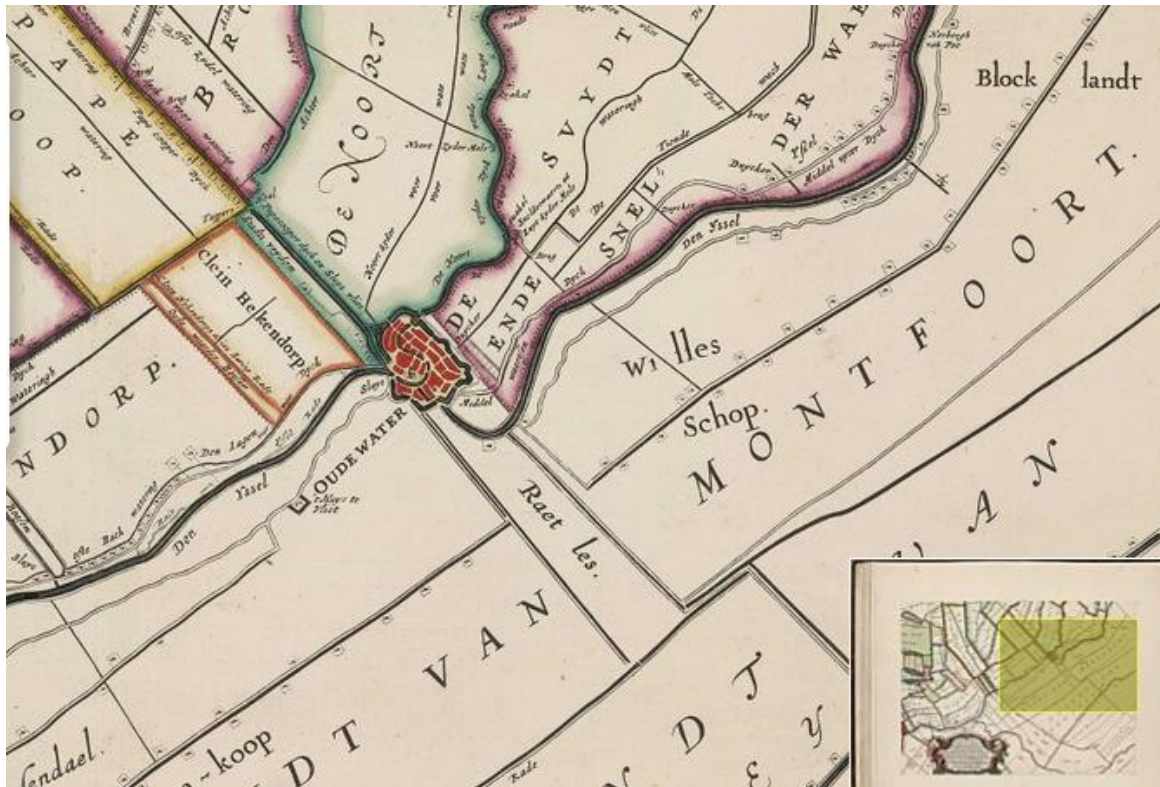
Figuur 22: Aanvulling op kaart 8 van de beleidskaart 2011: Detailkaart Historische Kern Oudewater.

Boerderijlinten

Op 17e- en 18e-eeuwse kaarten is zichtbaar dat bij Willeskop in het achterland een boerderijlint lag, dat nu niet meer bewoond is. Het lint is niet opgenomen op de beleidskaart. Aanvullend daarop was het boerderijlint van Diemberbroek iets langer dan nu op de beleidskaart aangegeven en is een kleine strook van bebouwing ten noorden van de binnenstad, ten westen van Hekendorp en aan de noordoostelijke gemeentegrens zichtbaar. Voorgesteld wordt om de beleidskaart hierop aan te passen. De aanpassing in Diemberbroek is gering, er worden ca. 20 percelen toegevoegd. De toevoeging van de Willeskopse Tiendwegwetering zal naar verwachting beperkte gevolgen hebben. Hier bevindt zich immers nu geen bebouwing. Het deel ten noorden van de binnenstad, ten westen van Hekendorp en aan de noordoostelijke gemeentegrens is beperkt tot enkele percelen.

---

⁵⁶ Het gasthuis en weeshuis zijn zichtbaar op de kaart van Boitet uit 1746 en de kaart van Tirion van 1749. Het weeshuis is ook zichtbaar op de kadastrale minuut van 1811-1832. Het armhuis staat aangegeven op een kaart in Annema 1984, 55. Het klooster is zichtbaar op de kaart van Blaeu van 1632 en van C. Meriam uit 1654.

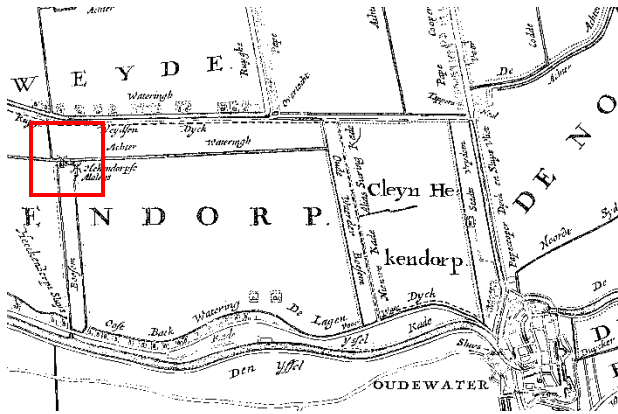

Figuur 23: Kaart uit 1746 van M. Bolstra, waarop het boerderijlint van Willeskop duidelijk zichtbaar is. In het huidige landschap is dit lint alleen nog zichtbaar als Willeskopse Tiendwegwetering. Bron: www.watwaswaar.nl.

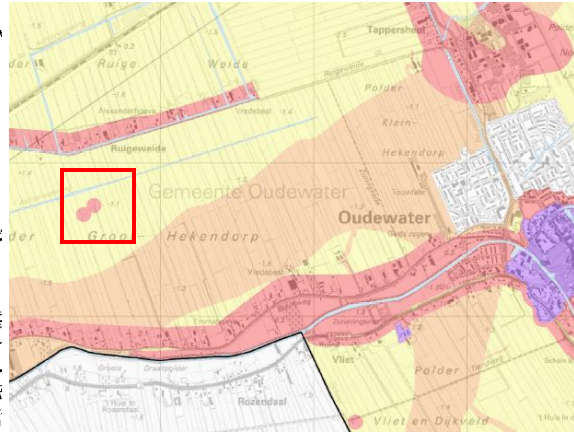
Ligging van molens in Hekendorp

De beleidskaart uit 2011 geeft bij Hekendorp twee molens aan. Naar aanleiding van een opmerking van dhr. C. Haars, amateurarcheoloog te Oudewater, dat deze in het veld herkenbaar zijn als verhogingen, maar dat de ligging hiervan afwijkt van de beleidskaart, is de positie op historische kaarten bekeken. De ligging in het veld kwam overeen met de positie op de kaart van de gebroeders Vingboons uit 1670 en /het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN). De positie wordt hierop aangepast. Overigens wijzen archiefgegevens uit, dat er molens in Hekendorp zijn verwoest in een storm in 1674.⁵⁷

⁵⁷ Mededeling mevr. N. Stoppelenburg in mail d.d. 30-1-2015.

Figuur 24: De molens op de kaart van Vingboons uit 1670

Figuur 25: De molens op de beleidskaart uit 2011 (foutief)

Toevoeging van twee terreinen met archeologische resten

In Archis, het landelijk system van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, worden alle waarnemingen van archeologische resten opgenomen. Deze waarnemingen zijn voor de beleidskaart opnieuw bekeken. Het merendeel van de waarnemingen betreft losse vondsten, of al bekende vindplaatsen (zoals de binnenstad van Oudewater). In twee gevallen betreft het vindplaatsen die nog niet als zodanig op de kaart staan. Melding 17.301 aan de Diemerbroek betreft resten van bakstenen funderingen van vermoedelijk een boerderij, die op basis van de bakstenen en het aardewerk te dateren zijn tussen 1250 en 1500 na Chr. (zie voor de precieze ligging de kaart in bijlage 1). De resten zijn bij graafwerkzaamheden in 1970 aangetroffen.

Bij melding 402714 is aan de zuidelijke gemeentegrens een groot aantal houten palen aangetroffen, dwars op de geul van een crevasse (zie kaart in bijlage 1). Het wordt geïnterpreteerd als brug, of constructie voor visvangst. Hierbij is Romeins aardewerk gevonden, wat een aanwijzing kan zijn dat het geheel uit de Romeinse tijd dateert. Het is echter ook mogelijk dat het een middeleeuwse of nieuwtijdse constructie betreft. Voorgesteld wordt om deze twee terreinen te beschermen door middel van een hoge archeologische waarde (vergelijkbaar met de binnenstad van Oudewater en Huis te Vliet).

Conclusie

Op basis van het onderzoek worden op perceelsniveau enkele aanpassingen voorgesteld:

1. Opname van het gebied direct ten zuiden van Huis te Vliet met een hoge archeologische verwachtingswaarde; handhaving van de hoge archeologische verwachtingswaarde van het lint direct ten noorden van Huis te Vliet.
2. Wijziging van de begrenzingen van de binnenstad zoals voorgesteld.
3. Opname van het boerderijlint aan de Willeskopse Tiendwegwetering en drie fragmenten van boerderijlinten ten noorden van de binnenstad van Oudewater en ten westen van Hekendorp en verlenging met ca. 20 percelen van het boerderijlint aan de Diemerbroek.
4. Correctie van de ligging van de molens in Hekendorp.
5. Opname van twee bekende vindplaatsen als terrein met hoge archeologische waarde.

Literatuur

Alkemade, M., B. Brugman, M. Gouw, K. Klerks, en C. Visser, 2010: *Archeologiebeleid gemeente Oudewater, V674*, Amersfoort.

Annema, W., 1984: St. Ursulakapel Oudewater, in: *Heemtijsdinghen* 20, nr. 3, 53-83.

Archis II.

Ende, H. van den, 2014: De stadsverdedigingswerken van Oudewater, in: *Westerheem* april 2014, nr. 4, 83-92.

Kooiman, M.A. en J.W.C. van Schaik, 1993: Het Slot te Vliet te Oudewater, in: *Heemtijsdinghen* 29, 3, 80-84.

Kooiman, M.A. en J.W.C. van Schaik, 1995: Te Vliet, in: Olde Meijerink, B., et al (red.): *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht*, Utrecht, 443-445.

Deel 3

Protocollen voor archeologisch vooronderzoek

Archeologisch vooronderzoek Protocol 1

categorie	hoge archeologische waarde
geomorfologie	divers
aanwezig	resten van de historische stad Oudewater, Huis te Vliet, historische boerderijen, resten van een beschoeiing/brug en locatie vliegtuigwrak Barbara Mary ⁵⁸

1. bureauonderzoek⁵⁹

2. vervolg afhankelijk van grootte ingreep en resultaten bureauonderzoek

NB. bij elk type veldonderzoek ook boringen tot 6 m diepte zetten.

---

⁵⁸ De locatie van het neergestort vliegtuig Barbara Mary uit de Tweede Wereldoorlog heeft een hoge archeologische verwachtingswaarde, maar ook hiervoor geldt dat de aanpak in het veld afhankelijk is van het bureauonderzoek en eventuele richtlijnen in verband met veiligheid. Om deze reden geldt ook hier onderzoeksprotocol 1.

⁵⁹ Een uitzondering vormt de vindplaats aan de Zuid-Linschoterzandweg, waar reeds bureauonderzoek plaatsgevonden heeft.

Archeologisch vooronderzoek Protocol 2

- categorie** hoge archeologische verwachtingswaarde (historische boerderijlinten en cultuurhistorische elementen zoals bruggen en molens)
- geomorfologie** historische boerderijlinten en cultuurhistorische elementen in het veen en langs de Lange Linschoten, incl. overlap met hoge archeologische verwachtingswaarde (stroomgordels en crevasses)
- verwachting** bewoningsresten vanaf middeleeuwen (waar overlappend met stroomgordels en crevasses: vanaf neolithicum)

1. bureauonderzoek, gecombineerd met:

2. karterend booronderzoek, inclusief visuele inspectie van het terrein en oppervlaktekartering.⁶⁰

NB. Indien verwacht wordt dat de bodem reeds verstoord is, maar dit niet aangetoond kan worden door schriftelijke bronnen (bouwtekeningen, milieukundige boringen, foto's van ontgravingen met duidelijke schaalvoering), kan gekozen worden voor een verkennend booronderzoek met mogelijke doorstart naar karterend booronderzoek.

<i>aantal boringen per hectare</i>	karterend: 20 boringen per ha
<i>minimum aantal boringen</i>	5
<i>plaatsing</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ karterend: grid van 20x25 m* ○ klein plan: karterende boringen verspreid ○ langwerpige plangebied: minimaal 2 raaien ○ doel visuele inspectie: aanpassen van boorlocaties op zichtbare elementen ○ bij stuiten van de boring wordt een nieuwe locatie gezocht
<i>diepte</i>	tot 3 m, elke 5e boring tot 6 m
<i>boordiameter</i>	12 cm
<i>waarnemingstechniek</i>	4 mm zeef*
<i>oppervlaktekartering</i>	afstand tussen loopraaien bedraagt 6 m

* er kan ook gekozen worden voor boringen in een 17x20 m grid met waarnemingstechniek brokkelen/snijden.

⁶⁰ De methode is gebaseerd op methode C2 en C3 van de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek.

Archeologisch vooronderzoek Protocol 3

categorie hoge archeologische verwachtingswaarde en middelhoge archeologische verwachtingswaarde 1

geomorfologie stroomgordels van de Hollandse IJssel en Blokland-Snelrewaard
stroomgordels van Lopik, Zuid-Stuivenberg en Polsbroekerdam
(nrs. 100, 205 en 377) en de crevasses uit de Hollandse IJssel (nr. 68)

verwachting bewoningsresten vanaf neolithicum

1. bureauonderzoek, gecombineerd met:

2. verkennend booronderzoek met mogelijke doorstart naar karterend booronderzoek, inclusief visuele inspectie van het terrein en oppervlaktekartering.⁶¹

<i>aantal boringen per hectare</i>	verkennend: 10 boringen per ha karterend: 20 boringen per ha
<i>minimum aantal boringen</i>	5
<i>doorstart daar waar</i>	betreffende stroomgordel/crevasse aanwezig is.
<i>plaatsing</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ verkennend: verspreid ○ karterend: grid van 20x25 m* ○ klein plan: karterende boringen verspreid ○ langwerpige plangebied: minimaal 2 raaien ○ doel visuele inspectie: aanpassen van boorlocaties op zichtbare elementen ○ bij stuiten van de boring wordt een nieuwe locatie gezocht
<i>diepte</i>	tot 3 m, elke 5e boring tot 6 m
<i>boordiameter</i>	12 cm
<i>waarnemingstechniek</i>	4 mm zeef*
<i>oppervlaktekartering</i>	afstand tussen loopraaien bedraagt 6 m

* er kan ook gekozen worden voor boringen in een 17x20 m grid met waarnemingstechniek brokkelen/snijden.

⁶¹ De methode is gebaseerd op methode C2 en C3 van de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek.

Archeologisch vooronderzoek Protocol 4

categorie	middelhoge archeologische verwachtingswaarde 2 en 3
geomorfologie	stroomgordels van Benschop en Haastrecht (nrs. 15 en 55) en de locatie Willeskop 123 stroomgordels van Gouderak, Oudewater, Waddinxveen, Willeskop en de Benschopper Molenvliet (nrs. 53, 137, 177, 187 en 380)
verwachting	bewoningsresten uit mesolithicum, neolithicum en bronstijd

1. Beoordeling van gemeente-archeoloog⁶² op basis van:

- het voorgenomen plan
- eventueel aanwezige milieukundige boringen of sonderingen
- het Actueel Hoogtebestand Nederland
- historische kaarten vanaf de 17e eeuw
- informatie van amateurarcheologen/lokale historici
- Archis, het landelijk systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

De beoordeling omvat een advies in hoeverre onderzoek nodig is of door planaanpassing te voorkomen is, bijvoorbeeld door gebruikmaking van een archeologievriendelijk palenplan. Daarnaast dient de beoordeling als ondervanging van het achterwege gelaten bureauonderzoek, waarvan verwacht wordt dat dit voor de verwachting (dieper gelegen oudere archeologische resten) weinig toegevoegde waarde zal hebben.

2. verkennend booronderzoek met mogelijke doorstart naar karterend booronderzoek, inclusief visuele inspectie en oppervlaktekartering.⁶³

<i>aantal boringen per hectare</i>	verkennend: 10 boringen per ha karterend: ca. 95 boringen per ha
<i>minimum aantal boringen</i>	5
<i>doorstart daar waar</i>	betreffende stroomgordel/crevasse aanwezig is.
<i>plaatsing</i>	☐ verkennend: verspreid ☐ karterend: grid van 9x11

⁶² Deze beoordeling dient te gebeuren door een deskundig, afgestudeerd archeoloog, aangezien dit voor het bureauonderzoek ook een minimumvereiste is conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

⁶³ De methode is gebaseerd op methode B1 van de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek.

	<ul style="list-style-type: none"> ○ klein plan: karterende boringen verspreid ○ langwerpig plangebied: minimaal 2 raaien ○ doel visuele inspectie: aanpassen van boorlocaties op zichtbare elementen ○ bij stuiten van de boring wordt een nieuwe locatie gezocht
<i>diepte</i>	6 m
<i>boordiameter</i>	3 cm guts
<i>waarnemingstechniek</i>	boormes
<i>oppervlaktekartering</i>	afstand tussen loopraaien bedraagt 6 m

Archeologisch vooronderzoek Protocol 5

- categorie** Middelhoge archeologische verwachtingswaarde 2 en 3, overlappend met hoge archeologische verwachtingswaarde (boerderijen of stroomgordels/crevasses) en middelhoge verwachtingswaarde 1)
- geomorfologie** overlappende stroomgordels /crevasses, eventueel in combinatie met boerderijlinten in het veen
- verwachting** vanaf mesolithicum

1. bureauonderzoek, gecombineerd met:

2. verkennend booronderzoek met mogelijke doorstart naar karterend booronderzoek, inclusief visuele inspectie van het terrein en oppervlaktekartering.⁶⁴

<i>aantal boringen per hectare</i>	verkennend: 10 boringen per ha karterend: ca. 95 boringen per ha
<i>minimum aantal boringen</i>	5
<i>doorstart</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ karterend boren in alle gebieden waar historische boerderijlinten verwacht worden ○ daarbuiten: karterend boren waar betreffende stroomgordel/crevasse aanwezig is.
<i>plaatsing</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ verkennend: verspreid ○ karterend: grid van 9x11 m ○ klein plan: karterende boringen verspreid ○ langwerpige plangebied: minimaal 2 raaien ○ doel visuele inspectie: aanpassen van boorlocaties op zichtbare elementen ○ bij stuiten van de boring wordt een nieuwe locatie gezocht
<i>diepte</i>	6 m
<i>boordiameter</i>	3 cm guts
<i>waarnemingstechniek</i>	boormes
<i>oppervlaktekartering</i>	afstand tussen loopraaien bedraagt 6 m

⁶⁴ De methode is gebaseerd op methode B1 van de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek.

Archeologisch vooronderzoek Protocol 6

categorie lage archeologische verwachtingswaarde

geomorfologie veengebied

verwachting middeleeuwse ontginningsboerderijen, veenwegen, rituele deposities

1. Beoordeling van gemeente-archeoloog⁶⁵ op basis van:

- het voorgenomen plan
- eventueel aanwezige milieukundige boringen of sonderingen
- het Actueel Hoogtebestand Nederland
- historische kaarten vanaf de 17e eeuw
- informatie van amateurarcheologen/lokale historici
- Archis, het landelijk systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

De beoordeling dient als ondervanging van het achterwege gelaten bureauonderzoek, waarvan verwacht wordt dat dit voor de verwachting weinig toegevoegde waarde zal hebben.

2. karterend booronderzoek, inclusief oppervlaktekartering.⁶⁶

<i>aantal boringen per hectare</i>	20 boringen per ha
<i>plaatsing</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ grid van 20x25 m ○ langwerpig plangebied: minimaal 2 raaien ○ doel visuele inspectie: aanpassen van boorlocaties op zichtbare elementen ○ bij stuiten van de boring wordt een nieuwe locatie gezocht
<i>diepte</i>	tot 3 m, elke 5e boring tot 6 m
<i>boordiameter</i>	15 cm
<i>waarnemingstechniek</i>	brokkelen/snijden
<i>oppervlaktekartering</i>	afstand tussen loopraaien bedraagt 6 m

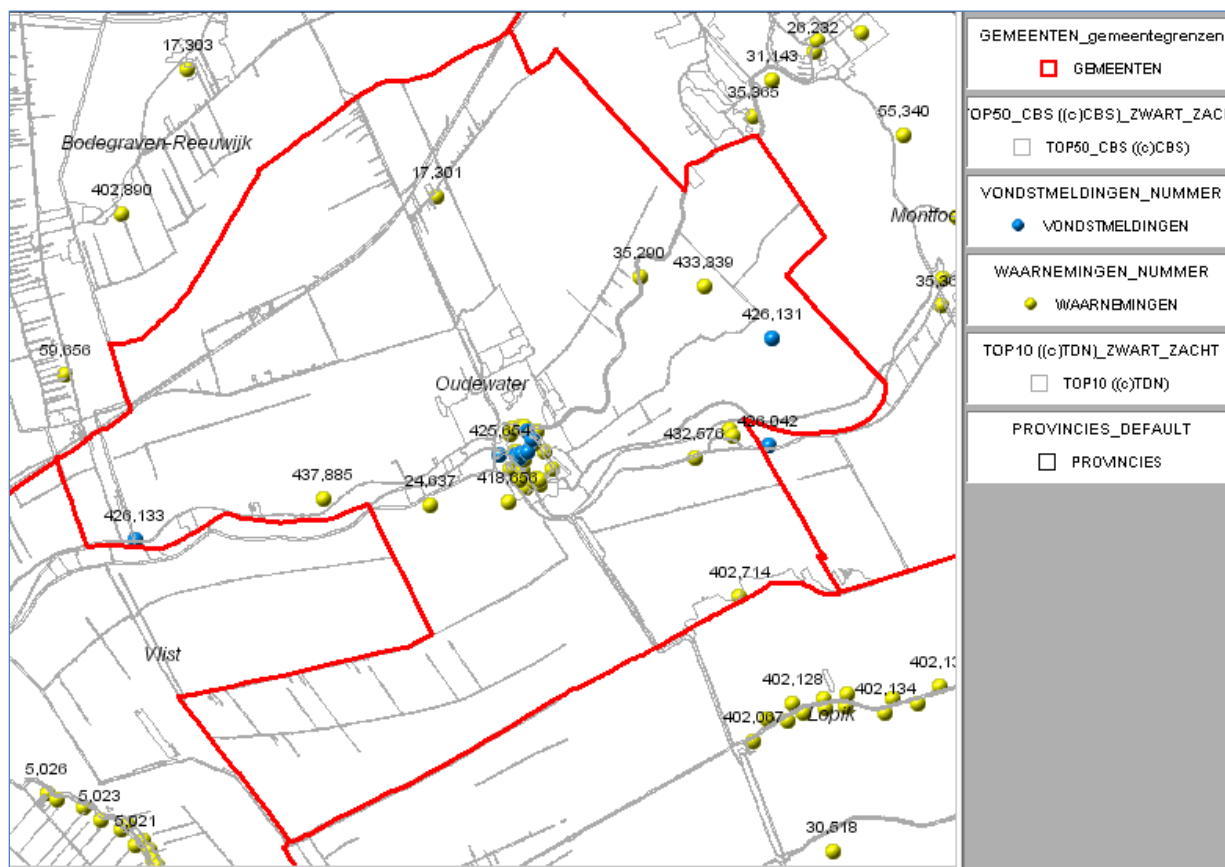
⁶⁵ Deze beoordeling dient te gebeuren door een deskundig, afgestudeerd archeoloog, aangezien dit voor het bureauonderzoek ook een minimumvereiste is conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

⁶⁶ De methode is gebaseerd op onderzoeksmethode E1 van de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek, een brede zoekoptie op zand.

Bijlage 1

Archeologische waarnemingen in Oudewater

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	17301	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	31DZ-13			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	118640 / 451150				
Toponiem:	PAPEKOP				
Plaats:	Papekop				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Particulier / 23-06-1970				
Invoerder/datum:	Particulier / 23-06-1970				
Beschrijver/datum:	Hessing / 29-06-1970				
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:			

Vondsten

Complex:	Huisplaats, onverhoogd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Goud	Beigdatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code algemeen:	Munt	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	dukaat		
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Huisplaats, onverhoogd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek	Beigdatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Fundering	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Huisplaats, onverhoogd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek	Beigdatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Baksteen	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	baksteen:volume ca. 2500-1500 cm3		
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	24632	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	38BN-1			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	119500 / 448350				
Toponiem:	NH-KERK				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1960				
Invoerder/datum:	Particulier / 1969				
Beschrijver/datum:	Particulier / 9999				
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Tijdens restauratiewerkzaamheden tussen 1960 en 1967 aan de Nederlands-Hervormde kerk van Oudewater, o.l.v. T. van Hoogevest (Amersfoort) en C.J. Bardet (RDMZ), zijn resten van de 12de eeuwse tufstenen kerk tevoorschijn gekomen. Dit kerkje bestond uit een 10 meter brede hal, die werd afgesloten door een versmald koor met daaraan een halfcirkelvormige aps. Rond 1300 is het koor vervangen door een niet versmald bakstenen koor met transept; niet lang daarna werd aan de westzijde een toren toegevoegd. Rond 1400 werd de kerk verbouwd tot een driebeukige hallekerk. Ook in latere perioden heeft de kerk nog diverse verbouwingen ondergaan. Een uitgebreide beschrijving van de verschillende bouw- en verbouwingfasen van de kerk is te vinden in BKNOB nr. 68 (1969), p. 29-40.

Vondsten

Complex:	Kerk	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Gebouw	Beginndatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	restant van 13de eeuwse bakstenen koor.		

Complex:	Kerk	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Baksteen	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	baksteen: volume ca. 1500-1000 cm ³	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	afmetingen baksteen: 21/22 x 9.5/10.5 x 4.5/5 cm.		

Complex:	Kerk	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Gebouw	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Begin 15de eeuw: verbouwing van de kerk tot driebeukige hallekerk.		

Complex:	Kerk	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Gebouw	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	bakstenen toren, datering: kort na 1300 gebouwd.		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Kerk
Aantal: 9999
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Baksteen
Code specifiek: baksteen:volume ca. 4000-2500 cm³
Toelichting:

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: Compleet
Beginndatering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Einddatering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC

Complex: Kerk
Aantal: 1
Materiaal: Tufsteen
Code algemeen: Bouwmateriaal
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting: tufstenen fundering van koor en schip, afmeting tufst.: 40 x 18,5/23 x 9cm.

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: Onbekend
Beginndatering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Einddatering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC

Complex: Kerk
Aantal: 9999
Materiaal: Tufsteen
Code algemeen: Bouwmateriaal
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting: secundair gebruikt, als bekleding voor de torenvoet.

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: Onbekend
Beginndatering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Einddatering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC

Complex: Kerk
Aantal: 9999
Materiaal: Kalk(steen)
Code algemeen: Bouwmateriaal
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting: Doornikse kalksteen, gebruikt voor bekleding van torenvoet.

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: Onbekend
Beginndatering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Einddatering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC

Documentatie

Type: Tekening
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: plattegrond (3x) van de kerk, in tekeningarchief.

Literatuur

JANSE, H. EN TH. VAN STRAALLEN 1969 De kerk van Oudewater (p. 29-40), in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond 68

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	24635	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	38BN-3			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	119562 / 448713				
Toponiem:	BIEZENPOORTJE - GOUDSEPOORT				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1950				
Invoerder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1950				
Beschrijver/datum:	Halbertsma / 1950				
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Het fiche-Loeb vermeldt het volgende: "Bij het bouwrijp maken van gronden aan de n[oord]-o[ost]zijde van de bin-nenstad stiet men op de fundering van een uit kloosterstenen opgemetseldemuur. Het bleek -tijdens een nagraving door de ROB- dat het hier gold eengedeelte der oudste stenen omwalling van de stad, aangelegd in 1321 en weldat gedeelte, gelegen tussen Biezenpoortje en Goudsepoort." De muur had een bochtig verloop en was niet overmatig zwaar: slechts 65 tot 70 cm dik op de voet. Voor een uitgebreidere beschrijving, zie BROB 1950 nr. 20. Zie ook waarneming 24638 (waarschijnlijk ook een deel van de stenen om-walling van Oudewater).

(RF: 14-10-2014):

Voor de beschrijving van de vondsten is gebruik gemaakt van Berichten ROB, no. 1950/20, pp. 6-7.

Vondsten

Complex:	Wal-/Muchtburcht	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Muur(restant)	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Er werd een rondeel opgegraven, de doorsnede binnenwerks bedraagt 3,3 m, en de muurdikte gemiddeld 80 cm.		
Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Muur(restant)	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	muur is 65 - 70 cm dik boven de voet.		
Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Muur(restant)	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Fundering v. stenen omwalling van de stad, opgebouwd uit "kloosterstenen".		
Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Wal/omwalling	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	aardwerk dat rond 1571 bovenop de middeleeuwse stenen omwalling is opgeworpen.		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Literatuur

HALBERTSMA, H. 1950 nr.20: Zuid-Holland, Oudewater (p. 6,7), in: Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	24638	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	38BN-6			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	119670 / 448140				
Toponiem:	GASPLEIN				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 07-03-1983				
Invoerder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1983				
Beschrijver/datum:	Hulst / 08-03-1983				
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

18-02-2013 (Jos Kleijne):

Aan deze waarneming kunnen op basis van de literatuur geen vondsten worden toegevoegd.

Op de plaats van een voormalige gasfabriek werd de grond vanwege ernstigeverontreiniging afgegraven. Hierbij ontdekte de heer R.J. Ooyevaar op 4-3-1983 een fragment muurwerk van mopsteen. De ligging evenwijdig aan de IJssel en op enige 10-tallen meters afstand daarvan leidde tot de verontstelling dat het muurwerk deel uit zou kunnen maken van de middeleeuwse ommuring van het stadje Oudewater. Gezien de documentatie, werd bij het onderzoek door R. de Zwarte (Utrecht) slechts ongeveer een meter van het muurtraject blootgelegd. Deze muur was ca 85 cm breed, dat is 2 1/2 steens. De ondergrond bestaat uit schonebruine zavelige klei. De onderkant van de muur ligt 1,5 m onder het maaiveld. Het steenformaat duidt op een datering in de 1ste helft van de 14de eeuw. Zie ook waarneming 24635 (deel van stenen omwalling Oudewater)

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Muur(restant)	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Muurwerk van rode moppen, muurlengte onbekend; muurdikte is 85 cm.		

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Baksteen	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	baksteen: volume ca. 4000-2500 cm ³	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	afmeting stenen: 31 x 15 x 7,5 cm. Nog 6 steenlagen aanwezig.		

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	in CAA, objnr. 38B-6n: R.de Zwarte, 8.3.1983

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	in CAA, objnr. 38B-6n: sch.1:200, R.de Zwarte 7.3.1995

Literatuur

W.J.VAN TENT 1988 Oudewater (p.61), in: Archeologische Kroniek van de provincie Utrecht over de jaren 1980-1984

W.J.VAN TENT 1985 Oudewater (p.118), in: Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 1983

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 35290   **Vondstmelding:**   **Extern nr:**
Objectcode: 31GZ-109   **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 120800 / 450300
Toponiem: ZUID-LINSCHOTER ZANDWEG 44
Plaats: Snelrewaard
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Particulier / 1964
Invoerder/datum: Onbekend / 9999
Beschrijver/datum: Onbekend / 1998
Verwerving: Onbekend   **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor   **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Vondsten : 1x spinsteen­tje gedateerd ca. XV ;   enkele scherven steengoed gedateerd ca XV - XVI   en 1x oortje ook gedateerd XV - XVI.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Kerami­ek	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Spinklos/spin­schijf/spin­steen	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code speciefiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	spinsteen­tje		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Kerami­ek	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Aardewerk, hand­gevormd	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code speciefiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	een oortje		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Kerami­ek	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Aardewerk, hand­gevormd	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code speciefiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Kerami­ek	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Steengoed	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code speciefiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	36114	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	38BN-34			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	119520 / 448160				
Toponiem:	HOTEL SEELT				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Particulier / 03-1983				
Invoerder/datum:	Particulier / 9999				
Beschrijver/datum:	Particulier / 1998				
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

maart 1983 vindt Prov.Waterstaat Utrecht bij afgraven van verontreinigdegrond bij hotel Seelt :1x geknepen voet van sterk met zand verschaald gelig aardewerk ;lijkt een beetje pingsdorf-achtig , maar evengoed ook op vroeg steengoedca. XIII.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
Code algemeen:	Geelwitbakkend handgevormd	Einddatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	" geknepen voet "		

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	36115	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	38BN-6			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	119670 / 448140				
Toponiem:	TERREIN VOORMALIG GASFABRIEK				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Particulier / 10-03-1983				
Invoerder/datum:	Particulier / 9999				
Beschrijver/datum:	Particulier / 1983				
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Ooyevaar, R.J. vond op 10 maart 1983 een door Zwart, R.de ingemetenmuur en een kloostermop van 29,5x15,5x7,5 cm.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiëk		
Code algemeen:	Muur(restant)	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	" een ingemeten muur "		

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiëk		
Code algemeen:	Baksteen	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	baksteen:volume ca. 4000-2500 cm ³	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	" kloostermop "		

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 36116   **Vondstmelding:**   **Extern nr:**
Objectcode: 38BN-35   **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 119730 / 448150
Toponiem: TERREIN VOORMALIG GASFABRIEK
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Particulier / 17-03-1983
Invoerder/datum: Particulier / 9999
Beschrijver/datum: Particulier / 1983
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk   **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Ooyevaar, R.J. vond op 17 maart 1983 :1x gerestaureerde test van rood aardewerk met horizontaal oor onder derand / loodglazuur van binnen en op de rand ; hoogte 8 cm en diameter15 cm ; XVII. Voorts :1x randfragment potje van rood aardewerk , van binnen geheel en van buitenboven buik geglazuurd / buiten met streepjes , stippen en S-en in gelingeloortechniek versierd , XVII. Tenslotte ook nog op 3 maart zelfde jaar1x geknepen voetje van steengoed kan uit Siegburg XIV.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Steengoed geglazuurd:kan	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Siegburgs	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:			

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Roodbakkend geglazuurd aardewerk	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:			

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Roodbakkend geglazuurd aardewerk	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:			

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 36117   **Vondstmelding:**   **Extern nr:**
Objectcode: 38BN-36   **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 119740 / 448100
Toponiem: TERREIN VOORMALIG GASFABRIEK
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Particulier / 14-04-1983
Invoerder/datum: Particulier / 9999
Beschrijver/datum: Particulier / 1983
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk   **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:**

Beschrijving

op 14 april 1983 gevonden door Ooyevaar, R.J. ;.1] wandfragment blauwgrijs aardewerk XIV..2] bodem/wandfragment blauwgrijs aardewerk met deel van standlob. XIV..3] 2x geknepen voet : 1x groot deel steengoed met zoutglazuur op de buitenkant , diameter 16 cm ca. XV en 1x grote van steengoed met zout- glazuur op de binnen- en buitenkant ca. XV.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Steengoed geglazuurd	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:			

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Grijsbakkend handgevormd aardewerk	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:			

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	36118	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	38BN-37			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	119700 / 448170				
Toponiem:	TERREIN VOORMALIG GASFABRIEK				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Particulier / 03-04-1983				
Invoerder/datum:	Particulier / 9999				
Beschrijver/datum:	Particulier / 1983				
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Ooyevaar, R.J. vond op 4 maart 1983 :1x geknepen voet van steengoed uit Siegburg XIV. 1x groot fragment test op standing met 1 horizontaal oor hg. 8 en diam. 15 cm. XVII.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Steengoed geglazuurd	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 57094   **Vondstmelding:** 1467   **Extern nr:**
Objectcode: 38BN-39   **Onderzoeksmelding:** 6854
Coördinaten: 119425 / 448275
Toponiem:
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: ADC ArcheoProjecten / 28-10-2004
Invoerder/datum: Feijst, van der / 14-12-2004
Beschrijver/datum: ADC ArcheoProjecten / 28-10-2004
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleu   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** + 271

Beschrijving

De opgraving omhelste een DAO en een IVO3.

In put 1 werden de resten van een soldatenkazerne uit 1798 - 1811 blootgelegd en gedocumenteerd.

Het 2e vlak onder deze kazerne leverde bewoningslagen uit de 17e eeuw.

Put 2, de IVO3, had tot doel het hoornwerk rond de stad te lokaliseren, wat niet succesvol is geweest.

In put 3 zijn weinig bewijzen teruggevonden voor een brug over de Hollandsche IJssel. Resten die zijn aangetroffen behoren wellicht tot een 17e - 18e eeuwse scheepswerf.

Vast is komen te staan dat bewoning eerst vanaf de 16e eeuw aanvangt ter plaatse van het onderzoeksterrein.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Muur(restant)	Beginndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:			

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Beerput	Beginndatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:			

Complex:	Legerplaats	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Baksteen	Beginndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	Een soldatenkazerne 1798-1811		

Complex:	Scheepvaart	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Hout/houtskool		
Code algemeen:	Balk	Beginndatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	Hout ve scheepswerf??		

Documentatie

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Type: Rapport
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Type: Opgravingsmap
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Collectie

Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: Provinciaal Depot Utrecht

Literatuur

Verelst, K. 2004 Plangebied Westerwal, Oudewater, in: ADC-rapport 299

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 417420   **Vondstmelding:** 404249   **Extern nr:**
Objectcode: 38BN-44   **Onderzoeksmelding:** 16481
Coördinaten: 119570 / 448365
Toponiem: Markstraat 37
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: ADC ArcheoProjecten / 20-03-2006
Invoerder/datum: Dahhan / 06-02-2007
Beschrijver/datum: Dahhan / 06-02-2007
Verwerving: Archeologisch: begeleiding   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** + 3

Beschrijving

De aangetroffen archeologische resten zijn typisch voor een binnenstad vindplaats met verschillende muurresten, beer-/ waterputten en afvallagen.

Het zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarden van de waargenomen sporen is gemiddeld tot hoog (zie tabel 2). Op dit terrein zijn vondsten en sporen gevonden uit de 14e en 15e eeuw. Over het algemeen is nog weinig bekend uit deze periode in dit gebied (bijvoorbeeld de relatie met de Heksenwaag te Oudewater). Het blijft moeilijk om iets over de representativiteit te zeggen want er is slechts een relatief klein gebied onderzocht en er zijn weinig vondsten verzameld. Doordat de aangetroffen sporen geconserveerd zullen blijven onder de nieuwbouw was het niet nodig om ze af te werken en dus zijn er weinig vondsten aangetroffen. Als waardestelling komen we hier tot een vindplaats, die duidelijk behoudenswaardig is.

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	7	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
Code algemeen:	Geelwitbakkend handgevormd	Einddatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	6	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code algemeen:	Roodbakkend geglaazuurd aardewerk	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Documentatie

Type: Opgravingsmap
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting:

Type: Foto
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting:

Type: Digitaal meetwerk
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting:

Literatuur

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Williams, G.L. 2006 Oudewater Markstraat 37. Een Archeologische Begeleiding, in: ADC-rapport 617

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 418103   **Vondstmelding:** 407490   **Extern nr:**
Objectcode: 38BN-45   **Onderzoeksmelding:** 27571
Coördinaten: 119543 / 448726
Toponiem: Plesmanplantsoen
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: ADC ArcheoProjecten / 20-03-2008
Invoerder/datum: Dahhan / 29-05-2008
Beschrijver/datum: Dahhan / 29-05-2008
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleu   **Geomorfologie:** Geul van afwateringstelsel
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor   **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Tijdens de begeleiding zijn sporen van een gedempte sloot en twee ophogingspakketen uit de Nieuwe tijd aangetroffen. In dit gebied komen dergelijke resten veel voor en geven aan dat hier in deze periode menselijke activiteiten hebben plaatsgevonden. Van de zuidzijde van het Plesmanplantsoen is bekend dat er in het verleden geen grootschalige bouwwerkzaamheden hebben plaatsgevonden. Hier waren in de achtertuinen van de huizen aan het Amsterdamse Veer kleingarenbanen gevestigd. Restanten van deze kleingarenbanen zijn bij deze begeleiding niet aangetroffen.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Begindatering:	Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
Code algemeen:	Kan	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Bijna compleet slijpversierde kan.		
<hr/>			
Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Begindatering:	Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC
Code algemeen:	Vaatwerk	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing	Begindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code algemeen:	Greppel/sloot	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	gedempte sloot		

Documentatie

Type: Foto
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting:
Type: Opgravingsmap
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Type: Tekening
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting: 2x digit, 1x analoog

Type: Rapport
Beheerder: ADC ArcheoProjecten
Toelichting: nr. 1395

Literatuur

Williams,G. & S. Zandboer 2008 Oudewater Dr. Plesmanplantsoen Een archeologische begeleiding , in: ADC-rapport 1395

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 420758   **Vondstmelding:** 406770   **Extern nr:** 2003.1119.01
Objectcode: 38BN-47   **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 119461 / 448694
Toponiem: Van Veenendaalstraat
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Particulier / 11-2003
Invoerder/datum: Kluit / 19-03-2008
Beschrijver/datum: Rooijen, van / 30-03-2004
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk   **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** + .3

Beschrijving

Tijdens rioolwerk bij de Van Veenendaalstraat zagen L. Bos en J. Knopper op twee plaatsen kort onder het maaiveld de 0.7 m brede, 14e eeuwse stadsmuur van rode bakstenen. Deze volgt de ronding van de weg. Ze zagen op plek A (119.453/ 448.691) ca. 4.5 m muur en op plek B ca. 2.5 m muur. Aanlegdiepte minimaal 2 m. onder maaiveld. De loop van de muur is in de bestrating gemarkeerd. Er werden geen mortelmonsters genomen.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Muur(restant)	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Resten van de stadsmuur (rode baksteen) op 2 plaatsen kort onder het maaiveld; steenformaat 6x 15x 30.		

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: AMIS-nr: 2003.1119.01

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 420764   **Vondstmelding:** 406772   **Extern nr:** 2003.1204.01
Objectcode: 38BN-48   **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 119414 / 448637
Toponiem: hoek Lefebureplein/ van Veenendaalstraat
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Particulier / 12-2003
Invoerder/datum: Kluit / 19-03-2008
Beschrijver/datum: Rooijen, van / 30-03-2004
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk   **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** + .3

Beschrijving

Bij de sloop van de middeleeuwse stadsmuur voor een ondergrondse vuilcontainer zagen L. Bos en J. Knopper dat die op ca. 1.6m versnijdingen had, ca. 2m diep was aangelegd, en onder maaiveld 0.7m breed was. Dit muurdeel lijkt jonger dan eerder waargenomen stukken stadsmuur. De loop van de muur is in de bestrating gemarkeerd. Er werden geen mortelmonsters genomen.

Vondsten

Complex:	Stad	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Muur(restant)	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Restant van de middeleeuwse stadsmuur, met versnijdingen. Dit muurdeel lijkt jonger dan eerder waargenomen muurresten. Formaat stenen: 6x 13x 25. Er werd ook nog een plavuis van 18x 18x 4.5 gevonden.		

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: AMIS-nr: 2003.1204.01

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 428543   **Vondstmelding:** 417466   **Extern nr:** 4109562
Objectcode: 38BN-51   **Onderzoeksmelding:** 38733
Coördinaten: 119781 / 448452
Toponiem: Oudewater, lange burghtwal 102 en 104
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: ADC ArcheoProjecten / 05-01-2010
Invoerder/datum: Nieuwenhuijsen / 27-06-2011
Beschrijver/datum: Nieuwenhuijsen / 27-06-2011
Verwerving: Archeologisch: begeleiding   **Geomorfologie:** Inversierug
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** + .75

Beschrijving

In opdracht van Goudriaan Vastgoed heeft ADC ArcheoProjecten een Archeologische Begeleiding (conform protocol Opgraven) uitgevoerd ten behoeve van twee nieuwbouwhuizen op de locatie Lange Burchwal 102 en 104 in de gemeente Oudewater. Op basis van de resultaten van het vooronderzoek is geadviseerd dat de bouwwerkzaamheden op deze locatie onder Archeologische Begeleiding uitgevoerd dienen te worden. De bevoegde overheid heeft dit advies als selectiebesluit overgenomen.

Vooronderzoek heeft aangetoond dat op deze en andere locaties in Oudewater de middeleeuwse stadsmuur en de jongere vestingwal verwacht kunnen worden. Op historische kaarten is in de nabijheid, of zelfs mogelijk binnen de grenzen van het plangebied, het oude gasthuis van Oudewater aangegeven. De combinatie van het onderzoek naar het verdedigingswerk en de mogelijke aanwezigheid van de resten van het middeleeuwse gasthuis maken deze locatie uniek. Daarom is door de bevoegde overheid besloten om het uitgraven van de bouwputten onder Archeologische Begeleiding te laten uitvoeren.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. 500 m² en was vóór de sloop in gebruik als garage en woonhuis. Het gebied ligt in het centrum van Oudewater en wordt begrensd door de Lange Burchwal in het zuidwesten en de Singel in het noordoosten.

De Archeologische Begeleiding behelst het toezicht houden op het uitgraven van twee bouwputten. Tijdens de begeleiding zijn sporen van de oude stadsmuur uit de Late Middeleeuwen aangetroffen en tevens aanwijzingen voor de overblijfselen van de vestingwal. Restanten die ondubbelzinnig in verband kunnen worden gebracht met het gasthuis zijn echter niet aangetroffen. De bevoegde overheid stelt dat de restanten van de stadsmuur en eventueel het gasthuis behoudenswaardig zijn. Aangezien het gasthuis niet aangetroffen is, dient bij het ontwerpen van het funderingsplan enkel rekening te worden gehouden met de locatie van de stadsmuur.

Vondsten

Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	23	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, gedraaid	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:			

Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Muur(restant)	Beginndatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	oude stadsmuur uit de Late Middeleeuwen		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: Vondsten en documentatie zullen worden overgedragen aan het provinciaal depot.

Collectie

Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: Vondsten en documentatie zullen worden overgedragen aan het provinciaal depot.

Literatuur

Ridder, de, J.A.A. 2011 Archeologisch onderzoek van vestigingswerken en een mogelijk weeshuis aan de Lange Burchwal 102 en 104 te Oudewater. Een archeologische begeleiding, in: ADC-rapport 2669

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 429261   **Vondstmelding:** 417824   **Extern nr:** 4121435
Objectcode: 38BN-52   **Onderzoeksmelding:** 46204
Coördinaten: 119701 / 448676
Toponiem: Zuid-Linschoterkade 1-2
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: ADC ArcheoProjecten / 26-04-2011
Invoerder/datum: Nieuwenhuijsen / 26-08-2011
Beschrijver/datum: Nieuwenhuijsen / 26-08-2011
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleu   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Onbekend   **NAP maaiveld:** + 1

Beschrijving

Naar aanleiding van de te realiseren bouw van een appartementencomplex met bijbehorende parkeerkelder heeft ADC ArcheoProjecten een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd binnen het plangebied Zuid-Linschoterkade 1-2 te Oudewater.

Binnen het plangebied was de kans op het voorkomen van archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd hoog. Er gold met name een hoge verwachting op het aantreffen van resten van de aarden wal van een bastion uit de 18e en 19e eeuw.

Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat binnen het plangebied resten aanwezig zijn van de verdedigingswerken van Oudewater. Het betreffen overblijfselen van de dubbele stadsgracht van Oudewater, daterend uit de Nieuwe tijd. De resten van de aarden wal van een bastion zijn echter niet aangetroffen.

Vondsten

Complex:	Kanaal	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	5	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Bouwmateriaal	Begindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	De bouwfragmenten bestonden uit 2 fragmenten van plavuizen, 2 fragmenten baksteen en een complete baksteen (afm. 23 x 10 x 5 cm).		
Complex:	Kanaal	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	23	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, gedraaid	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	De meeste scherven zijn afkomstig van kook- en/of tafelwaar zoals grapen, kommen, kannen en borden.		
Complex:	Kanaal	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	4	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, dierlijk		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	Onder het dierlijk botmateriaal bevonden zich drie min of meer complete botten, waaronder twee runder dijbeenderen en een schouderblad van een paard. Het vierde fragment bot was indetermineerbaar.		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Kanaal	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Gracht	Begindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	Onder een circa 0,60 tot 0,90 m dik ophogingspakket zijn resten aangetroffen van twee, parallel aan elkaar lopende, noordwest- zuidoost georiënteerde, gedempte grachten. De westelijke binnenste gracht (werkput 1, spoor 1) en de oostelijke buitenste gracht (werkput 1, spoor 2) zijn geïnterpreteerd als delen van de dubbele stadsgracht die Oudewater in het verleden heeft gehad.		

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting:	

Collectie

Beheerder:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting:	-

Literatuur

Halverstad, R.N. 2011 Zuid-Linschoterkade 1-2 te Oudewater. Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven, in: ADC-rapport 2857

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 432576   **Vondstmelding:** 418489   **Extern nr:** OUWK
Objectcode: 38EN-45   **Onderzoeksmelding:** 48282
Coördinaten: 121379 / 448394
Toponiem: Willeskop
Plaats: Willeskop
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 14-10-2011
Invoerder/datum: Wink / 10-11-2011
Beschrijver/datum: Wink / 28-10-2011
Verwerving: Archeologisch: booronderzoek   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. In het plangebied zijn wel de verwachte oeverafzettingen aangetroffen, maar geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. De aangetroffen crevasseafzettingen in het plangebied lijken niet geschikt te zijn geweest voor bewoning. In het profiel van de reeds tot 75 cm - Mv uitgegraven bouwput en in de boringen zijn geen antropogene ophogingslagen aangetroffen die wijzen op een huisplaats/-terp. De oppervlaktevondsten zijn afkomstig van de stort van de bouwput. Op basis van dit vondstmateriaal kan worden geconcludeerd dat in het plangebied geen LME huisplaats aanwezig is. Wel kan worden afgeleid dat het plangebied reeds vanaf de Late Middeleeuwen in gebruik is geweest als agrarisch gebied. Dit past in het beeld van het plangebied dat ligt binnen een laatmiddeleeuws bewoningslint ten zuiden van de Hollandsche IJssel.

Vondsten

Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Bevindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code algemeen:	Baksteen	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperlaktevondsten. IJsselsteen		
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Bevindatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code algemeen:	Pijp/pijpekop/pijpesteel	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperlaktevondsten		
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Bevindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code algemeen:	Steengoed geglaazuurd:kan	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperlaktevondsten		
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Bevindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code algemeen:	Pingsdorf geelwitbakkend	Einddatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperlaktevondsten		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code algemeen:	Andenne	Eindndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperMaktevondsten		
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Proto-steengoed	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperMaktevondsten		
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code algemeen:	Kogelpot	Eindndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code algemeen:	Roodbakkend geflazuurd:bord/schotel	Eindndatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	slibversierd		
Toelichting:	opperMaktevondsten		
<hr/>			
Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	7	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Roodbakkend geflazuurd aardewerk	Eindndatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	opperMaktevondsten		

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau
Toelichting:	De projectinformatie en documentatie bevinden zich in het archief van RAAP-west

Collectie

Beheerder:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting:	Nas bestudering worden de relevante vondsten overgedragen aan het desbetreffende depot

Literatuur

Wink, K. 2011 Plangebied Willeskop 109, gemeente Oudewater; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase, in: RAAP-notitie 4013

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	433339	Vondstmelding:	420217	Extern nr:	OUZL
Objectcode:	31GZ-271	Onderzoeksmelding:	50153		
Coördinaten:	121475 / 450195				
Toponiem:	Zuid-Linschoterzandweg 34				
Plaats:	Snelrewaard				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	RAAP Archeologisch Adviesbureau / 15-04-2012				
Invoerder/datum:	Coppens / 06-08-2012				
Beschrijver/datum:	Coppens / 08-2012				
Verwerving:	Archeologisch: booronderzoek	Geomorfologie:	Oeverwal		
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:			

Beschrijving

In het plangebied is een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO-O) uitgevoerd op basis van een vooraf opgesteld en goedgekeurd Plan van Aanpak. Het veldonderzoek bestond uit een verkennend booronderzoek in het gehele plangebied, gevolgd door een karterend booronderzoek in het centrale en noordelijke deel.

Op basis van de landschappelijke ontwikkeling en de bekende archeologische waarden in en rondom het plangebied gold voor aanvang van het veldonderzoek een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Neolithicum tot en met Bronstijd. Deze verwachting is gebaseerd op de verwachte aanwezigheid van (oever)afzettingen van de Blokland-Snelrewaard stroomgordel. Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Romeinse tijd tot en met Late Middeleeuwen vanwege de ligging van het noordelijke deel van het plangebied aan de zuidoever van de Lange Linschoten stroomgordel.

Landschappelijk gezien is er in het plangebied sprake van een intact paleolandschap, bestaande uit de stroomgordel van de Blokland-Snelrewaard met restgeul en oevers. Tijdens het veldonderzoek, zowel in de verkennende als de karterende fase, zijn in de top van de oeverafzettingen van deze stroomgordel archeologische indicatoren aangetroffen. Op basis van het voorkomen van indicatoren (concentratie) en de aangetroffen bodemopbouw (oevers van de stroomgordel) is een archeologische zone gedefinieerd op een diepte van gemiddeld circa 2 m -NAP. Er lijkt sprake te zijn van enkele onderling verbonden archeologische vindplaatsen die in feite één geheel vormen in de vorm van een cultuurlandschap uit de periode Midden Neolithicum tot en met Bronstijd. De grootste concentratie komt voor in het noordelijk deel van het plangebied en neemt in zuidelijke richting af.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	5	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Zandsteen/kwartsiet		
Code algemeen:	Afval	Begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:	In 5 boringen zijn fragmenten gebroken kwarts aangetroffen.		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Hout/houtskool		
Code algemeen:	Houtskool	Begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Documentatie

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Type: Verslag
Beheerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau
Toelichting: De projectinformatie en documentatie bevinden zich in het archief van RAAP-west

Collectie

Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: Na bestudering worden de relevante vondsten overgedragen aan het desbetreffende depot

Literatuur

Coppens, C.F.H. 2012 Plangebied Zuid-Linschoterzandweg 34 te Snelrewaard, gemeente Oudewater; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek, in: RAAP-rapport 2553

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 439625   **Vondstmelding:** 417232   **Extern nr:**
Objectcode: 38BN-56   **Onderzoeksmelding:** 38396
Coördinaten: 119874 / 448261
Toponiem: Sint Jansstraat
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: ADC ArcheoProjecten / 14-12-2009
Invoerder/datum: Nieuwenhuijsen / 24-05-2011
Beschrijver/datum: Robbesom / 24-05-2011
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleu   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Naar aanleiding van te realiseren nieuwbouw heeft ADC ArcheoProjecten een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd binnen het plangebied aan de Sint Janstraat te Oudewater. Het plangebied ligt op de locatie van een voormalig bastion van de vestingwerken rond Oudewater, die zijn aangelegd in de 17e eeuw. De verwachting was dat er binnen het plangebied resten in de bodem aanwezig zouden zijn van dit bastion, maar mogelijk ook van de middeleeuwse stadsmuur.

Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er inderdaad nog resten van de 17e-eeuwse vestingwerken aanwezig zijn binnen het plangebied. De middeleeuwse stadsmuur is echter niet aangetroffen.

Vondsten

Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Begindatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code algemeen:	Baksteen	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Smal pad van gele baksteentjes aangetroffen. Mogelijk heeft dit pad deel uitgemaakt van de inrichting van het binnenterrein van het voormalige bastion. Door de zeer natte omstandigheden en de diepte van de sleuf (het kijkgat stond vrijwel direct onder water) was het niet mogelijk dit pad verder te onderzoeken. De baksteenformaten van het pad zijn derhalve niet gedocumenteerd.		

Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	13	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Aardewerk, gedraaid	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	De dateringen van het aardewerk lopen uiteen van laatmiddeleeuws (o.a. bodemfragment van een Siegburg-kan en een oor van een Langerwehe-kan) tot Nieuwe tijd (roodbakende geglazuurde graap). De meeste scherven zijn afkomstig van kook- en/of tafelwaar, zoals grappen, kannen en een bakpan.		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Wal/omwalling	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Wal/omwalling	Begindatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	<p>Aan de noordoostkant is de voet van de verdedigingswal aangetroffen, aflopend naar de oever van de toenmalige gracht of singel. De bovenkant van deze wal is op zeker moment afgevlakt, waarbij de top van de wal waarschijnlijk in de gracht is geschoven.. Mogelijk is ook een deel van het wallichaam richting het midden van het voormalige bastion is geschoven teneinde het diepere binnenterrein van het bastion te egaliseren.</p> <p>Aan de zuidwestkant van de sleuf is eveneens de voet van de voormalige verdedigingswal aangetroffen. Ook hier is de wal waarschijnlijk deels in de gracht en deels naar het midden van het toenmalige bastion geschoven.</p> <p>In het profiel is tussen deze twee walresten een depressie zichtbaar die is opgevuld met verschillende lagen puinrijke grond. Dit is het binnenterrein van het bastion geweest. Mogelijk is een deel van de grond die is gebruikt om het bastion op te vullen van elders aangevoerd.</p>		

Documentatie

Type:	Rapport
Beheerder:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting:	

Collectie

Beheerder:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting:	PD Utrecht

Literatuur

Jezeer,W. 2010 Voormalig bastion aan de Sint Janstraat te Oudewater, in: ADC-rapport 2173

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr:	425651	Onderzoeksmelding:		Extern nr:	
Coördinaten:	119543 / 448441				
Toponiem:	Rootstraat				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Ende, van den / 13-11-2014				
Invoerder/datum:	Bunt / 13-11-2014				
Beschrijver/datum:	Ende, van den / 13-11-2014				
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Oeverwal		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	0		

Beschrijving

Bij het afbreken ener schuur op het erf van den heer J. De Vast, Timmerman te Oudewater zijn in den grond twee zandstenen beelden gevonden, het ene voorstellende een vrouw met den naam Lucretia en het andere een man waarvan de naam onleesbaar is. De vrouw houdt in de linkerhand een gevest waarin vermoedelijk een degen of een leie gezten heeft., De man is in riddercostuum, beide beelden zijn 1.10 meter hoog, waarschijnlijk zijn zij tijdens beeldenstormerij begraven. Dat zij oudheidkundige waarde hebben blijkt wel uit het feit dat de vinder ze aan iemand in Amsterdam voor hogen prijs heeft verkocht. -April 1902.

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zandsteen/kwartsiet	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Beeld/vrijstaande sculptuur	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Twee beelden: beeld van vrouw met naam (LUCRE) op de sokkel. 1 beeld van een mannelijk figuur in klassiek militair outfit. Waarschijnlijk zijn deze beelden begraven n.a.v. de beeldenstorm. De beelden zijn verkocht aan iemand in amsterdam. Zie bijgevoegde documentatie op de CMS-server. Hoogte 1.10 cm		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr: 425652   **Onderzoeksmelding:**   **Extern nr:**
Coördinaten: 119491 / 448425
Toponiem: Rodezand
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Ende, van den / 13-11-2014
Invoerder/datum: Bunt / 13-11-2014
Beschrijver/datum: Ende, van den / 13-11-2014
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** 0

Beschrijving

Op de Boerderij van het weesbestuur in 1943 bewoond door J. Dijksman op het Roode zant te Oudewater werd in 193? bij het graven voor een kelder ook een brandgraf gevonden met beenderen van mensch of mensen en een schedel van een paard. dat lag 2.5 a 3 meter onder 't aardoppervlak, het was al door de werklieden dooreengegoid toen ik er kwam.

- Gijsbert van der Lee

In 1938 in het oude huis naast de boerderij van het weesbestuur der Hervormden a/h Roode Zant (zuidwaarts) afgebroken en kwamen muren voor de dag van ca 1.25 meter en daarin rode gebakken haardstenen uit 1586 met koppen van Philips II en Ferdinand & Isabella. Ook enkele mooie tegels met bloemen en vogels uit begin 1600. De grond zat vol putten en riolen, deze zijn leeggemaakt, alleen een dolk werd gevonden op ca. 2 meter diepte. Het zeer oude klederkozijn met omlijsting uit de voorgevel wordt in de zijgevel als kelderkozijn ingemetseld.

Vondsten

Complex:	Crematiegraf	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Bot, dierlijk		
Code algemeen:	Bot	Begindatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Code specifiek:	paard	Eindatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:	Schedel van een paard, mogelijk Romeins.		

Complex:	Crematiegraf	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Bot, menselijk		
Code algemeen:	Crematieresten	Begindatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:	Bij aanleg van een kelder is menselijkbot aangetroffen in een crematiegraf, mogelijk Romeins.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr: 425653   **Onderzoeksmelding:**   **Extern nr:**
Coördinaten: 119607 / 448673
Toponiem: Lange Burchwal
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Ende, van den / 13-11-2014
Invoerder/datum: Bunt / 13-11-2014
Beschrijver/datum: Ende, van den / 13-11-2014
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** 0

Beschrijving

Het KASTEEL van Oudewater heeft gestaan achter 2 huizen aan de Linschoterpoort. Bij de bouw van de Nuts-huizen "Het rode-dorp" (1923) kwamen de funderingen (zeer zware) te voorschijn, De aannemer hield het stil daar hij bang was dat de bouw gestagneerd zou worden. Later vertelde een opperman het mij.

- Gijsbert van der Lee

Elders vermeld hij:

Het kasteel van Oudewater

Omtrend dit kasteel is zeer weinig bekend, de heer C.G. van der Lee vertelde mij ongeveer 1920 dat hij door overlevering gehoord had, dat dit kasteel an den Oude Singel had gestaan. Polder Noord Linschoten in het weiland achter de schuur en Kaberg van Bode, voorheen eigenaar is. J.H. Schep met een ijzer op verschillende plaatsen in den grond stekende vond ik veel zware funderingen, toen ik jonger was waren de stichten of lanen rond het voormalige kasteel nog aanwezig. In een sloot achter het voormalig kasteel werden door een arbeider bij het baggeren twee grote zilveren munten opgehaald met de beeltenis van Philips II en zijn degen in mijn bezit.

- Gijsbert van der Lee

Vondsten

Complex:	Kasteel	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiiek		
Code algemeen:	Baksteen	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Zeer zware funderingen van 'kasteel van Oudewater' bij de Linschoterpoort. Bouwjaar 1490.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr:	425654	Onderzoeksmelding:	Extern nr:
Coördinaten:	119308 / 448423		
Toponiem:	De Hollandse IJssel		
Plaats:	Oudewater		
Gemeente:	Oudewater		
Provincie:	Utrecht		
Vinder/datum:	Ende, van den / 13-11-2014		
Invoerder/datum:	Bunt / 13-11-2014		
Beschrijver/datum:	Ende, van den / 13-11-2014		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Oeverwal
Grondgebruik:	Water/geul/bank/plaat	NAP maaiveld:	- -1

Beschrijving

In 1940 in de Meidagen dat nederland in oorlog was met Duitschland had een gevecht plaats in de lucht waarbij het Duitschen vliegtuig twee bommen uitgooide die twee huizen vernielde voor in Rozendaal rechttegenover de touwfabriek in Hekendorp. Daarna gooide dit vliegtuig vluchtende in de richting van Oudewater al zijn bommen weg, mijn vrouw en zoon zagen telkens de bommen vallen. Een viel in de haven westwaards van de machinefabriek, een in de keuken van het huis van groeneweg junior aan het Roode Zant, een schuin door het dak en de gevel van het huis van Hr. Blonk junior aan het Roode Zant en kwam diep in de straat terecht, dan vielen er twee op binnenplaatsen van huizen tussen Roodstraat en Roode Zant. Geen van deze bommen ontplofde. Alleen die in de Roode Zant-straat- viel is ontgraven en in een weiland in Hekendorp tot ontploffing gebracht. De anderen zijn blijven zitten is te hopen dat hierdoor later geen ongelukken gebeuren.
-Gijsbert van der Lee

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Metaal		
Code algemeen:	Wapen (onderdeel)	Bevindaterring:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindaterring:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	Duitse vliegtuigbom.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr: 425657   **Onderzoeksmelding:**   **Extern nr:**
Coördinaten: 119513 / 448379
Toponiem: Noorder kerkstraat
Plaats: Oudewater
Gemeente: Oudewater
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Ende, van den / 13-11-2014
Invoerder/datum: Bunt / 13-11-2014
Beschrijver/datum: Ende, van den / 13-11-2014
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleuven   **Geomorfologie:** Oeverwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof   **NAP maaiveld:** 0

Beschrijving

in 1938 zijn proefgravingen verricht door werklozen onder leiding van Dr. van Giffen, de bekende opgraver van Romeinse oudheden i.v.m. het voorkomen van een Romeinenbrug en Romeinstraat en een vroeger bestaan hebbende Romeintoren. Rond de Hervormde kerk zijn drie proefgravingen verricht namelijk twee in den tijn van de koster (hier werden geen bijzonder oude scherven gevonden) en een tussen de kerk en de Noorder kerkstraat. Hier werd een kookpot op 3.5 a 4 meter diepte gevonden welke uit ca. 900 n.Chr. was. Uit de grondlagen bleek dat Oudewater op een opgeworpen terp is gebouwd en dat het geen eiland of waard was zoals de vroegere opvatting was. Ook zijn proefgravingen geschied in de Reijersteeg en de Lange Burchwal bij de Reijersteeg en op het open terrein van het weesbestuur der hervormden tussen Roode Zant en Donkere Gaarden, er is niks van belang gevonden.

- Gijsbert van der Lee

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiiek	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Code algemeen:	Onbekend	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Een kookpot uit ca. 900 n.Chr.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr:	425658	Onderzoeksmelding:		Extern nr:	
Coördinaten:	119649 / 448579				
Toponiem:	Leeuweringerstraat				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Ende, van den / 13-11-2014				
Invoerder/datum:	Bunt / 13-11-2014				
Beschrijver/datum:	Ende, van den / 13-11-2014				
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Oeverwal		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	0		

Beschrijving

In juli augustus 1946 bij de verbouwing van het huis, bewoont door Rietveld aan de oostzijde van de Leeuweringerstraat, derde huis ten zuiden van de Reijersteeg kwam een oud oud schouwtje voor den dag van gebakken rode steen. De halfronde bekronginssteen had het jaartal 1606 met een kroon gedragen door twee staande leeuwen rond een wapenschild, tussen de leeuwen en het wapenschild de letters G en H? De stenen van het schouwtje waren elk versierd door twee bloemvazen maar waren erg zwart van het roet. Het geheel heb ik van de gebroeders Rietveld kunnen kopen.

-Gijsbert van der Lee

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiiek		
Code algemeen:	Haardsteen	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Oud schouwtje van gebakken rode steen.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr:	426045	Onderzoeksmelding:	Extern nr:
Coördinaten:	119606 / 448451		
Toponiem:	Donkere Gaard 9		
Plaats:	Oudewater		
Gemeente:	Oudewater		
Provincie:	Utrecht		
Vinder/datum:	Ende, van den / 24-06-2014		
Invoerder/datum:	Bunt / 12-01-2015		
Beschrijver/datum:	Ende, van den / 24-06-2014		
Verwerving:	Archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	+ 2.6

Beschrijving

Deze melding is aangemeld bij het Meldpunt Archeologie van Landschap Erfgoed Utrecht op 07-08-2014.

De initiatiefnemer wil het winkelpand verbouwen, waarna hier een HEMA gevestigd zal worden. Het oorspronkelijke plan was om de vloer open te breken en niet te ontgraven. Na verwijdering van de voorzetwanden, bleken hierachter resten van de keldergewelven aanwezig. Op donderdag 22 mei 2014 is dit door de toezichthouder van de gemeente Oudewater, dhr. D. van der Wijst, aangegeven bij de beleidsmedewerkers monumenten (dhr. L. Bos) en archeologie (mevr. H van den Ende). Hierop is met de uitvoerder afgesproken dat de gewelven ingemeten zouden worden en dat amateurarcheoloog dhr. C. Haars de mogelijkheid geboden zou worden om waarnemingen te doen bij verwijdering van de betonvloer. Op vrijdag 23 mei heeft dhr. L. Bos de gewelven ingemeten.

Op dinsdag 27 mei bleek onder de verwijderde betonvloer een wirwar aan muurresten en bestratingen aanwezig. De betonnen vloer bleek plaatselijk (waar deze muurwerk overdekte) veel dunner dan eerder uit onderzoek gebleken. Om deze reden was een beperkte ontgraving noodzakelijk. Waarmee direct door de uitvoerder gestart is. Aangezien niet dieper dan 30 cm ontgraven diende te worden, is het plan niet onderzoeksplichtig conform bestemmingsplan en is besloten de resten niet door een archeologisch bureau te laten onderzoeken.

Op zaterdag 31 mei zijn de al zichtbare resten verder blootgesteld, ingemeten en gedocumenteerd door mevr. H. van den Ende en dhr. C. Haars. De grond werd met een metaaldetector afgezocht door dhr. C. Haars. Ondanks de door de uitvoerder ter beschikking gestelde bouwlampen, bleek de zichtbaarheid slecht door gebrek aan daglicht. Op woensdag 4 juni werd dhr. C. Haars geassisteerd door dhr. A. van de Bunt van het Meldpunt Archeologie van Landschap Erfgoed Utrecht. De weken hierna is de documentatie met name door dhr. Haars verricht, die dagelijks aanwezig was tot en met de afronding op dinsdag 24 juni, hierbij soms geassisteerd door dhr. D. van der Wijst. De grond is ook door hem afgezocht met een metaaldetector. Ten behoeve van de nieuwbouw zijn delen van de gevonden resten afgebroken. Wat niet in de weg zat, is in de bodem behouden. Op donderdag 26 juni is de nieuwe betonvloer gestort.

Gebruik van het pand in het verleden

Het pand heeft verschillende functies gehad:

- 1) Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 is het perceel bebouwd, maar het betreft een veel minder lang pand. De oudst bekende bewoner is kapitein Hans van Galen 1583.
- 2) Vanaf de 17e eeuw tot midden 18e eeuw: gebruik als herberg (onder dan naam den Toelast).
- 3) Midden 18e eeuw tot 1904, gebruik als woonhuis.
- 4) 1904 tot 1968 in gebruik als slachthuis Blom.
- 5) 1968 tot 2014 in gebruik als woninginrichting Faay.
- 6) 2014 tot heden in gebruik als HEMA

zie verslag: 'Donkere gaard 9: archeologisch en bouwhistorische waarnemingen' door Hester van den Ende en Caio Haars.

Vondsten

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Olielamp	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	Bronzen riemhanger in de vorm van een edelman 15e/16e eeuw, gevonden naast de kelder. Zie verslag op DMS server.		

Literatuur

H. van den Ende & C. Haars 2014 , in: verslag: Donkere Gaard 9: archeologisch en bouwhistorische waarnemingen

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr:	426131	Onderzoeksmelding:		Extern nr:	
Coördinaten:	122201 / 449642				
Toponiem:	Hollandse IJssel				
Plaats:	Oudewater				
Gemeente:	Oudewater				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Ende, van den / 19-01-2015				
Invoerder/datum:	Bunt / 21-01-2015				
Beschrijver/datum:	Ende, van den / 21-01-2015				
Verwerving:	Niet-archeologisch: metaaldetector	Geomorfologie:	Beek-/rivieroverstromingsvakte		
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	- -1.36		

Beschrijving

Deze vondsten zijn op 19-01-2015 aangemeld bij het Meldpunt Archeologie van Landschap Erfgoed Utrecht.

In januari zijn ten noorden van de Hollandse IJssel d.m.v. een metaaldetector verschillende vondsten gedaan, waaronder gespen, glazen flesjes (kapot), aardewerk 12e eeuws, munten, vinderhoedje en lakenlood. Het kenmerkende van deze vondstmelding is het aardewerk wat relatief ouder is in vergelijking tot de andere vondsten.

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Lood		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	1 visloodje.		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	4	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Koper		
Code algemeen:	Munt	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	duit/oord/cent/stuiver	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	3 duiten van Willem 3 en 1 onbepaalde duit.		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Lood		
Code algemeen:	Lakenlood/Lakenzegel	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	3 stukken Lakenlood waarop de getallen nog vaag leesbaar zijn.		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	4	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Gesp	Begindatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	4 Gespen te dateren in de 18e/19e eeuw.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	4	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	4 musketkogels.		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	8	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Kogelpot	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Toelichting:	Achtfragmenten van diverse kogelpotten. Kenmerkend voor de scherven zijn de verschillen in kleur (beige, grijs en donkergrijs/zwart) en de grove magering. Te dateren rond de periode van de 10e en 11e eeuw.		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Lood		
Code algemeen:	Gewicht	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Fragment van een loden gewicht, bovenkant afgebroken.		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	IJzer		
Code algemeen:	Vuurwapen (onderdeel)	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	kogel/projectiel (rond of met punt)	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Canonskogel (rond).		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Koper		
Code algemeen:	Munt	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	duit/oord/cent/stuiver	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Duitse penning		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Zilver		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Fragment van een tinnen theepotje (speelgoed).		
Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Tin of lood-tin legering		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Tinnen dekseltje.		

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Tin of lood-tin legering	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Bord/schotel	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Tinnen speelgoed schoteltje, 16e/ 17e eeuw.		

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zilver	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Knoop	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Zilveren knoop		

Literatuur

A.A.A. Verhoeven 1998 , in: Middeleeuws gebruiks aardewerk in Nederland

Uitgebreide Rapportage Vondstmeldingen

Vondstmeldingsnr:	426133	Onderzoeksmelding:	Extern nr:
Coördinaten:	115444 / 447521		
Toponiem:	Hekendorp		
Plaats:	Oudewater		
Gemeente:	Oudewater		
Provincie:	Utrecht		
Vinder/datum:	Ende, van den / 19-01-2015		
Invoerder/datum:	Bunt / 21-01-2015		
Beschrijver/datum:	Bunt / 21-01-2015		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Oeverwal
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	+ .85

Beschrijving

Deze structuur is aangemeld op 19-01-2015 bij het Meldpunt Archeologie van Landschap Erfgoed Utrecht.

Bij het graven van een sleuf kwam een muurwerk aan het licht. Bij nadere inspectie van de amateurarcheoloog was de sleuf al dichtgegooid. In de losse grond zaten gele IJsselsteentjes en fragmenten van tegeltjes.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Onbekend		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	Muurwerk.		

Verordening subsidie excessieve archeologische onderzoekskosten en toevalsvondsten Oudewater 2015

De raad van de gemeente Oudewater;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 4 augustus 2015;

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht;

gelet op de artikelen 38, 39, 40 en 41 van de Monumentenwet;

overwegende dat de gemeenteraad excessieve onderzoekskosten die voort kunnen vloeien uit de verplichting tot het uitvoeren van een archeologisch onderzoek wil verlichten door middel van het onder voorwaarde subsidiëren van deze onderzoeken en daarnaast het budget beschikbaar wil stellen voor mogelijke toevalsvondsten;

besluit :

vast te stellen de onderstaande

Verordening subsidie excessieve onderzoekskosten archeologie Oudewater 2015

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

1. aanvrager: de veroorzaker en/of opdrachtgever van een bodemversturende activiteit die een aanvraag om tegemoetkoming in de excessieve kosten indient;
2. archeologisch onderzoek: een onderzoek, bestaande uit
  - a. het verrichten van werkzaamheden met als doel het opsporen of onderzoeken van archeologische monumenten,
  - b. het maken van een rapportage over het desbetreffende archeologisch onderzoek;
  - c. het conserveren en deponeren van de vondsten van het desbetreffende archeologisch onderzoek;
3. excessieve kosten: de kosten van archeologisch onderzoek, voor zover die kosten naar het oordeel van de gemeente voor een aanvrager van de subsidie als bedoeld in artikel 2 onevenredig hoog zijn in verhouding tot de totale projectkosten;
4. archeologische monumenten: de monumenten bedoeld in artikel 1, sub c van de Monumentenwet 1988;
5. toevalsvondsten: vondsten in plangebieden die conform het gemeentelijk beleid niet hoeven te worden onderzocht vanwege bijvoorbeeld de beperkte afmetingen van de ingreep of een lage verwachting. De verstoorder is niet meer verantwoordelijk voor het onderzoek van deze vondsten.
6. subsidieplafond: het maximum bedrag dat de gemeenteraad jaarlijks in de begroting reserveert.

Artikel 2 Subsidieverstrekking

1. Het college kan subsidie verstrekken aan aanvragers, voor de bestrijding van excessieve kosten als gevolg van door de gemeente verplicht archeologisch onderzoek, met toepassing van deze verordening.
2. De subsidie bedraagt nooit meer dan 50% van de kosten van het archeologische onderzoek, met een maximum van 50% van het subsidieplafond.
3. De onderzoekskosten dienen meer dan 4% van de totale projectkosten te bedragen. Het college kan hier in uitzonderlijke gevallen van afwijken.
4. Per project kan slechts één keer subsidie aangevraagd worden.

Artikel 3 De aanvraag

1. De aanvrager dient de volgende gegevens aan te leveren bij de aanvraag:
  - a. een motivering waarom de kosten van het archeologische onderzoek waarvoor subsidie wordt gevraagd, naar het oordeel van de aanvrager onvoorzienbaar waren en/of voor hem onevenredig hoog zijn;
  - b. een motivering waarom de onderzoekskosten niet vermijdbaar of verder te beperken zijn.
  - c. een overzicht van de kosten van het archeologische onderzoek en van de totale projectkosten;
  - d. een door de gemeente goedgekeurd plan van aanpak of programma van eisen met betrekking tot het desbetreffende archeologisch onderzoek.
2. Het college bevestigt de ontvangst van de aanvraag.
3. Het college beslist binnen 8 weken na ontvangst van de aanvraag. Deze termijn kan voor ten hoogste 8 weken worden verdaagd. Van deze verdaaging stelt het college de aanvrager vóór afloop van de eerstgenoemde termijn van 8 weken in kennis.
4. Het archeologisch onderzoek, zoals bedoeld in artikel 1, lid 2, sub b en c moet binnen een redelijke termijn zijn uitgevoerd, maar in elk geval binnen 1 jaar nadat op de aanvraag is beslist. Het college kan gemotiveerd een andere termijn stellen.

Artikel 4 Subsidieplafond

1. Het subsidieplafond is gelijk aan het gereserveerd budget op de begroting, minus eventuele uitgaven voor archeologische toevalsvondsten als bedoeld in art.1, lid 5. Hierdoor kan het subsidieplafond verlaagd worden.
2. Het college is bevoegd tot het vaststellen van de wijze waarop de beschikbare bedragen worden verdeeld.
3. Voor zover de te subsidiëren activiteiten op de begroting van de gemeente zijn vermeld, worden de subsidieplafonds vastgesteld op maximaal de bedragen die voor de betreffende activiteiten op de begroting zijn gereserveerd.
4. Het college neemt besluiten op toekenning van middelen in volgorde van ontvangst van de aanvragen, hieronder de afhandeling van toevalsvondsten begrepen.

5. Het vastgestelde subsidieplafond mag niet worden overschreden.

Artikel 5 Weigeringsgronden

1. De subsidie wordt geweigerd, indien:

- a. op de aanvrager geen gemeentelijke verplichting rust tot het uitvoeren van archeologisch onderzoek;
- b. het archeologische onderzoek niet noodzakelijk is gelet op het door de gemeente vastgestelde selectiebeleid zoals opgenomen in het beleidsplan archeologie of het onderzoek redelijkerwijs door planaanpassing te vermijden of te beperken is;
- c. door verlening van de subsidie het subsidieplafond genoemd in artikel 4, eerste of tweede lid, zou worden overschreden;
- d. er op basis van de bij aanvraag gegeven motivering of overzicht van onderzoeks- en projectkosten onvoldoende sprake is van evenredig hoge kosten;
- e. het plan van aanpak of programma van eisen niet door het college is goedgekeurd;
- f. de aanvrager een exploitatieovereenkomst voor het desbetreffende project met de gemeente heeft gesloten, tenzij in deze overeenkomst is overeengekomen dat aanvrager gebruik kan maken van deze subsidieregeling;
- g. de onderzoekskosten op enige andere wijze kunnen worden verhaald of omgeslagen.

2. Daarnaast kan de subsidie worden geweigerd op de gronden als genoemd in artikel 4:35 van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 6 Verantwoording en uitbetaling

1. Binnen 2 jaar na afronding van het archeologisch onderzoek als bedoeld in artikel 1, lid 2, sub a dient de aanvrager bij de gemeente een schriftelijke verantwoording in van de besteding van de ontvangen subsidie. De verantwoording bevat in ieder geval een exemplaar van het onderzoeksrapport.

2. Het college stelt de definitieve hoogte van de subsidie vast binnen acht weken na ontvangst van de verantwoording. Indien de definitieve onderzoeks- en projectkosten afwijken van de bij de aanvraag ingediende kosten, of indien het project niet conform het gestelde in het goedgekeurde plan van aanpak of programma van eisen is uitgevoerd, kan het college van burgemeester en wethouders besluiten het bedrag te verlagen of verhogen, met in achtneming van het gestelde in art. 2, lid 2 en art. 4.

3. Vooruitlopend op de subsidievaststelling kunnen voorschotten worden verleend.

Artikel 7 Citeertitel

Deze regeling kan worden aangehaald als "Verordening subsidie excessieve archeologische onderzoekskosten en toevalsvondsten Oudewater 2015".

Artikel 8 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking.

Vastgesteld door de raad van de gemeente Oudewater in zijn openbare vergadering van 24 september 2015,

De griffier
O. Matheijssen

De voorzitter
P. Verhoeve

Toelichting op de verordening

artikel 1 en 2:

De regeling is bedoeld als tegemoetkoming in hoge onderzoekskosten van archeologische resten. De Monumentenwet hanteert het begrip archeologische monumenten voor alle archeologische resten. De onderzoeksplicht, die de Monumentenwet nadrukkelijk bij de verstoorder van de bodem legt, blijft echter onverminderd van kracht. De aanvrager van de subsidie blijft voor operationeel verantwoordelijk voor het de uitvoering van het onderzoek, alsmede financieel voor minimaal 50% van de onderzoekskosten. Bij de evaluatie van het archeologiebeleid in 2013-2014 is gebleken dat onderzoekskosten tot ca. 2% van de totale projectkosten gangbaar zijn. Het doel van deze regeling is om uitschieters naar boven te ondervangen. Om die reden is gekozen voor het percentage van minimaal 4% van de projectkosten.

artikel 3:

- De Monumentenwet gaat er vanuit dat onderzoekskosten in veel gevallen te voorzien en dus in bepaalde mate te voorkomen zijn. Op basis van de archeologische beleidskaart van de gemeente Oudewater is een inschatting te maken van het risico van (hoge) onderzoekskosten op basis van de waarde waarin het plangebied gelegen is. Desondanks kan dit afwijken van de realiteit. Onvoorzienbaarheid van hoge onderzoekskosten kan dus een argument voor subsidieverstrekking vormen.
- Het doel van de wetgever is om archeologische resten in situ (in de bodem) te bewaren. Dit is mogelijk door de geplande ingrepen te verplaatsen of door andere aanpassingen in het plan te doen. In gevallen waar onderzoek hierdoor voorkomen of beperkt kan worden, maar hier zonder goede reden van afgezien wordt, komt de aanvrager niet in aanmerking voor subsidiëring van de onderzoekskosten.
- Een aanvullend argument voor subsidiëring is de draagkracht van de aanvrager, of een gebrek aan economisch voordeel uit de ontwikkeling.
- De opgegeven totale projectkosten dienen gelijk te zijn aan de projectkosten zoals opgegeven in de vergunningsaanvraag. Indien deze afwijken, kan het definitieve subsidiebesluit hoger of lager uitvallen.
- Uitvoering conform een goedgekeurd plan van aanpak voor booronderzoek of programma van eisen voor opgravingen, proefsleuvenonderzoek of een archeologische begeleiding dient ter borging van de kwaliteit van het gesubsidieerde onderzoek. Dit is ook reeds verplicht gesteld in de Erfgoedverordening Gemeente Oudewater 2009, art. 17. In geval het booronderzoek uitgevoerd wordt conform de gemeentelijke onderzoeksprotocollen volstaat melding van het betreffende protocol in plaats van aanlevering van het plan van aanpak.

artikel 4:

Het budget dient ook voor onderzoek van toevalsvondsten (zie ook art. 19 van de Erfgoedverordening Gemeente Oudewater 2009). Het budget kan ook aangewend worden voor dekking van deze onverwachte onderzoeken. Deze afweging is aan het college.

artikel 5:

De weigeringsgronden zijn in artikel 5 opgenomen. Aanvullend is artikel 4:35 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

artikel 6:

De termijn van twee jaar is gebaseerd op art. 46 van de Monumentenwet, dat aangeeft dat een onderzoeksbureau binnen twee jaar moet rapporteren. De aanvrager kan het college verzoeken om een voorschot te verstrekken om de periode tussen het besluit op de conceptbegroting en het besluit op de verantwoording van bestede subsidie te overbruggen.

In geval van hoger uitgevallen onderzoekskosten is het college in geen geval verplicht een hogere subsidie toe te kennen; de financiële en operationele eindverantwoordelijkheid voor de onderzoeksplicht blijft bij de aanvrager.

De toetsing van het onderzoeksrapport aan het plan van aanpak of programma van eisen is, buiten het kader van de subsidieverstrekking, reeds de taak van de gemeente als bevoegd gezag op het gebied van archeologie.

RAADSBESLUIT Oudewater

15R.00450

Agendapunt:

Onderwerp: Actualisatie archeologiebeleid

De raad van de gemeente Oudewater;

gelezen het voorstel d.d. 4 augustus 2015 van:

- burgemeester en wethouders

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht;
gelet op de artikelen 38, 39, 40 en 41 van de Monumentenwet;
overwegende dat de gemeenteraad excessieve onderzoekskosten die voort kunnen vloeien uit de verplichting tot het uitvoeren van een archeologisch onderzoek wil verlichten door middel van het onder voorwaarde subsidiëren van deze onderzoeken en daarnaast het budget beschikbaar wil stellen voor mogelijke toevalsvondsten;

b e s l u i t:

1. tot actualisering van het archeologiebeleid middels de bijgevoegde nota 'Actualisatie archeologiebeleid gemeente Oudewater d.d. 9 februari 2015' en door het vaststellen van de bijgevoegde 'Archeologische beleidskaart gemeente Oudewater' onder gelijktijdige intrekking van de 'Waarden en verwachtingenkaart' (kaart 9) en de 'Maatregelenkaart' (kaart 10) zoals vastgesteld op 17 maart 2011;
2. de protocollen voor archeologisch vooronderzoek vast te stellen;
3. het bedrag voor de excessieve onderzoekskosten van € 10.000 ten laste te laten komen van de Algemene Reserve;
4. vast te stellen de onderstaande

Verordening subsidie excessieve onderzoekskosten archeologie Oudewater 2015

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

1. aanvrager: de veroorzaker en/of opdrachtgever van een bodemverstorende activiteit die een

- aanvraag om tegemoetkoming in de excessieve kosten indient;
2. archeologisch onderzoek: een onderzoek, bestaande uit
    - a. het verrichten van werkzaamheden met als doel het opsporen of onderzoeken van archeologische monumenten,
    - b. het maken van een rapportage over het desbetreffende archeologisch onderzoek;
    - c. het conserveren en deponeren van de vondsten van het desbetreffende archeologisch onderzoek;
  3. excessieve kosten: de kosten van archeologisch onderzoek, voor zover die kosten naar het oordeel van de gemeente voor een aanvrager van de subsidie als bedoeld in artikel 2 onevenredig hoog zijn in verhouding tot de totale projectkosten;
  4. archeologische monumenten: de monumenten bedoeld in artikel 1, sub c van de Monumentenwet 1988;
  5. toevalsvondsten: vondsten in plangebieden die conform het gemeentelijk beleid niet hoeven te worden onderzocht vanwege bijvoorbeeld de beperkte afmetingen van de ingreep of een lage verwachting. De verstoorder is niet meer verantwoordelijk voor het onderzoek van deze vondsten.
  - 6, subsidieplafond: het maximum bedrag dat de gemeenteraad jaarlijks in de begroting reserveert.

Artikel 2 Subsidieverstrekking

1. Het college kan subsidie verstrekken aan aanvragers, voor de bestrijding van excessieve kosten als gevolg van door de gemeente verplicht archeologisch onderzoek, met toepassing van deze verordening.
2. De subsidie bedraagt nooit meer dan 50% van de kosten van het archeologische onderzoek, met een maximum van 50% van het subsidieplafond.
3. De onderzoekskosten dienen meer dan 4% van de totale projectkosten te bedragen. Het college kan hier in uitzonderlijke gevallen van afwijken.
4. Per project kan slechts één keer subsidie aangevraagd worden.

Artikel 3 De aanvraag

1. De aanvrager dient de volgende gegevens aan te leveren bij de aanvraag:
  - a. een motivering waarom de kosten van het archeologische onderzoek waarvoor subsidie wordt gevraagd, naar het oordeel van de aanvrager onvoorzienbaar waren en/of voor hem onevenredig hoog zijn;
  - b. een motivering waarom de onderzoekskosten niet vermijdbaar of verder te beperken zijn.
  - c. een overzicht van de kosten van het archeologische onderzoek en van de totale projectkosten;
  - d. een door de gemeente goedgekeurd plan van aanpak of programma van eisen met betrekking tot het desbetreffende archeologisch onderzoek.
2. Het college bevestigt de ontvangst van de aanvraag.
3. Het college beslist binnen 8 weken na ontvangst van de aanvraag. Deze termijn kan voor ten hoogste 8 weken worden verdaagd. Van deze verdaging stelt het college de aanvrager vóór afloop van de eerstgenoemde termijn van 8 weken in kennis.
4. Het archeologisch onderzoek, zoals bedoeld in artikel 1, lid 2, sub b en c moet binnen een redelijke termijn zijn uitgevoerd, maar in elk geval binnen 1 jaar nadat op de aanvraag is beslist. Het

college kan gemotiveerd een andere termijn stellen.

Artikel 4 Subsidieplafond

1. Het subsidieplafond is gelijk aan het gereserveerd budget op de begroting, minus eventuele uitgaven voor archeologische toevalsvondsten als bedoeld in art.1, lid 5. Hierdoor kan het subsidieplafond verlaagd worden.
2. Het college is bevoegd tot het vaststellen van de wijze waarop de beschikbare bedragen worden verdeeld.
3. Voor zover de te subsidiëren activiteiten op de begroting van de gemeente zijn vermeld, worden de subsidieplafonds vastgesteld op maximaal de bedragen die voor de betreffende activiteiten op de begroting zijn gereserveerd.
4. Het college neemt besluiten op toekenning van middelen in volgorde van ontvangst van de aanvragen, hieronder de afhandeling van toevalsvondsten begrepen.
5. Het vastgestelde subsidieplafond mag niet worden overschreden.

Artikel 5 Weigeringsgronden

1. De subsidie wordt geweigerd, indien:
  - a. op de aanvrager geen gemeentelijke verplichting rust tot het uitvoeren van archeologisch onderzoek;
  - b. het archeologische onderzoek niet noodzakelijk is gelet op het door de gemeente vastgestelde selectiebeleid zoals opgenomen in het beleidsplan archeologie of het onderzoek redelijkerwijs door planaanpassing te vermijden of te beperken is;
  - c. door verlening van de subsidie het subsidieplafond genoemd in artikel 4, eerste of tweede lid, zou worden overschreden;
  - d. er op basis van de bij aanvraag gegeven motivering of overzicht van onderzoeks- en projectkosten onvoldoende sprake is van evenredig hoge kosten;
  - e. het plan van aanpak of programma van eisen niet door het college is goedgekeurd;
  - f. de aanvrager een exploitatieovereenkomst voor het desbetreffende project met de gemeente heeft gesloten, tenzij in deze overeenkomst is overeengekomen dat aanvrager gebruik kan maken van deze subsidieregeling;
  - g. de onderzoekskosten op enige andere wijze kunnen worden verhaald of omgeslagen.
2. Daarnaast kan de subsidie worden geweigerd op de gronden als genoemd in artikel 4:35 van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 6 Verantwoording en uitbetaling

1. Binnen 2 jaar na afronding van het archeologisch onderzoek als bedoeld in artikel 1, lid 2, sub a dient de aanvrager bij de gemeente een schriftelijke verantwoording in van de besteding van de ontvangen subsidie. De verantwoording bevat in ieder geval een exemplaar van het onderzoeksrapport.
2. Het college stelt de definitieve hoogte van de subsidie vast binnen acht weken na ontvangst van de verantwoording. Indien de definitieve onderzoeks- en projectkosten afwijken van de bij de

aanvraag ingediende kosten, of indien het project niet conform het gestelde in het goedgekeurde plan van aanpak of programma van eisen is uitgevoerd, kan het college van burgemeester en wethouders besluiten het bedrag te verlagen of verhogen, met in achtneming van het gestelde in art. 2, lid 2 en art. 4.

3. Vooruitlopend op de subsidievaststelling kunnen voorschotten worden verleend.

Artikel 7 Citeertitel

Deze regeling kan worden aangehaald als “Verordening subsidie excessieve archeologische onderzoekskosten en toevalsvondsten Oudewater 2015”.

Artikel 8 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking.

Vastgesteld door de raad van de gemeente Oudewater in zijn openbare vergadering van 24 september 2015,

Aldus besloten door de raad van de gemeente Oudewater in zijn
openbare vergadering, gehouden op 24 september 2015

De griffier

De voorzitter

drs. O.F. Matheijssen

mr. drs. P. Verhoeve

Toelichting op de verordening

artikel 1 en 2:

De regeling is bedoeld als tegemoetkoming in hoge onderzoekskosten van archeologische resten. De Monumentenwet hanteert het begrip archeologische monumenten voor alle archeologische resten. De onderzoeksplicht, die de Monumentenwet nadrukkelijk bij de verstoorder van de bodem legt, blijft echter onverminderd van kracht. De aanvrager van de subsidie blijft voor operationeel verantwoordelijk voor het de uitvoering van het onderzoek, alsmede financieel voor minimaal 50% van de onderzoekskosten.

Bij de evaluatie van het archeologiebeleid in 2013-2014 is gebleken dat onderzoekskosten tot ca. 2% van de totale projectkosten gangbaar zijn. Het doel van deze regeling is om uitschieters naar boven te ondervangen. Om die reden is gekozen voor het percentage van minimaal 4% van de projectkosten.

artikel 3:

- De Monumentenwet gaat er vanuit dat onderzoekskosten in veel gevallen te voorzien en dus in bepaalde mate te voorkomen zijn. Op basis van de archeologische beleidskaart van de gemeente Oudewater is een inschatting te maken van het risico van (hoge) onderzoekskosten op basis van de waarde waarin het plangebied gelegen is. Desondanks kan dit afwijken van de realiteit. Onvoorzienbaarheid van hoge onderzoekskosten kan dus een argument voor subsidieverstrekking vormen.
- Het doel van de wetgever is om archeologische resten in situ (in de bodem) te bewaren. Dit is mogelijk door de geplande ingrepen te verplaatsen of door andere aanpassingen in het plan te doen. In gevallen waar onderzoek hierdoor voorkomen of beperkt kan worden, maar hier zonder goede reden van afgezien wordt, komt de aanvrager niet in aanmerking voor subsidiering van de onderzoekskosten.
- Een aanvullend argument voor subsidiëring is de draagkracht van de aanvrager, of een gebrek aan economisch voordeel uit de ontwikkeling.
- De opgegeven totale projectkosten dienen gelijk te zijn aan de projectkosten zoals opgegeven in de vergunningsaanvraag. Indien deze afwijken, kan het definitieve subsidiebesluit hoger of lager uitvallen.
- Uitvoering conform een goedgekeurd plan van aanpak voor booronderzoek of programma van eisen voor opgravingen, proefsleuvenonderzoek of een archeologische begeleiding dient ter borging van de kwaliteit van het gesubsidieerde onderzoek. Dit is ook reeds verplicht gesteld in de Erfgoedverordening Gemeente Oudewater 2009, art. 17. In geval het booronderzoek uitgevoerd wordt conform de gemeentelijke onderzoeksprotocollen volstaat melding van het betreffende protocol in plaats van aanlevering van het plan van aanpak.

artikel 4:

Het budget dient ook voor onderzoek van toevalsvondsten (zie ook art. 19 van de Erfgoedverordening Gemeente Oudewater 2009). Het budget kan ook aangewend worden voor dekking van deze onverwachte onderzoeken. Deze afweging is aan het college.

artikel 5:

De weigeringsgronden zijn in artikel 5 opgenomen. Aanvullend is artikel 4:35 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

artikel 6:

De termijn van twee jaar is gebaseerd op art. 46 van de Monumentenwet, dat aangeeft dat een onderzoeksbureau binnen twee jaar moet rapporteren. De aanvrager kan het college verzoeken om een voorschot te verstrekken om de periode tussen het besluit op de conceptbegroting en het besluit op de verantwoording van bestede subsidie te overbruggen.

In geval van hoger uitgevallen onderzoekskosten is het college in geen geval verplicht een hogere subsidie toe te kennen; de financiële en operationele eindverantwoordelijkheid voor de onderzoeksplicht blijft bij de aanvrager.

De toetsing van het onderzoeksrapport aan het plan van aanpak of programma van eisen is, buiten het kader van de subsidieverstrekking, reeds de taak van de gemeente als bevoegd gezag op het gebied van archeologie.